

AK PARTİ

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN GERÇEK BELEDİYECİLİK

2024 YEREL SEÇİMLERİ BEYANNAMESİ

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN HAZIRIZ KARARLIYIZ

Aziz milletim,

Partimizin, “**Hizmet ve Eser Siyaseti**” vizyonu, yerel yönetim geleneğine dayanmaktadır. AK Parti, belediyeçilikte çığır açmış kadrolar tarafından kurulmuştur. Partimiz her alanda olduğu gibi, yerel yönetimlerde eser ve hizmet siyasetinin, demokrasi ve kalkınma atılımlarının öncüsüdür. “**AK Parti Belediyeçiliği**” artık bugün bir markaya dönüşmüştür. “**Gerçek Belediyeçilik**” denince akla partimizin gelmesi bu başarısının sonucudur.

Hem merkezi idarede hem de yerel yönetimlerde, Türkiye’yi aldığımız ve getirdiğimiz noktalar kıyas kabul etmemektedir. Çıktığımız bu yolda 22 yıldır kesintisiz bir şekilde bize teveccühünü gösteren aziz milletimize şükran borçluyuz. Yegâne iftihar kaynağımız, milletimizin memnuniyet ve övgüsüne mazhar olmuş, Türkiye’nin 81 ilinin tamamında ortaya koyduğumuz eserler ve insanımıza kazandırdığımız hizmetlerdir.

Yerel yönetimlerde oluşturduğumuz “**AK Parti Belediyeçiliği**” modeli, tarihe altın harflerle geçmiş, siyasi bir miras oluşturmuştur. Partimiz, ortaya koyduğu ilke ve hizmetlerle yerel yönetim anlayışını dönüştürmüştür. AK Parti, beldelerden büyükşehirlere, kırsal kesimden şehir merkezlerine kadar tüm vatandaşlarımızın talep ve beklentilerini karşılayan, onların memnuniyetini önceleyen, yaşam kalitelerini yükselten bir yerel yönetim standardı inşa etmeyi başarmıştır.

İktidarlarımız döneminde, devraldığımız sorun ve eksiklikleri gidermek için durmadan çalıştık. Sürdürülebilir şehirler inşa ederek, modern şehircilik kriterlerini karşılama gayretimizden ödün vermedik. Çalışmalarımızı şehirlerimize dinamizm, estetik ve vizyon katma odağında stratejilendirdik. Dünyadaki kalkınma yarışının sadece ülkeler üzerinden yapılmadığının bilinciyle, değişen dünyanın farkında olarak, “**Kalkınma Yerde Başlar**” dedik ve bir “**Belediyeçilik Ekolü**” oluşturduk. Bu sayede bugün birçok şehrimizi dünya şehirleriyle yarışan marka değeri yüksek şehirlere dönüştürdük.

Türkiye geliştikçe, toplumumuzun ve şehirlerimizin ihtiyaçları da değişti. AK Parti olarak ortaya koyduğumuz belediyeçilik vizyonu, hem bugünün değişen taleplerini daha kolay ve kapsamlı karşılamak, hem de geleceğin ihtiyaçlarına hazırlanmak amacını taşımaktadır. AK Parti, bu vizyon ile Türkiye Yüzyılı’nın ve geleceğin şehirlerini inşa etme iddiasını ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin refah seviyesini katlayarak artıran AK Parti, her alanda ortaya koyduğu yüksek performans ile şehirlerimizin ve vatandaşlarımızın sorunlarına çözümler üretmiştir. Bunun doğal bir neticesi olarak da toplumumuzun şehirlerden ve yerel yöneticilerden beklentiler değişmeye başlamıştır. Geçmiş yönetimlerde, çöplerin düzgün toplanması, suların kesilmeden verilmesi temel beklentiyken, bugün AK Partili belediyelerin idaresindeki şehirlerde sosyal donatı alanları, yeşil alanlar, sosyal ve kültürel belediyecilik gibi hizmetlerde yüksek standartlar olağanlaşmıştır.

Geleneksel belediyecilik hizmetlerindeki beklentileri karşılamanın yanında, teknolojik gelişmelerle desteklediğimiz yeni yaklaşımlar çerçevesinde vatandaşlarımızın beklentilerine cevaplar üretiyoruz. Yerel yönetimlerin vazife ve niteliklerinden biri olarak gördüğümüz, milletimizin gelecekteki ihtiyaçlarını öngörme ve onlara yönelik çözümler üretme vizyonumuzu "**insan odaklı**" bir anlayışla hep daha ileriye taşıyoruz.

Bu doğrultuda akıllı şehirler inşa etmek, mevcut şehirlerimizi bu yeni anlayışa göre dönüştürmek önceliklerimiz arasındadır. Zira dijitalleşme, yapay zeka gibi teknolojik gelişmeler beklentileri, yönetim anlayışını ve hizmet alanlarını değiştirmektedir. Söz konusu teknolojileri kendi hizmet anlayışımızla birleştirerek şehirlerimizi küresel rekabette güçlü birer aktör haline getirmek için çalışıyoruz.

Yerel nitelikli sorunları yerelde çözen, medeniyet miras ve kimliğini geleceğe taşıyan, yerel kalkınma ve refah seviyesini yükselten ve geleceğin şehirlerini inşa eden bir belediyecilik vizyonundan taviz vermeden yolumuza devam ediyoruz.

AK Parti, stratejik yönetim ve stratejik liderlik ile kentsel dönüşümden altyapıya, sosyal belediyecilikten kültür politikalarına, turizmden yerel kalkınmaya, teknolojiden katılımcı yerel demokrasiye ve çevreci yönetime kadar her alanda Türkiye Yüzyılına giden yolun taşlarını döşemektedir.

Öncüsü olduğumuz bu anlayış ve yönettiğimiz belediyeler vasıtasıyla ortaya koyduğumuz hizmetler sayesinde "AK Parti Belediyeciliği", giderek daha da güçlenen bir ekole dönüşmüştür.

Şehirlerimizin gelecek 50 ve 100 yıllık ihtiyaçlarını dikkate alan yatırımlar yapmaya devam ediyor, vizyon projelerini hayata geçirmeyi sürdürüyoruz. Her daim geleceği inşa etmenin sorumluluğuyla ülkemizin "**2023 Hedeflerini**" gerçekleştirmesi ardından şimdi de "**Türkiye Yüzyılı**" idealine ulaşması için büyük bir hizmet seferberliği yürütüyoruz.

AK Parti, her şart ve zorlukta, ilkeli ve tutarlı bir siyasetle ülkeyi yönetmektedir. Günlük siyasetin ürünü popülist uygulamalara itibar

etmemektedir. **“Verdiği Sözü Tutan, Gerçekleştiremeyeceği Vaatte Bulunmayan”** bir parti olarak, kurulduğumuz günden bu yana her seçim döneminde, bir önceki seçimde açıkladığımız vaatlerin ne kadarını gerçekleştirdiğimizin hesabını milletimizin takdirine sunuyoruz. Seçim beyannamelerimiz, attığımız ve atacağımız adımların referans noktalarını ve hedeflerimizi ortaya koymakla birlikte aynı zamanda AK Parti belediyciliğinin gelecek nesillere hesap verebilirliğini sağlayacak tarihsel belgelerdir.

Partimizin yerel yönetimler alanında ortaya koyduğu vizyon, artık bir ilkeler manzumesi haline gelmiştir. Gerçekten de, hem 1994 seçimlerinin ardından İstanbul’da ortaya koyduğumuz, hem de 2002 yılından itibaren AK Parti çatısı altında hayata geçirdiğimiz hizmetler kıymetli bir yekûn oluşturmaktadır.

Partimiz, demokrasiyi ve kalkınmayı yerelden başlatan, reformlar yoluyla yerel yönetimlerin idari ve mali kapasitelerini güçlendiren, insan öncelikli, hizmet odaklı anlayışı tahkim eden, şehirlerin gecekonduvan altyapıya, ulaşımdan imara kadar birikmiş sorunlarını gündeme alan ve çözüme kavuşturan, eser ve hizmet siyasetinde yüksek standartları yakalayan, altyapı ve üstyapı projelerini şehirlere kazandıran, insanların yaşam kalitesini ve memnuniyetini yükselten, kent estetiğini önceleyen, şehirlerin özgün mimarisini ve kimliğini koruyan anlayıştan bugüne kadar taviz vermemiştir.

Partimiz, bu ilkelerden ilhamla, uzun yıllara sari belediycilik tecrübesine ve birikimine dayanma yanında yenilikçi yaklaşımları da dikkate alan bir anlayışla, **“Türkiye Yüzyılı Şehirleri”** ve **“Gerçek Belediyeçilik”** perspektifini geliştirmiştir. Gerçek Belediyeçilik, 1994’te temellerini attığımız, AK Parti’nin iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye’de eser ve hizmet siyaseti ile ortaya koyduğumuz ve bir ekol haline gelmiş **“AK Parti Belediyeçiliği”**ni, Türkiye Yüzyılı’na aktaran vizyonumuzun adıdır.

AK Parti, geçtiğimiz 22 yılda şehirlerimizin eksiklerini gidererek onları Türkiye Yüzyılı’na hazırladı. 31 Mart ile birlikte **“Türkiye Yüzyılı Şehirleri”** imarından ödün vermeden çalışmaya hazır ve kararlıyız.

Recep Tayyip ERDOĞAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI
AK Parti Genel Başkanı

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM	
AK PARTİ YEREL YÖNETİM VİZYONU	9
Yenilikçi ve Öncü Yerel Yönetimler.....	13
Reformcu ve Değişim Odaklı Yaklaşım.....	19
İKİNCİ BÖLÜM	
KATILIMCILIK, ŞEFFAFLIK VE HESAP VEREBİLİRLİK.....	25
Katılımcı Uygulamalar	25
Yönetime Katılımda Dijitalleşme.....	28
Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
DİRENÇLİ ŞEHİRLER	33
Yerinde Yeni Yaşam	39
Kentsel Risk Kalkanı	43
Gerçek Belediyecilik'te Göç Yönetimi	46
Güvenli Şehirler ve Sokaklar	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
TÜRKİYE YÜZYILI'NDA ŞEHİR VE ÇEVRE.....	51
Kimlikli Şehirler	53
Kendine Yetebilen Şehirler	53
Gelişim Odaklı, Değer Üreten Şehirler	54
Yürünebilir Şehirler	55
Mimarisiyle Özgün, Estetik Şehirler	56
Yatay Şehirler	57
Akıllı ve Dijital Şehirler.....	57
Çevreye Duyarlı Şehirler	58
Havası, Suyu, Toprağı Temiz Şehirler	60
Türkiye Yüzyılı'nın Yeşil Şehirleri.....	62
İklim Uyumlu Şehirler	64
Sıfır Atık Uyumlu Şehirler	67
Enerjisini Doğadan Alan Şehirler.....	70
BEŞİNCİ BÖLÜM	
TOPLUMSAL REFAH ÖNCELİKLİ ŞEHİR EKONOMİLERİ	75
Dijitalleşme ve Akıllı Ekonomi.....	78
Yeşil Ekonomi ve Yeşil Kalkınma	79
Yerel ve Kırsal Kalkınma	81

ALTINCI BÖLÜM

DUYARLI VE KAPSAYICI SOSYAL BELEDİYECİLİK	87
Huzurlu Toplumsal Yapı.....	88
Türkiye Yüzyılı'nda Gerçek Sosyal Belediyecilik	92
Aile, Kadınlar ve Çocuklarımız	93
Gençlerimiz	94
Yaşlılarımız	96
Engellilerimiz.....	97
Sosyal Yardımlar ve Hizmetler.....	99

YEDİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR ÜRETEN ŞEHİRLER	103
Şehirde Kültürel Kalkınma	107
Kültür Belediyeciliği.....	110

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HİZMET VE ESER BELEDİYECİLİĞİ	117
Altyapı ve Üstyapı.....	122
İmar ve Planlama	125
Sosyal Konut ve Kentsel Dönüşüm	127
Coğrafi Bilgi Sistemleri.....	131
Ulaşım	133
Afet ve Kriz Yönetimi	135

GERÇEK BELEDİYECİLİK	141
-----------------------------------	------------

BİRİNCİ BÖLÜM

**AK PARTİ
YEREL YÖNETİM
VİZYONU**

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

**GERÇEK
BELEDİYECİLİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

AK PARTİ YEREL YÖNETİM VİZYONU

AK Parti, belediyecilikte çığır açmış kadrolar tarafından kurulmuştur.

AK Parti, **“Demokrasi Yerelden Başlar”** ilkesini siyasetinin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak görmektedir.

AK Parti, yerel yönetimlerden elde ettiği tecrübeyle tüm Türkiye’yi kucaklamış bir partidir. AK Parti’nin ilke ve ideallerinin oluşmasında, hedeflerinin şekillenmesinde, liderimiz Recep Tayyip Erdoğan’ın 1994’ten itibaren belediyecilikte ortaya koyduğu vizyonun önemli bir yeri vardır.

Bu vizyon **“İnsan Öncelikli, Hizmet Odaklı Yerel Yönetim”** ilkesiyle yerel yönetimlerde büyük başarılar yakalamış, yeni bir model ortaya koymuştur. Yenilikçi projeler ve iyi uygulama örnekleri önce Türkiye’nin diğer şehirlerine transfer edilmiş, daha sonra AK Parti’nin iktidara gelmesiyle birlikte başarılı uygulamalar olarak ülke yönetimine aktarılmıştır.

AK Parti’nin Türkiye’de **“Hizmet ve Eser Siyaseti”** vizyonu yerel yönetim geleneğine dayanmaktadır. Bu yönüyle AK Parti, yerel yönetimlerde kalkınma, hizmet ve eser siyasetinin öncüsüdür. **“AK Parti Belediyeciliği”** artık bugün bir markaya dönüşmüştür. **“Gerçek Belediyecilik”** denince akla AK Parti gelmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimlerin, belediyeciliğin ve yerel hizmetin adresi AK Parti’dir. Bizim genel siyasette de yerel siyasette de tüm iktidarlarımız boyunca temel amacımız insanımıza hizmettir. Bu uğurda atılacak adımları, yapılacak yatırımları, kaldırılacak engelleri her daim milletimizin talep ve ihtiyacına göre belirledik. AK Parti, belediyeciliği millete hizmetin ilk kapısı olarak görmektedir. AK Parti, Türkiye’de **“Millet Odaklı Siyaset”** anlayışını kurumsallaştıran partinin adıdır.

“İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın” düsturuyla geliştirdiğimiz yönetim anlayışımız, ülkemizi daha huzurlu hale getirmiş, milletimizin refahını artırmış ve insanımızın yaşam kalitesini yükseltmiştir.

Şehirler için vizyon ve proje geliştirmede, katılım ve kapsayıcılıkta, eşit hizmet sağlamada, sorunlara çözüm üretmede ve hızlı neticeler almada AK Parti rakipsizdir. Diğer siyasi partilerle değil, yine sadece kendisiyle yarışmaktadır.

Yollar, köprüler, tüneller, raylı sistemler, parklar, yeşil alanlar, temiz su, temiz hava, yaşanabilir çevre, dirençli şehirler, estetik yapılar, düzenli caddeler ve sosyal belediyeciliğe yaklaşımımızla Türkiye’de AK Partili belediyelerin olduğu her yerde, belediyecilikte devrim yaşanmıştır. Millete hizmet etme çitası çok yukarılara çıkarılmıştır.

AK Parti olarak icraat ve eser siyasetimizde; şikayet etmeyen, bahanelerin arkasına sığınmayan bir yaklaşımı benimsemekteyiz. Günü kurtarmaya dönük faaliyetler yerine çözüm üreten, kalıcı eserler bırakan, şehirlerimizin sadece bugünü değil, geleceğini de planlayan bir anlayışla hizmet sunmaktayız. Yerel yönetimlerde söz ve mazeret değil, iş ve hizmet üretmekteyiz.

Şehirlerimizin gelecek 50 ve 100 yıllık ihtiyaçlarını dikkate alan yatırımlar yapmaya devam etmekte ve vizyon projelerini hayata geçirmeyi sürdürmekteyiz. Her daim geleceği imar etmenin sorumluluğuyla ülkemizin önce **“2023 Hedeflerine”** ardından **“Türkiye Yüzyılı”** idealine ulaşması için büyük bir hizmet seferberliği yürütmekteyiz.

Şehirleri emanet ettiğimiz belediye başkanlarımızı, aldığı emaneti layıkıyla taşıyacak **“Şehreminleri”** olarak görmekteyiz. Belediye başkanlarımız, şehre ve hemşehrilerine sahip çıkarak onların problemlerini çözen, yarınlarının en güzel şekilde inşa edilmesi için gereken hizmetleri yapan bir vizyonla hareket etmektedir.

Her seçim döneminde adaylarımızı belirlerken bilgi, birikim, liyakat, ehliyet sahibi olmak ve milletimizin teveccühüne mazhar olmak önemli kriterlerimiz oldu. Belediye başkanlarımız seçildiklerinde, şehirlerimizin kendine özgü ruhuna ve kimliğine uygun politikalar üretti.

Belediye başkanlarımızı; sadece şehirleri, ilçeleri, beldeleri idare eden, çöp toplayan, altyapı inşa eden, şehrin fiziki sorunlarıyla ilgilenen yöneticiler olarak görmemekteyiz. Aynı zamanda onları milletimizin gönlüne giren, kimsesizlerin kimsesi olan, medeniyet şuuruyla hareket eden yöneticiler olarak kabul etmekteyiz ve kendilerinde de bu ulvi görevleri yerine getirmelerini beklemekteyiz. Böylelikle AK Parti iktidarında inşa ettiğimiz **“Gönül Belediyeciliği”** şiarını sürdürebileceğiz.

Hiçbir şehrimizi diğerinden ayrı görmemekteyiz. Bugüne dek her birinin gecikmiş, ihmal edilmiş, ötelenmiş ve üzeri örtülmüş sorunlarının üzerine cesaretle gittik. Şehirlerimizi kendi kaderine terk etmedik. Hiçbir şehrimizi yatırımlardan mahrum bırakmadık. Zira topyekûn bir kalkınma için **“Büyük Türkiye”** idealine ulaşmak için her alanda büyük düşündük, büyük

hedefler belirledik. Bu hedeflere ulaşmak için yerelden başlayıp ülkemizin tamamı için var gücümüzle çalıştık, çalışmaya da devam edeceğiz.

Şehirlerimizi metro hatlarıyla, raylı sistemlerle, modern arıtma ve geri dönüşüm tesisleriyle tanıştırdık. Ulaşım, toplu taşımaya, altyapı ve üstyapıya önemli projelerle çağ atlattık. Şehirlerimizi estetik kaygılarla işledik. Parklarla, bahçelerle şehirlerimizin standartlarını yükselttik. Yeşil alanlarla, temiz hava ve temiz suyla şehirlerimizi yaşanabilir mekanlar yaptık.

Şehirlerimizin yitirilmiş estetiğini, güzelliklerini, kaybolan tarihini gün yüzüne çıkardık. Tarihi mirasımıza sahip çıktık, koruduk. Geleneğimizi geleceğe taşıdık. Şehirlerimizi, sadece altyapıdan, konuttan ve yoldan ibaret görmemekteyiz. Şehirlerimizi kültürel dokunun muhafaza edildiği, kültürel zenginliğin yaşandığı, şehir kültürünün geliştirildiği, aile yaşamına duyarlı, sosyal imkanları gelişmiş, dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına uygun mekanlar olarak kabul etmekte ve bu anlayışa uygun bir şekilde yönetmekteyiz.

Bugüne dek çevreyi, hayvanları, suyu, yeşili, tabii dengeyi daha güçlü şekilde muhafaza ettik. Bugün de insanı, şehir ve tabiat arasında bir seçim yapmak zorunda olan değil, şehri ve tabiatı iç içe yaşayan bir varlık olarak daha da yüceltmenin gayreti içerisindeyiz.

Yerel sorunların çözümünde esas önceliği merkezi idarenin desteğiyle yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve yeniden yapılandırılmasına verdik. Merkezi bütçe yatırımlarımızı rekabetçi şehir ekonomileri oluşturma ve yerel kalkınmayı destekleme hedefleri doğrultusunda planladık.

Dünyadaki kalkınma yarışının sadece ülkeler üzerinden yapılmadığının bilinciyle değişen dünyanın farkında olarak biz, **“Kalkınma yerelde başlar”** dedik. Bunun için her bir şehrimizi **“Marka Şehir”** haline getirmeye çalıştık ve halen de bunun gayretindeyiz. Bu sayede bugün birçok şehrimizi dünya şehirleriyle yarışan marka değeri yüksek şehirler haline getirdik.

AK Parti, her şart ve zorlukta, ilkeli ve tutarlı bir siyasetle ülkeyi yönetmektedir. Günlük, popülist siyasete prim vermemektedir. **“Verdiği Sözü Tutan, Gerçekleştiremeyeceği Vaatte Bulunmayan”** bir parti olarak, kurulduğumuz günden bu yana her seçim döneminde, bir önceki seçimde verdiğimiz vaatlerin ne kadarını gerçekleştirdiğimizin hesabını milletimize vermekteyiz. Milletimizden önce biz kendimizi hesaba çekmekteyiz.

Şehirlerimize hem yerel yönetimlerimiz hem de merkezi idare kuruluşlarımız eliyle kalıcı hizmetler ve eserler kazandırdık. Marmaray,

Melen Barajı, Osmangazi Köprüsü, Yusufeli Barajı, Avrasya Tüneli, şehir hastaneleri, Çamlıca Kulesi, Yavuz Sultan Selim Köprüsü, İstanbul Havalimanı, 1915 Çanakkale Köprüsü, yüksek hızlı tren, otoyollar, limanlar, tüneller, çevre yolları, Gaziray, Başkentray, Bursaray ve diğer metro hatları, deniz otobüsleri gibi büyük projelerle ulaşımdan çevreye kentsel altyapıdan yerel kalkınmaya kadar her alanda şehirlerimizi güçlü ve dirençli bir şekilde geleceğe hazırladık. Millet bahçeleri, millet kiraathaneleri, sosyal dayanışma merkezleri, bilim kampları, gençlik merkezleri, spor kompleksleri, aile ve yaşam merkezleri, millet kütüphaneleri, kültür ve sanat evleri gibi projeler ile şehirlerimizin yaşam kalitesini yükselttik, vatandaşımızın memnuniyetini artırdık.

Kurulduğu günden itibaren belediyeçilik perspektifi ve şehircilik anlayışı çerçevesinde **“AK Parti Belediyeçiliği”** vizyonunu şu ilkeler üzerinden özetleyebiliriz:

- Demokrasiyi ve kalkınmayı yerelden başlatan,
- Reformlar yoluyla yerel yönetimlerin idari ve mali kapasitelerini güçlendiren,
- İnsan öncelikli, hizmet odaklı anlayışı tahkim eden,
- Şehirlerin gecekondudan altyapıya, ulaşımdan imara kadar birikmiş sorunlarını gündeme alan ve çözüme kavuşturan,
- Eser ve hizmet siyasetinde yüksek standartları yakalayan,
- Altyapı ve üstyapı projelerini şehirlere kazandıran, insanların yaşam kalitesini ve memnuniyetini yükselten,
- Kent estetiğini önceleyen, şehirlerin özgün mimarisini ve kimliğini koruyan,
- Katılımcılığı, kapsayıcılığı, şeffaflığı ve hesap verilebilirliği güçlendiren,
- Gönül belediyeçiliğini hakim kılan,
- Şehirlerin tarihi mirasını koruyarak geleneği geleceğe taşıyan,
- İnsanların dertleriyle dertlenen, sosyal belediyeçilikte yenilikçi uygulamalara imza atan ve toplumun tüm kesimlerine dokunan,
- Kültür belediyeçiliğinde değer üreten,
- Yenilikçi ve öncü **“AK Parti Belediyeçiliği”**ni markalaştıran.

AK Parti, bu ilkeleri tamamlayıcı nitelikte, belediyeçilik tecrübesine ve birikimine dayalı olarak yenilikçi yaklaşımlarını sürdürecektir ve **“Türkiye Yüzyılı Şehirleri”**ni;

- Afetlere dayanıklı, dirençli ve sağlam,
- İklim değişikliğine uyumlu,
- Akıllı uygulamalar ve yeni nesil dijital teknolojilere adapte olan,
- Yerel kalkınma odaklı, ekonomisi değer üreten,
- Gençler, çocuklar, yaşlılar, engelliler, kadınlar ve tüm toplumsal kesimlere karşı duyarlı sosyal belediyeçilik hizmetleriyle kapsayıcılığı yüksek,
- Güçlü aile, güçlü toplum anlayışıyla hareket eden, kültür ve medeniyet tasavvuruna sahip çıkan ve gelecek kuşaklara taşıyan,
- Kültür ve sanatını koruyan ve geliştiren,
- Çevreye ve doğal yaşama karşı hassas, yeşil kalkınma politikasını benimsemiş, sıfır atık modelini uygulayan, sürdürülebilir,
- Havası, suyu, toprağı ve çevresi temiz,
- Mimarisi, tarihi, kültürü ve medeniyetiyle huzurlu ve estetik,
- Kırsal yaşam standartlarını yükselterek kent tarımını destekleyen şehirler olarak inşa edecektir.

Bunların yanı sıra AK Parti;

- Etkin, verimli, adil, şeffaf ve sorumlu,
- Katılımcılığa, kaliteli hizmet üretimine ve vatandaş memnuniyetine odaklanan yerel yönetim anlayışını devam ettirecektir.

YENİLİKÇİ VE ÖNCÜ YEREL YÖNETİMLER

AK Parti, Türkiye'nin her alanında olduğu gibi yerel yönetim konusunda da ilklerin partisidir. Yerel yönetimlerde yeniliklerin, iyi uygulama modellerinin, eşsiz projelerin öncüsüdür. Bugün **“AK Parti Belediyeçiliği”** denildiğinde bir markadan, örnek alınan bir modelden ve sürekliliği olan bir ekolden bahsetmiş oluyoruz.

Yerel yönetimlerde oluşturduğumuz “**AK Parti Belediyeciliği**” modeli, tarihe altın harflerle geçmiş, siyasi bir miras oluşturmuştur. AK Parti, ortaya koyduğu ilke ve hizmetlerle yerel yönetim anlayışını dönüştürmüştür. Böylelikle diğer siyasi partilerin takip, taklit ve tekrar ettiği hizmetleri Türkiye’de belediyeciliğin kodları haline getirmiştir.

AK Parti, beldelerden büyükşehirlere, kırsal kesimden şehir merkezlerine kadar tüm vatandaşlarımızın talep ve beklentilerini karşılayan, onların memnuniyetini önceleyen ve yaşam kalitelerini yükselten bir yerel yönetim standardı inşa etmeyi başarmıştır.

AK Parti, iktidarları boyunca her seçim döneminde toplumun tüm kesimlerine duyarlı, insan odaklı, yerel yönetim alanında yaşanan teknolojik gelişmelere, güncel yönetim tekniklerine uygun olarak ve geleceği de öngörerek yeni vizyon ve hedefler ortaya koymuştur.

Partimizin iktidara gelmesinin ardından 2004’teki yerel seçim kampanyasında “**Türkiye Karar Verdi: Yerel Kalkınma Başlıyor**” temasıyla yerel kalkınmanın bir an önce hayata geçirilmesini hedefledik ve her zaman yerel yönetimlerde acil çözüm bekleyen sorunları öncelemeye devam ettik.

Bu bağlamda 22 yıl boyunca şehirlerin altyapı sorunlarının, gecekondu sorununun, çevre kirliliğinin, işsizlik probleminin, konut ihtiyaçlarının çözülmesine öncelik verdik. Ayrıca belediyelerde etkili ve verimli kaynak yönetimi, şeffaflık, hesap verebilirlik ve demokratik katılım gibi yerel yönetişimin temel meselelerine odaklandık. Yerel yönetimlerin idari ve mali kapasitesini güçlendirdik, yerel katılım mekanizmalarını çeşitlendirdik ve belediyeleri yerel kalkınmanın temel aktörü haline getirdik.

Her dönem bir önceki seçim döneminde vadettiklerimizin daha fazlasını gerçekleştirmeyi de başardık. Ülkemizin mevcut kaynaklarını seferber ederek ve yeni kaynaklar üreterek **şehirlerimizi gerçek hizmetle** donattık.

2004-2009 arası dönemde birçok şehrimizi raylı sistemlerle tanıştırdık. Ulaşım sorunlarına köklü çözümler ürettik. Yeşil alanları artırdık. Çocuklarımız, gençlerimiz, yaşlılarımız başta olmak üzere her kesimden insanımız için **kapsamlı sosyal politikalar** uygulayarak kentsel eşitsizliklerle mücadele ettik. Her alanda “**AK Parti Belediyeciliği**”nin farkını ortaya koyduk.

AK Parti’nin ilk döneminde, attığımız adımlarla yerel yönetimlerin kurumsal, yapısal ve yasal dönüşümünü gerçekleştirdik. Yerel yönetimlerimizi uluslararası normlar ve belediyecilik tecrübemizle

harmanlayarak çağdaşlarıyla aynı seviyeye getirdik. Bugün bir model haline gelmiş olan **“AK Parti Belediyeciliği”**nin yapı taşlarını bu dönemde döşedik.

2009 yerel seçimlerinde, önceki seçim döneminde verdiğimiz vaatlerin birçoğunu gerçekleştirmiş olmanın öz güveniyle yeni yerel seçim manifestomuzu hazırladık. Yerel yönetimlerin kurumsal yapılanması, yatırım olanakları ve hizmet kapasitelerinde epeyce mesafe aldığımız için yeni dönemin önceliklerini **şehirlerimizin markalaşması** üzerine inşa ettik. Daha yaşanabilir, modern ve estetik, huzur ve güven dolu şehirler inşa etmek; halkımızın taleplerini karşılamak ve hizmet üretmek ve şehirlerimizi birer dünya kenti haline getirmek için milletimizden destek istedik.

Yönetim ilkelerimizi, **“Adalet, Dürüstlük, Yönetişim, Planlı ve Etkin Yönetim, Kaliteli Hizmet, Sürdürülebilirlik, İş Birliği ve Koordinasyon, Kentlilik Bilinci ve Bilgiye Dayalı Yönetim”** olmak üzere dokuz başlık halinde sunduk.

2009 yerel seçimlerinde milletimiz bir kez daha desteğini esirgemedi ve **“AK Parti Belediyeciliği”**ne onay verdi. Bu kez bir yandan yerel yönetim reformlarımızın kurumsallaşmasını sağlarken diğer yandan tamamlayıcı reformları hayata geçirdik. Ulaşım, altyapı, çevre gibi temel **belediyecilik hizmetlerinde yüksek standartları yakaladık**, şehirlerin rekabet güçlerini artırmaya devam ettik. Hizmetlerimizin alanını genişlettik, kapsayıcılığını daha da artırdık.

Yerel kalkınmayı hiçbir zaman sadece ekonomik ve teknik bir mesele olarak görmedik. Toplumsal, kültürel ve demokratik değerleri de içerecek şekilde kapsamlı sosyal politikaları hayata geçirdik. Güçlü sosyal belediyecilik tecrübemizi sosyal yardımların ötesine taşıyarak engelliler, hastalar ve yaşlılar gibi dezavantajlı gruplar başta olmak üzere toplumun farklı kesimlerine yönelik özel hizmetlerin sunumunu yaygınlaştırdık. Spor, kültür ve sanat, meslek edinimi, turizm ve kırsal kalkınma başta olmak üzere yerinde sunduğumuz hizmetlerimizi hem nicelik hem de nitelik olarak artırdık.

Şehirlerimizin marka değerlerini yükseltmek, küresel rekabette güçlü kılmak, yatırım kapasitelerini geliştirmek, hizmet ve eser belediyeciliğini önelemek amacıyla **“Yeni Büyükşehir Belediye”** modeline geçtik. Büyükşehirlerimizin sayısını otuza çıkardık, büyükşehir belediyelerimizin yetki ve görev alanlarını yeniden tanımladık ve bütçe olanaklarını genişlettik.

2014 yerel seçimlerini, uzun soluklu yürüyüşümüzün önemli dönüm noktalarından biri olarak görmekteyiz. Cumhuriyetimizin 100. sene-i devriyesi olan 2023 yılında; hedeflerimizin gerçekleştirilmesi, şehir ve medeniyet tasavvurumuzun kesintisiz yolculuğu için halkımızdan bir kez daha destek istedik.

2014 seçimlerinde beyannamemizi, **“Daima Millet, Daima Hizmet”** anlayışıyla **“Büyük Medeniyet Yolunda, İnsan, Demokrasi ve Şehir”** temasıyla ortaya koyduk. Yeni büyükşehirler ile ortaya çıkan imkanları AK Parti olarak kendi medeniyet birikimimize ve değerlerimize yaslanan bir vizyon ile değerlendirdik. **İnsan odaklı bir anlayış** temelinde **ruhu ve kimliği olan şehirler** kurmak için yoğun çaba harcadık.

2014 yerel seçimlerinde, AK Parti'nin fenomen haline gelmiş belediyeçilik anlayışını, **“İnsan Dostu”, “Çevre Dostu”, “Katılımcı”, “Müreffeh”** ve **“Şehir Estetiği”** yaklaşımı üzerine inşa ettik. Yapacaklarımızı **“Katılımcı Belediyeçilik”, “Kültürel Belediyeçilik”, “Sosyal Belediyeçilik”** ve **“Hizmet Belediyeçiliği”** alanlarında dört farklı başlıkta milletimizle paylaştık.

Medeniyetimizin değerlerini yerel yönetim vizyonuna dahil ederken aynı zamanda şehir yönetimi anlayışını yenilikçi yaklaşımlarla zenginleştirdik. Türkiye'nin **ilk akıllı şehir uygulamalarını** hayata geçirdik. Yeni şehir yönetiminin akıllı uygulamalar ve yenilikçi teknolojiler etrafında şekilleneceği öngörüsünden hareketle bir ayağı medeniyet vizyonumuza, diğer ayağı geleceğin şehirlerini inşa etme anlayışına dayanan bir politika izledik.

2019 yerel seçimlerinde **“Tevazu, Samimiyet ve Gayret ile Memleket İşi Gönül İşi”** diyerek **“Gönül Belediyeçiliği”** şiarıyla milletimizin huzuruna çıktık. Türkiye'yi **“Yeni Şehircilik”** vizyonu ile buluşturduk.

“Şehir Planlarını” uzun vadeli ve hakkaniyete uygun şekilde hazırlayacağımızı, **“altyapı ve ulaşım”** sorunlarını tüm şehirlerimizde çözeceğimizi belirttik, **“Kentsel Dönüşüm”** çalışmalarımızı bölgelerin özelliklerine ve vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına göre öncelidik.

“Benzersiz Şehirler” anlayışıyla şehirlerimizi kendi hikayelerine uygun şekilde geliştireceğimizi, **“Akıllı Şehirler”** politikasıyla teknolojinin tüm imkanlarını insanımızın ve şehirlerimizin emrine sunacağımızı, **“Çevreye Saygılı Şehirler”** yaklaşımı ile belediye hizmetlerinde tabiattaki canlı veya cansız tüm varlıklarla uyumu gözeteceğimizi, **“Sosyal Belediyeçilik”** çalışmalarına önem vererek doğrudan insana dokunan hizmet ve projeleri yaygınlaştıracığımızın sözünü verdik.

“**Yatay Şehirleşme**” ile tabiatla bütünleşen, aile, mahalle ve komşuluk kültürünü ihya eden örnek yerleşim alanları kurulacağını, “**Halkla Birlikte Yönetim**” ilkesiyle şehirle ilgili tüm önemli kararların şehir sakinleriyle birlikte alınacağını ve **tasarruf ve şeffaflık** hassasiyetiyle belediye kaynaklarını etkili, verimli, tutumlu ve hesap verebilir şekilde kullanacağımızı beyannamemizde hedef olarak ortaya koyduk.

“**Değer Üreten Şehirler**” ile kültür ve ekonomi başta olmak üzere her alanda hayat kalitesini yükseltecek yaklaşımlar sunma vaadimizi öne çıkardık.

Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı, İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı, Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı, Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı gibi günümüzün önemli kamusal sorunlarına stratejik yönetim anlayışı çerçevesinde uzun vadeli çözümler geliştirdik. Yerel yönetimlerimiz bu sorunların şehirlerde çözümünü için kendi planlamalarını yaptılar ve yerel çözümlerini uyguladılar.

Türkiye Yüzyılı Şehirleri için “Gerçek Belediyecilik” Anlayışımız

AK Parti olarak 2024 yerel seçimlerinde “Türkiye Yüzyılı Şehirleri için Gerçek Belediyecilik” vizyonumuz ile milletimizin huzuruna çıkmaktayız.

“**Gerçek Belediyecilik**”, liderimiz Recep Tayyip Erdoğan tarafından 1994’te temelleri atılmış, AK Parti’nin iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye’de eser ve hizmet siyaseti ile ortaya koyduğumuz ve bir marka haline gelmiş “**AK Parti Belediyeciliği**”ni, Türkiye Yüzyılı’na aktaran vizyonumuzun adıdır.

Gerçek Belediyecilik:

- Üretken, dinamik, çağdaş ve akılcı projelerle günlük **hayatı kolaylaştırır**.
- Şeffaf, adil ve sorumlu yönetim anlayışı ile **güven verir**.
- Vizyoner, yenilikçi, çevre dostu, sürdürülebilir projelerle **ileriye öngörür**.
- Şefkatiyle şehirlerine **değer katar**.
- Risk yönetimi yaklaşım ve stratejileriyle **güvenli ve dirençli şehirleri önceler**.
- Çalışkanlığı ve azmiyle **vatandaşının her koşulda ve daima yanındadır**.

Gerçek Belediyecilik İlkeleri:

Gerçek belediyeciliğin on üç temel ilkesi bulunmaktadır:

1. Üretken Belediyecilik
2. Adil Belediyecilik
3. Erişilebilir Belediyecilik
4. Vizyoner Belediyecilik
5. Şefkatli Belediyecilik
6. Sürdürülebilir Belediyecilik
7. Yenilikçi Belediyecilik
8. Kalkınmacı Belediyecilik
9. Çağdaş Belediyecilik
10. Güçlü Belediyecilik
11. Kapsayıcı Belediyecilik
12. Dinamik Belediyecilik
13. Vatansever Belediyecilik

AK Parti belediyeleri 2002'den bu yana yenilikçi uygulamaların, girişimciliğin ve değişime uyumun ilk basamakları olagelmıştır. 2024 mahalli idare seçimleri için yenilikçi ve öncü belediyeciliğin yeni yol haritasını ve temel ilkelerini belirledik. Hizmet ve eser siyasetinde öncü, yenilikçi, sürdürülebilir, insan odaklı yerel yönetim anlayışımızın çitasını bu yeni ilkelerle daha da yükseltiyoruz.

- Sürdürülebilir şehirleşme modeli ile depremin yanı sıra küresel iklim değişikliğiyle artış gösteren sel, su stresi, tarımsal kuraklık gibi afet ve etkilere karşı dirençli, sosyal ve ekonomik riskler başta olmak üzere her türlü kırılganlığa karşı güvenli şehirleri inşa etmeye devam edeceğiz.
- Buna göre akıllı teknolojiler ve güncel yönetim yaklaşımlarını harmanlayarak başta ulaşım, trafik ve toplu taşıma olmak üzere şehirlerimizin problemlerine uygun, sürdürülebilir projeleri hayata geçirmeyi sürdüreceğiz.
- AK Parti belediyelerinde akıllı, sürdürülebilir, iklim dostu ve dirençli şehir ilkelerine uygun planlara göre yenilikçi uygulamaları devam ettirecek ve şehirlerimiz için bütüncül, özgün ve fark oluşturan eserleri ve hizmetleri **"Türkiye Yüzyılı Şehirleri"** anlayışına uygun olarak hayata geçireceğiz. Belediyelerimiz arasında iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve yayılması için ortak bir dijital platform kuracağız.
- Yenilenebilir enerji yatırımları, döngüsel ekonomi, emisyon azaltımı, entegre atık yönetimi, yeşil ve dijital dönüşüm gibi konularda eksiklikleri bulunan şehirlerimize yerel çözümler geliştireceğiz. Üniversiteler, teknoloji transfer bölgeleri, merkezi idare kuruluşları, belediye

birlikleri, sivil toplum kuruluşları (STK) ve diğer tüm paydaşlarla birlikte şehirlerimizin kapasitelerini geliştirmede belediyelerimize öncü bir rol vermeye devam edeceğiz.

- Belediyelerimizi küresel diplomasi ağını her zaman stratejik bir aktörü olarak gördük ve görmeye de devam edeceğiz. Kent diplomasisini daha etkili bir şekilde kullanarak **dünya şehirlerinin müşterek sorunlarına çözümler üretmek** için iş birliklerini ve bu amaçla oluşturulan platformları ve ağları önemsiyoruz. Kent diplomasisini medeniyetimizi, kültürümüzü ve değerlerimizi dünyanın dört bir köşesinde tanıtmak için bir fırsat olarak değerlendireceğiz.
- Akıllı ve modern teknolojileri kullanarak ulaşımı, afetle mücadeleyi, şehir planlamasını, kentsel dönüşümü, sosyal politikaları etkili, verimli ve koordineli yönetmek için bütünlük modelleri geliştirmeye devam edeceğiz.
- İklim değişikliği ve afetlere karşı dirençli, tarihi ve kültürel birikimiyle uyumlu nitelikli yerleşim alanlarına sahip, herkes için erişilebilir kentsel hizmetlerin sunulduğu, doğaya ve çevreye saygılı, akıllı, güvenli, sürdürülebilir şehirler ve yerleşim stratejimizi daha da ileriye taşıyacağız.
- Şehirlerimizin özgün mimarisini, tarihini, kültürünü ve kimliğini ön plana çıkaran nitelikli kentsel tasarım uygulamalarını belediyelerimiz eliyle hayata geçirmeyi sürdüreceğiz.
- **Şehir ekonomilerini** yerel ve bölgesel kalkınmanın merkezi olarak görüyoruz. Şehirlerimizde kalkınmanın kilit sektörlerini belirleyerek nitelikli iş gücü oluşturma ve sürdürülebilir kalkınma için belediyelerimizin girişimci ve yenilikçi özelliklerinden yararlanmaya öncelik vermeye devam edeceğiz.

REFORMCU VE DEĞİŞİM ODAKLI YAKLAŞIM

AK Parti, Türk siyasetinde değişimin, yeniliğin, reformcu yaklaşımın ve demokratik atılımın adresidir. AK Parti, sadece genel siyaseti ilgilendiren alanlarda değil, yerel yönetimlerin dönüşümünde de **“Sessiz Devrimler”** gerçekleştirmiştir. Uzun yıllar üzerinde konuşulan ancak bir adım ilerleme kaydedilemeyen, birikmiş şehir sorunlarını önce gündemine almış, daha sonra teker teker çözüme kavuşturmuştur.

Yeni meydan okumalara cevap verme, krizlere uyum ve sürekli ilerleme AK Parti siyasetinin değişmez ilkelerindedir. Kendini yenileme, AK Parti'nin en güçlü siyasi yönlerinden biridir. Bu sayededir ki partimiz, 22 yıldır kesintisiz bir şekilde hem ulusal hem yerel seçimlerde milletimizin teveccühüne mazhar olmaktadır.

Yerel yönetimlerde AK Parti demek; hizmet demek, reform demek, yenilik demektir. 2002'deki ilk seçim beyannamemizde "**Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi**" başlığı altında, "**İdarenin Bütünlüğü**" ilkesi gereğince merkezi idare ile yerel yönetimler arasında hizmet ve kaynak dengesini kuracağımız ve aralarında koordinasyonu tam olarak sağlayacağımız vaadinde bulunarak;

- Merkezi idare ile yerel yönetimler arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımını etkinlik, verimlilik ve çağdaş yönetim ilkelerine göre belirleyecek yeni düzenlemeleri yapacağımızı,
- Yerel yönetimlerin mali kaynaklarını, insan kaynaklarını, teknik altyapılarını güçlendireceğimizi,
- Belediyelerin kendi arasında ve bakanlıkların taşra teşkilatları arasında görev ve yetki paylaşımını, hizmetlerde aksamaya yol açmayacak şekilde yeniden düzenleyeceğimizi,
- İl idaresinin, il genel meclislerinin görev ve yetkilerinin yeniden yapılandırılacağını,
- Yerel yönetim personel giderlerinin bütçelerinin yüzde 35'ini geçemeyeceğini,
- Yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine, STK'lerin ve vatandaşların katılımını sağlayacağımızı ifade etmiştik.

Partimiz, iktidar yürüyüşümüzü başlatan 3 Kasım 2002'deki seçimlerin hemen ardından seçim beyannamesinde yerel yönetim reformları ile ilgili vaatlerini açıkladığı **Acil Eylem Planı** ile hayata geçirmiştir.

Bu bağlamda iktidarımız döneminde yerel yönetimde yasal ve kurumsal dönüşümü önceliklerimiz arasına alarak şu düzenlemelerle hızla gerçekleştirdik:

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (2003)
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (2004)

- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005)
- 5393 sayılı Belediye Kanunu (2005)
- 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu (2005)

2002’de başlattığımız reformlar sayesinde hem merkezi hem yerel düzeyde bütçe dengesini sağladık, bürokratik süreçleri kolaylaştırdık, kamu hizmetlerine vatandaşlarımızın erişimini kolaylaştırdık, yerinde ve etkin hizmet sunumunu sağladık. Hemen ardından e-belediyeçilik hizmetlerini genişlettik, yerel yönetimimizin denetim ve hesap verme kapasitelerini güçlendirdik, yerel yönetimlere demokratik katılım olanaklarını geliştirdik.

İl özel idareleri ve belediyelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları payları artırdık. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi (KÖYDES), Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi (BELDES) projeleri ve denkleştirme ödeneği uygulamaları ile köylerimizin ve belde belediyelerimizin altyapı sorunlarını büyük oranda çözdük.

2009 seçimleri sonrasında yerel yönetimlerin ölçek sorunlarını gündeme aldık. 2012’de kabul edilen 6360 sayılı Kanun ile birlikte İstanbul ve Kocaeli’nde tecrübe edilen il sınırlarında iki kademeli büyükşehir belediye modelini tüm büyükşehir belediyelerine entegre ettik. Böylece büyük şehirlerde belediye hizmetlerine bütüncül yaklaşımı, hizmetler arasında koordinasyonu ve uyumu güçlendirdik. Yeni büyükşehir belediye modeli ile şehirlerimizin kalkınmasında ve markalaşmasında büyükşehir belediyeleri güçlü birer aktör konumuna geldi. Büyükşehirlerimizde afet yönetimi, ulaşım, kentsel dönüşüm, su yönetimi ve imar gibi hizmetleri makro düzeyde planlama ve eş güdüm içinde yürütme imkanı getirdik.

2019 mahalli idareler seçimleri Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ilk yerel seçimleriydi. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içinde merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişkileri yeniden düzenledik. Bu kapsamda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde **Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünü** kurduk, **Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulunu** oluşturduk.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi sayesinde iklim değişiminden coğrafi bilgi sistemlerine, atık yönetiminden afet planlamasına kadar şehirlerimizin öncelikli kamusal sorunlarına yönelik merkezi idare kuruluşları ile yerel yönetimlerimiz arasında **güçlü bir koordinasyon ve uyum** sağladık.

2020'de ülkemizi de etkisi altına alan koronavirüs (Covid-19) salgını ile mücadelede bir yandan güçlü şehir hastaneleri altyapısı ve ulusal tedbirler, diğer yandan yerel yönetimlerimizin yüksek gayretleri neticesinde dünyada örnek gösterilen bir kriz yönetimi sergiledik.

Şimdi şehirlerimizi salgın hastalıklar, kuraklık, su baskını, deprem gibi risklere karşı dirençli kılmak için **yeni bir vizyon** ortaya koyuyoruz.

- Yerel yönetimlerimizin hizmet kalitesini korumak ve iyileştirmek için gerekli tedbirleri alıyoruz. Bu kapsamda, önce yerel yönetimlerimizin asgari hizmet standartlarını güncelleyeceğiz, daha sonra tüm belediyelerimizde bu kalite standartlarını temin edecek ve kontrolünü sağlayacağız.
- Yerel yönetimlerimizin finansman kapasitelerini güçlendirecek, öz gelirlerinin artırılmasını destekleyecek ve görevleriyle orantılı mali kaynaklara sahip olmalarını daha da geliştireceğiz. Bunun için gerekli yasal düzenlemeleri hayata geçireceğiz.
- Belediyelerimizin en eski kurumlarından olan itfaiye ve zabitanın hizmet kalitesini iyileştirecek, afetle mücadelede itfaiye ve zabita hizmetlerinden daha etkili ve koordineli bir şekilde yararlanacağız.
- Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde yer alan ve kırsal yerleşim özellikleri taşıyan **kırsal mahallelerin sosyoekonomik kalkınmasını** destekleyecek, belediye hizmetlerinin bu mekanlara ulaşmasını kolaylaştıracacağız.
- AK Parti iktidarlarında yükseköğretim hizmetlerini ülkemizin tüm şehirlerine, her köşesine ulaştırdık. Şimdi üniversitelerimiz ile birlikte çalışarak yerel yönetimlerimizde çalışan personelimize uzmanlık kazandırma ve belediye personelimizin yetkinliğini artırma süreçlerine yoğunlaşacağız. Nitelikli yerel yöneticiler ve çalışanların desteğiyle yerel yönetimlerde **hizmet kalitemizi mükemmeliyet anlayışıyla** yükselteceğiz.

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIMCILIK, ŞEFFAFLIK VE HESAP VEREBİLİRLİK

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK
BELEDİYESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIMCILIK, ŞEFFAFLIK VE HESAP VEREBİLİRLİK

Katılımcılık, şeffaflık ve hesap verebilirlik AK Parti'nin hem merkezi idarede hem de yerel yönetimlerde olmazsa olmaz ilkeleridir. Kurulduğumuz günden itibaren bu ilkelerden taviz vermedik ve vermeyeceğiz. Zira katılımcılık aracılığıyla vatandaşlar karar alma süreçlerinde daha fazla yer almakta, ortaya çıkan kararların meşruiyeti daha da güçlenmekte, demokrasimiz pekişmektedir.

Tüm bunların neticesinde yerel hizmetlerin kalitesi artmakta, şehirlerin sorunları istişare mekanizmaları ile yerinde tespit edilebilmekte, doğru çözümler ve doğru politikalar belirlenerek olası riskler ortaya çıkmadan bertaraf edilebilmektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerimizde katılımcı uygulamaları ve projeleri hayata geçirmeye devam edeceğiz.

KATILIMCI UYGULAMALAR

Katılımcılığın varlığı, yöneticilerin şeffaf ve hesap verebilir olmalarını kolaylaştırmakta ve bu açıdan demokrasiyi güçlü kılmaktadır.

AK Parti iktidarı öncesinde, demokratik olmayan yapılar, vesayetçi yaklaşım ve uygulamalar, Türkiye'de katılım kültürünü zedelemiş ve bu nedenle milletimize yeterli hizmet ulaşamamıştır. Bu alanın ihmal edilmesi hem demokratik ilerleyişe engel olmuş hem de vatandaşlarımızın siyasete ve devlet kurumlarına olan güvenini sarsmıştır. AK Parti her şeyden önce bu zihniyete ve anlayışa meydan okumuş ve dönüşmesini sağlamıştır.

AK Parti'nin iktidara gelmesiyle her alanda başlayan demokratik dönüşüm ve reform süreci sayesinde vesayet odaklarının gücü kırılmış, milletimizin iradesini baş tacı eden bir yaklaşım benimsenmiştir.

Partimiz, yerel yönetimlerde eser ve hizmet siyasetini katılımcılık, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dayanan bir anlayışla uygulamıştır. **Katılımcılık** halkın talep ve beklentilerine duyarlı olmayı, **şeffaflık** yerel yönetimlerin erişilebilir olmasını, **hesap verebilirlik** ise her an denetime açık olmayı mümkün kılmıştır. Partimiz kurulduğu ilk günden itibaren yerel yönetimlerde şu ilkelerle hareket etmiştir:

- Yerindelik ilkesi gereğince vatandaşlarımıza en yakın yerde ve en uygun yöntemlerle hizmet sunmak,
- Hizmet ve karar süreçlerinde her daim kamuoyunun talep ve görüşlerine başvurmak,
- Yerel hizmetleri toplumun tüm kesimlerine ayırım gözetmeden ulaştırmak,
- Kamu kaynaklarının şehirde adil ve hakkaniyetli dağıtımını sağlamak,
- Hemşehri hukukuna riayet etmek,
- Hizmet kalitesini her geçen gün yükselterek sürdürülebilirliği mümkün kılmak,
- Teknolojik ve dijital yaklaşımlardan yararlanarak yenilikçi ve öncü uygulamaları hayata geçirmek,
- Hizmet ve eser siyasetinden taviz vermemek.

Bu ilkelere dayalı olarak **katılımcılık, şeffaflık** ve **hesap verebilirlik** konularının sadece söylemde kalmaması için yasal ve kurumsal değişiklikleri hep beraber gerçekleştirdik.

- Hemşehri hukukunu yeniden canlandırdık, mahalleleri güçlendirdik, belediye hizmetlerine gönüllü katılımı teşvik ettik.
- Ortak aklı, birlikte yönetimi, uzlaşa ve müzakere kültürünü şehirlerimize yerleştirmek için **Kent Konseylerini yeniden yapılandırdık** ve tümşehirlerimizde yaygınlaştırdık. Kent Konseylerine saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmede önemli işlevler yükledik.
- Hangi partide olduğuna bakmaksızın her kademedeki belediye ile iş birliği içinde olmaya çalıştık; hangi partiye oy verdiğine bakmaksızın her vatandaşımıza aynı hizmeti ulaştırdık. Hizmetlerin sunumunda ve katılımda ayrıştırıcı siyasetin tuzağına düşmedik, hizip siyasetini reddettik.
- **Bölgeler arasında yapılan ayrımcılıklara son verdik.** Yurdun en batısından en doğusuna, en kuzeyinden en güneyine kadar ülkemizi kalkındırmayı boynumuzun borcu olarak gördük ve var gücümüzle çalıştık.
- Belediyelerimizin hizmet standartlarını yükselttik, hizmet kalitesini artırdık, kent ve kırsal ayrımı olmaksızın yerel hizmetleri tüm yerleşim alanlarına genişlettik.

- Partimiz belediyeleri sadece kaliteli ve adil hizmetin değil, aynı zamanda dayanışma ve paylaşma ilkelerine dayanan **sosyal belediyeçiliğin de öncüsü oldu** ve olmaya devam edecek. Gençlerden yaşlılara, kadınlardan çocuklara, engellilerden dul ve yetimlere, dar gelirliilerden şehit yakınlarına ve gazilerimize kadar toplumun tüm kesimlerine ulaştık, onları dinledik, dertleriyle dertlendik.
- Yeni büyükşehir belediye modeli ile yerel siyasette temsilde adalet ve yönetimde istikrar arasında denge kurduk. Daha fazla seçmenin mahalle ve belediye seçimlerine katılmasına, taleplerini belediyelerimize iletmesine ve nitelikli belediye hizmetlerinden yararlanmasına olanak sağladık.
- **Kadınların yerel yönetimlerdeki temsilini artırdık.** 2009'da yüzde 0,9 olan kadın belediye başkanı oranının **2019'da yüzde 3'e** ulaşmasına imkan sunduk. Yine kadın belediye meclis üyesi oranını 2009'da yüzde 4,5'ten **2019'da yüzde 11,1'e** yükselttik.
- Cemevlerinin imar planlarında yer ayrılmasını mümkün kıldık. Belediyeleri **cemevleri inşa etmek, bakımı ve onarımlarını gerçekleştirmek, ücretsiz veya düşük tarifeli su hizmeti vermek ve gerekli desteği temin etmekle** görevlendirdik.
- Demokrasimizin en köklü yapılarından biri olan mahalleleri korumak için **muhtarlık kurumunu güçlendirdik.** Muhtarların mahalleleriyle ilgili talep ve beklentilerini hızlıca iletmeleri için belediyelerde idari temas noktaları oluşturduk.

Yeni dönemde:

- Kent Konseylerini daha da güçlendirerek yerel kamusal kararların alınması süreçlerinde aktif rol oynamalarını desteklemeyi sürdüreceğiz.
- Kentsel dönüşüm uygulamalarında hak sahiplerinin planlamadan uygulamaya kadar her aşamada aktif katılımını sağlayacak mekanizmaları güçlendireceğiz.
- **STK'lerin** planlama, hizmet sunma, karar verme, politika yapma ve uygulama süreçlerinde aktif katılımını teşvik edecek; **müzakere ve istişareye dayalı katılımcı yöntemleri** tüm belediyelerimize yaygınlaştıracamız.
- Özellikle büyükşehir ve il belediyelerimiz başta olmak üzere açık yönetimi tüm unsurlarıyla birlikte hayata geçirecek, **açık veri paylaşımı** yoluyla vatandaşlarımızı güçlendirmeye devam edeceğiz.

- Hizmette yerellik yaklaşımına uygun olarak muhtarlarımızla yakın iş birliği ve uyum içinde **sorunları yerinde çözmeye** devam edeceğiz.
- Sosyal dayanışma, paylaşım ve şehir kültürünün oluştuğu ve yeni kuşaklara aktarıldığı mekanlar olarak **mahalleyi katılımcılığın birinci basamağı** olarak görüyoruz. Bu minvalde tüm paydaşlarıyla birlikte mahalleyi tarihi, kültürü, kimliği ve gelenekleri ile birlikte korumaya ve güçlendirmeye devam edeceğiz. Muhtarlarımızı belediyelerimizin önemli birer paydaşı haline getirdik ve yakın iş birliğimizi sürdüreceğiz.
- Sadece şehir sakinlerinin değil, **şehrin haklarını** da korumaya devam edeceğiz. Şehir sakinlerimizle birlikte kimlikli şehirler inşa edeceğiz, şehirlerimizin tarihini, kültürünü, değerlerini ve kaynaklarını gelecek kuşaklara aktaracağız.
- Aileler, kadınlar, gençler, engelliler, yaşlılar, gaziler, şehit yakınları ve ihtiyaç sahipleri AK Parti Belediyeciliği'nin merkezinde yer almaya devam edecek. İstihdamdan eğitime, sağlıktan ulaşıma kadar her alanda dezavantajlı toplumsal grupların yönetime katılmasına, belediye hizmetlerinden eşit, adil ve hakkaniyetli bir şekilde yararlanmasına verdiğimiz önceliği sürdüreceğiz.

YÖNETİME KATILIMDA DİJİTALLEŞME

Türkiye'de AK Parti iktidarlarının gerçekleştirdiği reformlar neticesinde gerek ulusal gerekse de yerel katılımda kurumsal, sağlam ve güvenilir temeller inşa edilmiştir.

Bununla birlikte dünyada elektronik katılım, elektronik oylama ve diğer dijital katılım mekanizmaları demokratik temsil ve karar verme süreçlerine giderek daha fazla entegre edilmektedir. Dijitalleşme yerel yönetimlerde katılımın yanında şeffaflık ve hesap verebilirliği de güçlendirmektedir.

AK Parti de hizmet ve insan odaklı siyasi yaklaşımı, öncü, öngörülü ve stratejik vizyonu sayesinde katılımcılığın geleceğini bu yönde görmektedir. Yapay zekâ, büyük veri, coğrafi bilgi sistemleri, veri madenciliği, nesnelerin interneti gibi yeni nesil dijital teknolojiler ile savunma, güvenlik, sağlık, eğitim ve şehir planlama gibi hizmet alanlarında yerli ve milli projelere imza atıyoruz.

Türkiye Yüzyılı'nda yerli ve milli teknolojilerde elde ettiğimiz kazanımlardan aldığımız ilhamla güçlü demokrasimizi dijital katılım usulleriyle daha da zenginleştireceğiz. Elektronik oylama, çevrim içi müzakere, talep odaklı rasyonel karar verme, mobil uygulamalar, çevrim içi anlık ve aktif katılım uygulamaları gibi dijital katılım yöntemlerini belediyelerimizde yaygınlaştıracacağız.

Önümüzdeki yıllarda **yapay zekâ, büyük veri, açık veri, robotik teknolojiler, nesnelerin interneti, insansız hava araçları, dijital ikiz** gibi yeni nesil teknolojileri belediye hizmetlerimize dahil ederek hizmet kalitesini yükselteceğiz. Böylece vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştıracak ve hemşehrilerimizin karar alma süreçlerine daha fazla katılımını temin edeceğiz.

Dijitalleşme yolunda altyapı yatırımlarını tamamladık, artık bu alanda da çok daha güçlüyüz. 2004'te yüzde 18,8 olan internete erişimli hane oranını 2023'te yüzde 95,5'e yükselttik. Vatandaşlarımızın ulusal düzeyde e-devlet, yerel yönetimlerde ise **e-belediyecilik hizmetlerine erişimi** için gerekli altyapı yatırımlarını tamamladık. Zaman ve mekan kısıtlaması olmaksızın kamu hizmetlerine hızlı, kolay ve ucuz erişimi temin ettik.

Avrupa Komisyonu E-Devlet Kıyaslama Raporu'na göre 2023 itibarıyla 16. sıradan 10. sıraya yükseldik. Geçen sene katılımçılık endeksinde 12. olan ülkemizi bu sene, kullanıcı odaklılıkta 3. ve elektronik hizmet sunumunda 4. sıraya yükselttik. Yine Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan dünya ülkeleri e-devlet sıralamasında, e-katılım kategorisinde 193 ülke arasından 18. sırada yer aldık.

Dünyada akıllı şehir çalışması yapan 4. ülke olarak öne çıktık. Türkiye 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı'nda temel hedefimizi daha yaşanabilir ve sürdürülebilir şehirler kurmak olarak belirledik. Hedefe ulaşmak için akıllı şehir yatırımlarını artırarak devam ettiriyoruz. Akıllı şehir çözümlerini vatandaşlarımızın deneyimleyebileceği, iyileştirilmesine katkı sunacağı bir yönetim aracı olarak **yaşayan laboratuvarları** kuruyoruz.

- Şehirlerimize ait büyük veriyi, veri madenciliği ve yapay zekâ sistemleri ile analiz edip yerel yönetimlerimizde karar verme ve politika yapma süreçlerinin kalitesini yükselteceğiz. Trafikten toplu taşımaya kentsel altyapıdan sosyal yardımlara kadar şehirlerimizin sorunlarına dijital teknolojileri kullanarak etkili çözümler üreteceğiz.
- Oluşturacağımız **"E-Demokrasi Platformu"** ile elektronik oylama, çevrim içi müzakere ve e-katılım yöntemlerini tüm belediyelerimizi dahil edecek şekilde yaygınlaştıracacağız.
- Liderimiz Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde 1994'te İstanbul'da Beyaz Masa uygulamasıyla başlattığımız vatandaşlarımızın talep ve sorunlarını hızlı bir şekilde çözüme kavuşturma politikamızı, CİMER uygulaması ile tüm yurda genişlettik. Yeni dönemde sosyal ağları, e-oylamaları, mobil uygulamaları ve diğer yenilikçi teknolojileri belediyecilik hizmetlerine uyarlayarak hemşehrilerimizin sorunlarına birinci elden ulaşmaya, hızlı ve etkili çözümler üretmeye devam edeceğiz.

ŞEFFAFLIK VE HESAP VEREBİLİRLİK

Şeffaflık ve hesap verebilirlik günümüz yerel yönetimlerinde güçlü demokrasinin sacayağını oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerin aldığı kararları, uyguladığı politikaları şeffaf bir biçimde kamuya paylaşması ve çeşitli mekanizmalar ile yine kamuya hesap verebilir olması beklenmektedir.

Hesap verme sorumluluğu ve şeffaflık ilkeleri Cumhuriyet tarihinde ilk defa partimiz döneminde kamu politikalarına, yasal düzenlemelere ve uygulamalara aktarılmıştır. AK Parti'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik hususlarındaki vizyonu oldukça kapsayıcı ve bütüncüdür.

AK Parti yerel yönetimlerde kişisel menfaat için kamu kaynaklarının kullanılmasına son vermiş, belediyeciliğin tüm alanlarında yüksek ahlaki ilkeler ve değerler üzerinden hareket etmiştir. Belediyelerimiz, her seçim döneminde açık ve şeffaf bir şekilde milletimize hesap vermekten çekinmemiştir.

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, uygulama yönetmelikleriyle birlikte merkezi idarede olduğu gibi yerel yönetimlerde de mali saydamlık, stratejik yönetim, performans planlama, iç denetim, iç kontrol ve faaliyet raporlama sistemi ile şeffaflık ve hesap verebilirliğin yasal zeminini sağlamıştır. Program esaslı bütçeleme sistemiyle birlikte yeni mali yönetim sistemini il özel idareleri ve belediyelerde etkin bir şekilde uygulamayı sürdüreceğiz.
- Vatandaşlarımızın bilgi edinme hakkı, şeffaflık ve hesap verebilirlikle doğrudan ilgilidir. AK Parti iktidarları döneminde bilgi edinme hakkı yasal ve Anayasal güvenceye alınmıştır. Şimdi ise açık veri yönetimini belediyelerimizde yaygınlaştıracak, vatandaşlarımızın yerel yönetimlere aktif katılımını teşvik edeceğiz.
- İlk defa AK Parti Belediyeciliği ile başlayan Meclis ve komisyon toplantılarını, ihale süreçlerini televizyon ve internet üzerinden yayınlama politikamızı, açık kapı ve Beyaz Masa uygulamalarımızı güçlendirerek sürdüreceğiz.
- Belediye kurul, komisyon ve toplantılarına dair gündem maddeleri, karar özetleri ve diğer duyuruları kullanıcı dostu bir içerikle hazırlayacak ve e-posta, akıllı telefon mesajları ve sosyal medya kanalları gibi yeni iletişim araçlarını kullanarak oluşturduğumuz bilgi ağları yoluyla muhataplarına doğrudan ulaştıracacağız.

TÜRKİYE
YÜZYILI

AK PARTİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİRENÇLİ ŞEHİRLER

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK
BELEDİYESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİRENÇLİ ŞEHİRLER

AK Parti'nin yerel yönetim anlayışı, her daim şehirlerimizde **yaşanabilirlik kalitesini artırmak** ve **medeniyet mirasımıza sahip çıkmak** olmuştur. Bu anlayışıyla göreve geldiğimiz ilk günden itibaren vatandaşlarımıza ve şehirlerimize layıkıyla hizmet etmek için çabaladık. Bir yandan şehirlerimizin altyapı yatırımlarını gerçekleştirirken diğer yandan vatandaşlarımızın yaşam kalitesini yükselttik. Bunun için sağlıklı, yaşanabilir, doğayla uyumlu; akıllı, sürdürülebilir, iklim dostu ve dirençli şehirleri kurmak için çalışmaya devam ediyoruz.

Çünkü biliyoruz ki vatandaşların mutluluğu ve güvenliği, toplumun refahı ve sağlığı, şehirlerimizin daha yaşanabilir kılınmasıyla ve her türlü risk ve tehdidi bertaraf edebilecek direnç ve mukavemetle olmasıyla ilişkilidir. Bu gayeyle afetlerden ve risklerden korunmak için dirençli şehirler oluşturmayı en temel amaçlarımız arasında görmekteyiz. Dolayısıyla yerel yönetimlerimizi yalnızca bina inşa eden değil, yaşam alanları inşa eden ve medeniyet mirasını koruyan yönetim birimleri olarak tanımlamaktayız.

Afetlerle mücadelenin ilk şartının afet öncesi hazırlık olduğunun, bunun için de daha dirençli ve güvenli şehirler inşa etmemiz gerektiğinin bilincindeyiz. Bu doğrultuda şehirlerimizin maruz kalabileceği doğal afetlerden insan kaynaklı krizlere, gerçekleşebilecek tüm şok ve risklere karşı tedbirler almaya devam ediyoruz.

Günümüzde şehirlerin daha fazla risk altında olduğunu, küresel ölçekten gelen pek çok şok ve krize maruz kaldığını ve afet sayılarındaki artışla tehditlerin büyüdüğünün farkındayız. Artık yalnızca depremler, su baskınları, taşkınlar, toprak kaymaları gibi daha çok bilinen afetler yanında, kasırgaların, biyolojik salgınların, kimyasal sızıntıların, geniş çaplı elektrik kesintilerinin ya da siber güvenlik ihlallerinin de afetler ve krizler bağlamında ülkemizin gündeminde olması gerektiğini biliyoruz. Bu nedenle yalnızca altyapı ya da sosyal odaklı değil; tüm boyutlarıyla dirençli, sürdürülebilir, müreffeh ve yeşil şehirler kurmayı gaye ediniyoruz.

Dirençli şehirlerin afet yönetimi boyutunu yalnızca sağlam binalar ile kısıtlamıyoruz. Şehirlerimizin ekonomi, yönetim, toplum ve çevre boyutlarının da dirençli hale getirilmesi için çabalıyoruz. Bu kapsamda dirençli şehirlerin; doğal afetlere, iklim ve su krizlerine, hava ve su dahil

çevre kirliliğine, sel ve yangınlara, sosyoekonomik risklere, yoksulluk ve yoksunluğa, kültürel ve düşünsel ayrımcılığa karşı direnç geliştirmesi gerektiğini bilerek projeler geliştiriyor ve uyguluyoruz.

Bu kapsamda şehirlerin fiziksel dirençliliğini sağlamak için rasyonel planlamaya dayalı kaliteli altyapı ve konut stoku tesisini önceliyoruz. Ekonomik açıdan sektörel çeşitliliklerin sağlandığı, gelir ve refah düzeyini artıran ve kendi kendine yetebilen şehirler oluşturmayı amaçlıyoruz. Bu şehirlerin toplumsal dirençliliğini sağlamak adına toplumsal birlikteliğin artırılmasına, dezavantajlı grupların korunmasına ve tüm sosyal grupların amaç birlikteliğinin kurulmasına yönelik adımlar atmaya devam ediyoruz.

Tam anlamıyla dirençli şehirlerin yeşile ve çevreye duyarlı, ekosistem çeşitliliğini koruyan ve çevresel risklere tedbirler alan bir anlayışla mümkün olacağını bilincinde çalışıyoruz. Tüm bu dirençlilik faktörlerini yönetecek yapının rasyonel, profesyonel ve katılımcı yöntemlerle hareket etmesi için mevzuat ve kurumsal yapıda reformlar yapmaya devam ediyoruz. Bu gayeyle hazırlamış olduğumuz afet ve acil durum yönetim planlarını, iklim eylem planlarını, erken uyarı sistemlerini düzenli olarak güncelliyoruz ve güncellemeye devam edeceğiz.

Milletimizin güvenli geleceği ve Türkiye Yüzyılı'na sağlam bir zemin oluşturabilmesi için şehirlerimizi dirençli hale getirmenin birinci önceliğimiz olduğunu tekraren vurguluyoruz.

Doğal afet ve riskler yanında insan kaynaklı tehdit ve riskleri önlemek için gerekli bütün tedbirleri alıyoruz. Aynı şekilde sosyal risk ve tehditlerin ortaya çıkmasını engellemek önceliklerimiz arasındadır. Şehirlerimizi küresel, ulusal ve yerel risklere karşı daha dirençli hale getirmek için her bir alt boyutta planlanmış proje ve çalışmalarımızı günden güne artırıyoruz.

Bu doğrultuda bugüne kadar yürüttüğümüz depreme hazırlık ve kentsel dönüşüm çalışmalarını, daha sistematik ve sürekli hale getirerek yeni bir **"Kentsel Dönüşüm Seferberliği"** başlatıyoruz.

Bugüne kadar;

- AK Parti iktidarlarımızda afet yönetiminde köklü bir kurumsal reforma giderek daha önce Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağlı olan Afet İşleri Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığına bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü arasında paylaşılmış olan afetlere ilişkin görev ve sorumlulukları 2009'da Başbakanlığa bağlı olarak Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanlığı altında tek bir kurumda topladık.

- Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile birlikte İçişleri Bakanlığına bağlanan AFAD Başkanlığıyla, uzman kurumsal kapasitemizi ülkenin bütün kamu kurumlarını ve STK'lerini tek çatı altında koordine edebilecek biçimde yeniledik.
- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, 4708 sayılı Yapı Denetimi Kanunu, Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği, 1999 depremleri sonrasında yürürlüğe giren ve 2018'de güncellenen "Türkiye Deprem Bina Yönetmeliği" gibi yasal adımlar attık.
- 2011'de Türkiye Afet Risklerinin Azaltılması Platformu'nu kurarak kamu kurum ve kuruluşları, STK'ler, meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, özel sektör, medya temsilcilerini bir araya getiren bir üstyapı oluşturduk.
- 2019'da "**AFAD Gönüllülük Sistemi**"ni kurarak afetlerle mücadele için gönüllü kapasitemizi 1,3 milyon seviyesine çıkardık. Gönüllülerimizin afetlerle etkin mücadele kapasitemizi artırması için uzmanlık eğitimleri düzenledik.
- Bütünleşik afet yönetimi anlayışına uygun olarak afet öncesi dönem için olan "**Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP)**"; afet sırasındaki müdahaleler için "**Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)**"; afet sonrası dönemde iyileştirme ve ihya çalışmaları için de "**Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı (TASİP)**" planlarını hazırladık ve uygulamaya koyduk.
- Türkiye Acil Müdahale Planı'nı hazırlayarak 2020'den sonra yaşanan tüm afetlerde başarıyla uygulanmasını sağladık. Her afetten sonra yeni deneyimlerle güncelleyerek planımızı daha da iyileştirmenin yollarını aramaya devam ettik.
- Afet sonrası dönemde, afetzede vatandaşlarımıza yönelik olarak ihtiyaç duyulan konut ve yapıların büyük çoğunluğunun teslimini bir yıl gibi kısa bir süre içinde tamamladık. Bu kapasitemizi daha da geliştirecek adımlar attık.
- Afetlerle mücadele kapsamında kurumsal kapasiteleri güçlendirmeye yönelik merkezi ve yerel birimler kurduk ve kurumsal reformlar gerçekleştirdik. Bu çerçevede, İstanbul'a ayrıca önem vererek Avrupa Yakası Arama Kurtarma Birlik Müdürlüğüne ilave olarak Anadolu Yakası Arama Kurtarma Birlik Müdürlüğünü kurduk. Marmara bölgesinin sismik aktivitesini 250 adet deprem gözlem istasyonu ve 8 adet Derinkuyu Sismometresi vasıtasıyla 7/24 esasıyla izleyecek altyapıyı oluşturduk.

- **İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Kapasitesinin Artırılması Projesi (İSMEP)** ile İstanbul'da riskli olduğu tespit edilen 33 hastane, bin 376 okul, 15 sosyal hizmet binası, 16 yurt binası, 97 idari bina, 106 poliklinik olmak üzere bin 643 kamu tesisinde 2 bin 576 binada depreme karşı fizibilite güçlendirme çalışmalarını tamamladık.
- AFAD Akreditasyon sistemine kayıtlı arama kurtarma ekibi sayısını artırdık. Bunlardan 42'si İstanbul'da görevli olup üye sayısı bin 108'e ulaşmıştır.
- İstanbul'da toplanma alanı sayısını 2 bin 864'ten 5 bin 633'e, kişi başına düşen alanı 1 metrekareden 3 metrekareye yükselttik.
- İstanbul'da 39 ilçede AFAD merkezlerinin kurulumunu tamamladık.
- 2021'de İstanbul Lojistik Deposu'nu hizmete aldık, 963 mahallede Mahalle İrtibat Ofisleri kurduk, Afet İstasyonu sayısını ise 546'ya ulaştırdık.
- İstanbul'da acil durum barınma alanı kapasitemizi (misafirhaneler, okullar, kamp merkezleri vs.) 2 milyon 26 bin 562 kişiye ulaştırdık.
- Tüm bu reformlar neticesinde; yangın, sel ve deprem gibi afet durumlarında eğitim, sağlık, güvenlik başta olmak üzere kamu hizmetlerini en kısa sürede tekrar sunulabilir hale getirecek bir kapasite geliştirdik.
- 81 ilin tamamında, TOKİ, belediyelerimiz ve belediyelerimizin iştirak şirketleri aracılığıyla binlerce konutu dönüştürdük ve sosyal konut projeleri gerçekleştirdik.
- Bu kapsamda afet riskinin ve çarpık kentleşmenin yoğun olduğu alanlara öncelik vererek kentsel dönüşüm projeleri ürettik ve bugüne kadar yaklaşık 221 bin 897 kentsel dönüşüm konutunu inşa edilerek vatandaşlarımızın sağlıklı ve güvenli ortamlarda yaşamasına destek verdik.
- Deprem, sel, orman yangınları gibi afetlere maruz kalan Elazığ, Malatya, İzmir, Giresun, Rize, Sinop, Bartın, Antalya ve Muğla'da toplamda 42 bin konut ve köy evi, bin 900 iş yeri, 2 bin 200 ahır ve sosyal donatılar inşa ettik.
- 6 Şubat depremlerinin ardından hızla iyileştirme ve ihya sürecine geçerek kalıcı konutların teslimlerine başladık, teslimlere devam edeceğiz.

- TOKİ'nin sağlam zeminlerde ve doğru inşaat teknikleri kullanarak inşa ettiği konutların başarılı uygulamalarını yaygınlaştırdık. Afet bölgesinde inşa edilmiş olan 133 bini aşan TOKİ konutlarından bir tanesinin bile yıkılmamış olması bu başarıyı tescil etmiştir. Toplamda 1 milyon 319 bin konut rakamına ulaşarak yaklaşık 5 milyon vatandaşımıza sağlıklı barınma imkânı sunduk.
- Kentsel Dönüşüm Başkanlığı ve Kentsel Dönüşüm Yasası'nı hayata geçirdik.
- Yine TOKİ eliyle güçlü kamu hizmet binaları tesisi için çalıştık. Bu kapsamda 30 bin 134 derslikli bin 424 okul, 270 hastane, 26 üniversite binası, 21 stadyum, 996 cami gibi toplamda 39 bin 34 sosyal donatı alanı inşa ettik.
- Yeni yerleşim yeri seçimlerinde yıkılan ve ağır hasar gören mevcut yerleşim alanlarının morfolojik, jeolojik, jeofizik, jeoteknik, hidrojeolojik, sismotektonik arazi kullanımı ve afet risk durumunu belirledik.

Yeni seferberliğimizle birlikte önümüzdeki dönemde;

- Sosyal ihtiyaçlara uygun, sürdürülebilir şehirleşme modeli ile afetlere karşı dirençli yerleşim alanları oluşturmaya devam edeceğiz.
- Vatandaşlarımızın mutluluğunu en üst düzeye çıkarmak ve toplumsal refahımızı artırmak amacıyla şehirlerimizi daha dirençli ve güvenli hale getireceğiz.
- Önümüzdeki dönemde kentsel dönüşüm seferberliğiyle birlikte projeleri hızlandıracak ve yaygınlaştıracacağız. Bütüncül bir anlayışla farklı meslek disiplinlerinden uzmanların ve vatandaşlarımızın katkılarına alarak yeni yaşam alanlarımızı ortak akılla yeniden inşa edeceğiz.
- Depremi yanı sıra küresel iklim değişikliğiyle artış gösteren sel, su stresi, tarımsal kuraklık gibi afet ve etkilere karşı da kırılganlığı azaltacağız.
- Bilgi ve iletişim teknolojileri eliyle mekansal analiz altyapısını geliştirerek afetlere dirençli şehirler noktasında veriye dayalı yönetim anlayışını güçlendireceğiz. Bu kapsamda kurmuş olduğumuz **"YERELBİLGİ"** sistemiyle afet veya çeşitli kriz anlarında ihtiyaç duyulan koordinasyonu sağladık. Bu sayede doğru, güvenilir ve güncel veri üzerinden nitelikli değerlendirmeler yapılmasına imkan sunduk.

- YERELBİLGİ sistemini, bin 391 belediye, 187 mahalli idare birliği, 33 belediye bağlı idaresinin istatistiki her türlü verisini toplamaya yarayan ve bunu anlık olarak raporlayabilen bir sistem haline getirdik.
- Yeni yaşam alanlarımızda yapıların mühendislik teknikleri açısından dayanıklılığını artıracak, yeni yapıları yeşil alan varlıkları, yüksek hareketliliği temin edecek açıklıklar, yaya aksları, yenilenebilir enerji kaynakları gibi farklı yapılarla tahkim edeceğiz.
- Etkin su yönetimi için dönüşen veya yeni oluşturulan yaşam alanlarını yağmur suyu toplama noktaları gibi unsurlarla donatacağız.
- Tehlike ve acil durum sırasında vatandaşlarımızın bir araya gelmesini sağlayan güvenli toplanma alanlarını, muhtemel afet sahalarına yakınlık ve ulaşılabilirlik kriterleri bakımından en üst seviyede hazırlıklı olacak şekilde tasarlamaya devam edeceğiz.
- Toplama alanlarının geniş açıklıklar olması, ulaşım alternatifleri bakımından çeşitlendirilmesi ve altyapılarının özel olarak hazırlanması konusundaki çalışmaları artıracacağız.
- TOKİ yapılarının tamamının depremde can güvenliğini sağlamış olması bu yapıların güvenilirliğini tescillemiştir. Önümüzdeki dönem yine başta TOKİ Başkanlığı olma üzere yerel yönetimlerimizle yeni binaları; zemin etüdü yapılmış, sivilaşma riski bulunmayan alanlarda, fay hatlarına uzak bölgelerde, yatay ve yöresel mimariye uygun, şehrin hafızasını taşıyan alanlarda inşa edeceğiz. Bu yapıların sadece deprem değil, her türlü afet karşısındaki dayanıklılığını azami ölçüde artıracacağız.
- Bir yandan ihtiyaç duyulan kalıcı konutları hızla üretirken diğer yandan şehrin ve toplumsal hafızanın devamlılığını sağlayacak, şehir-medeniyet ilişkisini göz ardı etmeyen, mevcut şehir dokusu ile ilişkisini devam ettirebilen, kimlikli, sosyal, kültürel, kamusal, açık ve yeşil alanlarıyla örnek olacak yeni yaşam alanları tasarlayacağız.
- Yerel yönetimlerimizin hizmet sunumunda şehir esenliğini ve güvenliğini esas almasını öncelikli hale getireceğiz.
- Belediyelerin afet risk azaltma çalışmaları için kaynaklarını güçlendireceğiz.
- Bir yerel yönetim birimi olarak köylerimizin de afetlere dirençli hale getirilmesi için kapasite artırıcı destek uygulamalarını teşvik etmeye devam edeceğiz.

- Şehirlerimizin yalnızca afetlere karşı değil, her türlü krize karşı daha dirençli hale gelmesi için sağlıklı şehir ekosistemlerini yaygınlaştıracğıız.
- Su kaynaklarının etkin kullanıldığı entegre akıllı su yönetim sistemlerini tüm şehirlerimizde uygulanabilir hale getireceğiz.
- **Yatay mimari** ilkesi çerçevesinde kurulacak yeni şehirlerde, sosyal hayatın ve ailelerimizin değişen ihtiyaçlarına cevap verebilen, mahalle ruhunu yeniden canlandıran, güvenli kamusal alan ve sürdürülebilir yeşil alanların planlandığı özgün bir mimari anlayışını hakim kılacağız.
- Yeniden yapılaşma sürecinde uygulanan stratejiler ile daha dayanıklı yapılar inşa ederken; şehirlerin gelişimine yönelik dirençli, güvenli, sürdürülebilir, estetik ve ekonomik tedbirlerin sayısını artırmaya devam edeceğiz.
- Bu perspektifle;
 - Her şehirde, katılımcı yöntemlerle vatandaşlarımızın düşüncelerini ve görüşlerini alarak şehirlerimizin bugününü ve geleceğini planlayacağız.
 - STK'ler, üniversiteler ve yerel yönetimler iş birliğinde ortak yol haritaları belirleyeceğiz.
 - Tüm bunların yanında dirençli şehirlerin inşası için **"Yerelde Yeni Yaşam"** projemizle daha yaşanabilir ve müreffeh şehirler inşa edeceğiz. Ayrıca ülkemizi ve şehirlerimizi, projemizin bütünleyicisi olan **"Kentsel Risk Kalkanı Modeli"** ile koruma ve riskleri önlemeye yönelik faaliyetleri hayata geçireceğiz.

YERİNDE YENİ YAŞAM

Şehirler, idari sınırlarının çok daha ötesinde, sahip olduğu çevresel ve kültürel değerler, doğal kaynaklar, tarihi birikim ve hafızasıyla bir bütündür. Bu bütünü korumak ve ihya etmek ise yerel yönetimlerimizin en temel amaçlarından. Liderimiz Recep Tayyip Erdoğan'ın başlattığı ve AK Parti olarak sistemsel şekilde tüm Türkiye'de hakim kıldığımız **"Gerçek Belediyecilik"** anlayışı, bu amaçlar doğrultusunda ortaya çıkmıştır.

Gerçek Belediyecilik, düzensiz şehirleşme ile mücadele ve kentsel dönüşüm, çevresel düzenleme ve trafik sorunu, temiz su temini, çevre kirliliğinin önlenmesi ve sosyal donatı ve yeşil alanlarla şehir yaşamının iyileştirilmesi ve yeniden tasarımında devrim niteliğinde bir atılım gerçekleştirmiştir.

Son 22 yılda yapılan **“Hizmet ve Eser Siyaseti”** sayesinde yaşam alanlarının kalitesi artırılırken, şehirlerimiz yeni nesil belediyeçilik uygulamalarıyla daha yaşanabilir, daha müreffeh ve daha hale getirilmiştir. Bu kapsamda **“Yerinde Yeni Yaşam”** geleneksel ihtiyaç ve hizmetlerin tamamlandığı ve ortaya çıkan yeni fırsatlar ile risklere yönelik tedbirlerin alındığı yenilikçi bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, AK Parti olarak geleceği yakalamak adına ortaya koyduğumuz öncü vizyonun bir ürünüdür.

Bu yaklaşımın merkezinde, şehirlerde yoğunlaşmış vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılayacak, talep ve beklentilerini yerine getirecek yeni bir yaşam tarzını hâkim kılma hedefi yer almaktadır. Türkiye Yüzyılı hedeflerine uygun olarak **“Yerinde Yeni Yaşam”** Gerçek Belediyeçilik’in gelecek aşamasıdır. Bu yaklaşımın temelinde yeni şehirlerimizi dirençli şekilde inşa etmek, mevcut şehirlerimizi ise dirençli hale getirmek gayesiyle riskli alanların dönüştürülmesi hedefi yer almaktadır.

Alan/ada bazlı dönüşümle gerçekleştirdiğimiz bütüncül dönüşüm yaklaşımına, **“Yerinde Yeni Yaşam”** modeliyle yeni bir boyut kazandırıyoruz.

“Yerinde Yeni Yaşam”ı mümkün kılmak için riskli alanları dönüştürerek vatandaşlarımızı daha güvenli yaşam alanlarına kavuşturacağız. Bu dönüşümleri gerçekleştirirken etkin katılımı esas alacağız.

AK Parti olarak kentsel dönüşümün yalnızca bir konut yenileme olmadığını bilinciyle fiziki, sosyal, ekonomik ve düşünsel bir dönüşümü hedeflemeye devam edeceğiz.

Bu bağlamda önümüzdeki dönemde;

- Konut, ticaret, ulaşım, nüfus ve iş gücü denkleminde şehirleri bir bütün olarak göreceğiz ve sosyal refahın şehrin bütününe yayılması için belediyelerimizin öncü rolünü pekiştireceğiz.
- Kentsel dönüşümün, şehir sakinleri ve konut sahiplerinin katıldığı demokratik bir süreç içerisinde yürütülmesi ve sosyoekonomik, kültürel ve fiziki boyutlarıyla ele alınmasını ilke edineceğiz.
- Kentsel dönüşümü salt inşaat ve imar faaliyetleri olarak değil, aynı zamanda şehirlerin kimliklerini koruyan ve pekiştiren, ayırt edici niteliklerini belirgin hale getiren, yeniden inşa ve ihya faaliyeti olarak yürüteceğiz.
- **“Yerinde Yeni Yaşam”**ın daha kaliteli ve güvenli hale getirilmesi için daha yaşanabilir, daha güvenli ve daha huzurlu alanlar inşa edeceğiz. Bunun için ulusal ve yerel tüm kurumlarımızı seferber edeceğiz.

- Ulusal düzeyde ilgili bakanlıklar ile kurum ve kuruluşların hazırladığı planlarla uyumlu olarak 5, 25, 50 ve 100 yıllık perspektifle şehir planlamalarını güncelleyeceğiz.
- Bilimsellik ve yenilikçilik ilkeleri ışığında vatandaşlarımızın tüm süreçlere etkin katılımını teşvik edeceğiz.
- Vatandaşların taleplerine ve yöresel ihtiyaçlara uygun estetik ve artı değer üreten konutlar inşa edeceğiz.
- Tüm dönüşüm süreçlerinde şeffaflığı, hesap verilebilirliği ve vatandaş memnuniyetini öncelikli ilkeler olarak kabul edeceğiz. Bunun için tüm süreçlerde bilgilendirmelere ve görüş alışverişine önem vereceğiz.
- Kentsel dönüşüm süreçlerine katılımı dijital katılım yöntemlerinden faydalanacak, gerektiğinde e-oylamalar, e-forumlar, e-bilgilendirmeler gibi araçlarla vatandaşlarımızı süreçlere dahil edeceğiz.
- İmar planları ve imar değişikliklerini vatandaşlarımıza duyurmaya ve onların görüşlerini almaya devam edeceğiz. Bunun için dijital araçlardan faydalanacak yöntemler inşa edeceğiz.
- **“Dijital Şehir İkizleri”** projemizin pilot çalışmasını tamamladıktan sonra, ülke çapında yaygınlaşması için adımlar atacağız.
- Belediyelerin tüm altyapı bilgilerinin tek bir merkezde birleştirilmesi için çalışmalar yürüttük, güncelleme çalışmalarına ise devam ediyoruz.

Tüm bu ilkeler ışığında **“Yerinde Yeni Yaşam”** yaklaşımımız, yalnızca kentsel dönüşümü kapsamamaktadır. Zira **“Yerelde Yeni Yaşam”** için ortaya çıkan yeni talepler ve yeni nesil belediyecilikle ortaya koyduğumuz anlayış, kesintisiz altyapı yatırımları ve bütüncül bir dönüşümü ifade etmektedir.

Bu nedenle durmadan, yorulmadan çalışmaya devam edeceğiz. **“Direnci Şehirler”** için bahaneler arkasına sığınmadan, altyapı yatırımlarını büyüterek devam ettirmeye kararlıyız.

AK Parti Belediyeciliği, vatandaşların her düzeyde ihtiyaçlarına karşılık veren ve sorunlarını çözen bir anlayışa sahiptir. Bunun için şehirlerimiz ihtiyacı duyulan bölgelerinde konut açığını ve barınma ihtiyacını gidermeye yönelik projeleri teşvik etmeye devam edeceğiz. Bu süreçlerde tüm sosyal gruplarımızın erişebildiği, hassas sosyal grupların desteklendiği projeleri önceliklendirmeyi sürdüreceğiz.

Tüm bu alanlar için yerinde yeni yaşam konseptinde kolay ulaşılabilir, yaya ve çevre dostu, dijital araçları etkin kullanan, sürdürülebilir yeşil ekosistemlere sahip alanlarla donanmış şehirler oluşturmayı amaçlıyoruz.

Bu çerçevede yeni dönemde başta büyükşehirler olmak üzere;

- Doğal kaynakları ve ekosistemin çeşitliliğini koruyacak tedbirleri hızla devreye sokacak, sürdürülebilir dirençli şehirler oluşturmak için gerçekleştirilecek çalışmaları teşvik edeceğiz.
- Tüm imkanımızla etkin kaynak yönetimi sağlayarak dezavantajlı gruplara yönelik konut üretimini sürdüreceğiz.
- Her şehrin 5, 10, 25 ve 100 yıllık potansiyel gelişim ve değişim istikametini dikkate alan, kısa-orta ve uzun vadeli makro yatırım perspektiflerini belirleyeceğiz.
- İhtiyaçları katılımcı yöntemlerle belirleyip kısa ve orta vadeli yatırım programları hazırlayacağız.
- Yerelde yatırımların daha da hızlanması için yerel yönetim düzeyinde öz kaynak oluşturmaya öncelik vereceğiz.
- Yatırımları süratle gerçekleştirebilmek için başta kamu-özel iş birliği olmak üzere farklı finansman modellerinin merkezi yönetimle eş güdüm halinde geliştireceğiz.
- Gerçekler ve kaynaklar arasında optimal dengeyi sağlayacak şekilde ve ihtiyaçlar doğrultusunda altyapı yatırımlarının planlanmasını ve gerçekleştirilmesini ilke edineceğiz.
- Her yerel yönetim biriminin kendi sorumluluk sahasındaki konut stokunun durumunu (konut sahiplik oranı, konutların fiziki ve teknik yeterliliği ve dayanıklılığı gibi) kısa sürede ve net bir şekilde ortaya çıkarmasını sağlayacağız.
- Konut açığının ne kadarının serbest piyasa ne kadarının merkezi yönetim (TOKİ) ve ne kadarının yerel yönetim tarafından giderileceğinin planlamasını yaparak kısa ve orta vadelere var olan ve beklenen konut açığını kapatacak yatırımları hızlandıracağız.
- Doğrudan yerel yönetimler tarafından üretilecek konutların hangi finansman modelleri ile inşa edileceğinin planlarını mukayeseli bir şekilde hazırlayacağız.

- Vatandaşların afet yönetimine etkin katılımını sağlamak adına iş birliği mekanizmaları oluşturmakla kalmayıp, aktif katılımı teşvik edecek şekilde eğitimler ve seminerler düzenleyeceğiz.
- Afetlerden daha fazla etkilenen hassas gruplara yönelik risk temelli analizler yapabilecek verileri toplayacağız ve bu verilerin il afet yönetim planlarında kullanılmasını sağlayacağız.
- Afet risklerine karşı, şehirlerimizi ekonomik anlamda dirençli kılmak için yerel istihdam, yerel ekonomi, sürdürülebilir kalkınma bağlamında çalışmalar gerçekleştireceğiz.
- İklim değişikliği sorunu nedeniyle artan altyapı baskısını engelleyecek şekilde, altyapıların yenilenmesi ve kapasite artırımları için teşvikler geliştireceğiz.
- Kamusal alanların risk değerlendirmelerini yapmaya devam edecek, güncellemelerle en doğru veriyi afete yönetim sistemlerine entegre edeceğiz.
- Hassas gruplara yönelik barınma imkanlarını iyileştirecek tedbirleri alacak, konut kalitesi kaynaklı riskleri asgariye indireceğiz.
- Afet sonrası iyileşme dönemlerinde bütüncül yaklaşımları benimsemeye devam edecek, şehirlerimizin yaşam kalitesinin düşmesine ve sürdürülebilirliğin azalmasına izin vermeyeceğiz.

KENTSEL RİSK KALKANI

Türkiye jeolojik olarak deprem kuşağında yer almaktadır. Deprem başta olmak üzere bazı doğal afetleri engellemek mümkün olmamakla birlikte kentsel yaşam alanlarını her türlü doğal afet ve riske karşı dayanıklı/dirençli kılmak mümkündür.

Asrın felaketi de göstermiştir ki yerel ve merkezi yönetimin iş birliğiyle kentleri dirençli hale getirmek artık ertelenemez bir zorunluluktur. Türkiye’de nüfusun önemli bir kısmının deprem kuşağında yer alan kentsel alanlarda yaşadığı dikkate alındığında, her düzeyde yerel yönetimlerin birinci önceliği, şehirlerini dirençli kılmak faaliyetleri olmalıdır.

Ancak doğal afet ve riskler yalnızca depremle sınırlı değildir. Buradan hareketle Türkiye’nin sel, kuraklık, beklenen iklim ve su krizi gibi doğal afet ve risklere karşı hazırlıklı olması gerekmektedir.

Bu hazırlık, merkezi ve yerel yönetimlerin ortak sorumluluğundadır.

AK Parti olarak, yerel yönetimlerimiz sadece altyapı ve sosyal faaliyetler ile yetinmeyip uzun vadeli riskleri ve tehditleri dikkate alarak planlama yapacak ve hazırlıklarını hızla tamamlayacağız.

AK Parti olarak tüm Türkiye'yi kapsayacak ve doğal ve sosyal afet, risk ve krizlere karşı dirençli şehirler oluşturacak **"Kentsel Risk Kalkanı"** modelini bu anlayışla geliştirdik.

Küresel iklim değişikliğini dikkate alarak önümüzdeki dönemde, krizlere karşı temiz su kaynaklarının korunduğu ve akılcı su kullanımının benimsendiği yöntemleri teşvik etmeye devam edeceğiz.

Aynı şekilde koronavirüs salgınında görüldüğü üzere şehirlerin salgın hastalık risklerine karşı da hazırlıklı olması elzemdir. Bu hazırlıklar merkezi idarenin öncülüğünde ve yerel yönetimlerin destekleyici rolüyle eş güdüm içerisinde gerçekleştirilecektir.

AK Parti'nin 22 yılda sosyal alanda hayata geçirdiği **"Sosyal Koruma Kalkanı"**na ek olarak yeni dönemde şehirlerdeki yaşamı her türlü sosyal, ekonomik ve doğal riske karşı koruyacak Kentsel Risk Kalkanı modelini tüm Türkiye'de başarılı bir şekilde yaygınlaştıracacağız.

Merkezi idare düzeyinde hazırlanacak Risk Kalkanı modeline uygun olarak yerel yönetim düzeyinde;

- Her şehrimizin afet ve risk potansiyelini, kendine has özellik ve dinamiklerine bağlı olarak ve sürekli güncellenecek şekilde değerlendireceğiz.
- Önceden belirlenmiş ve herkese duyurulmuş olan risklere karşı proaktif stratejiler hazırlayacağız.
- YÖK-Yerel Yönetimler iş birliğinde itfaiye birimlerinin yeni nesil risklere karşı hazırlığını artıracak **"İtfaiye Akademileri"** kuracağız.
- Salgın hastalıklardan etkilenen vatandaşların temel ihtiyaçlara ulaşabilmesini sağlayacak yerel organizasyonları kurumsal hale getirecek ve yaygınlaştıracacağız.
- Beklenmedik risk, tehdit ve afetlere anında ve hızlı müdahale sağlayacak bilgi ve iletişim teknolojilerini güçlendirerek kullanımlarını yaygınlaştıracacağız.
- Afet iletişimini sağlıklı sürdüreceğiz ve olası afetlerde dezenformasyonu engelleyecek uzman iletişim birimleri geliştireceğiz.

- Hem deprem öncesi yapılacak hazırlıklar hem de deprem sonrası yapılması gerekenlerin her şehrin kendine has ihtiyaç ve gerçeklerine uygun olarak bilimsel usul ve esaslarla belirlenmesini belirli kurallara bağlayacağız.
- Şehirlerin karşı karşıya kaldığı ve kalacağı risklerin önceden belirlenerek bu riskleri önlemek için yapılması gerekenlerin, yerel yönetimlerin stratejik plan metinlerinde yer almasını yasal olarak zorunlu kılacağız.
- Belediyelerin afet yönetimine dair hazırlıklarını organize edecek belediye afet birimlerinin kurulmasını sağlayacağız.
- Her şehrin Kentsel Risk Kalkanı modelini, tüm paydaşların iş birliğinde, birliktelik ve katılımçılık anlayışıyla hazırlayacağız.
- Kentsel Risk Kalkanı planlamaları, tüm vatandaşlarımız ile paylaşacak ve gönüllü katılımını teşvik edeceğiz.
- Gönüllülük esasına bağlı olarak şehrin tüm potansiyel risklerine karşı kamusal karar alma ve kamusal yükümlülüklerin ifasında katılımçılığı öne çıkaracak ve her vatandaşın bir şehir benliği kazanmasını teşvik edeceğiz.

Tüm bunları ek olarak dirençli şehir yaklaşımımız, yalnızca doğal afet, risk ve tehditleri kapsamamaktadır. Zira insanların bir arada yoğun bir etkileşim ve iletişim içinde yaşadığı şehirler, sosyal risk ve tehditlerin ortadan kaldırılması için kurumlar arası iş birliğini ve yönetişimi gerektirmektedir.

Kentsel Risk Kalkanı modeli, muhtemel her türlü sosyal risk ve tehdidin önceden öngörülmesini ve bunlar daha ortaya çıkmadan önleyici tedbirlerin alınmasını içermektedir. Bu nedenle sosyal refah devleti anlayışına uygun olarak yerel yönetimlerin sosyal politikalar eliyle şehirlerde dezavantajlı grupların korunmasına yönelik uygulamaların devamı sağlanacaktır.

Yine benzer şekilde Türkiye'nin jeostratejik olarak göç yollarının üzerinde bulunduğu ve Kuzey-Güney, Doğu-Batı ekseninde yaşanan tüm göçlerin tarih boyunca bizim coğrafyamızı etkilediği bir gerçektir. Buna karşın kaçak göçlerle mücadelemizi dün olduğu gibi yarın da kararlılıkla sürdüreceğiz. Düzensiz nüfus hareketleri nedeniyle ortaya çıkan ekonomik ve sosyal değişimlerin getirdiği risklere yönelik tedbirler almaya devam edeceğiz. Bu amaçla merkezi idare ile yerel yönetimlerimiz arasındaki iş birliklerini güçlendireceğiz.

AK Parti olarak, Kentsel Risk Kalkanı modelimizi her türlü maddi ve sosyal risk ve tehditlere karşı direnç geliştirmiş şehirler oluşturmada yeni bir çağın başlangıcı olarak görüyoruz. Bu doğrultuda gelecek dönemlerde de her şehrin kendi ekonomik, sosyal ve kültürel dinamiklerini göz önünde bulundurarak;

- Kırılgan/hassas grupları koruyacak tedbirleri almaya devam edeceğiz.
- Bu grupların kısa, orta ve uzun vadede karşılaşması muhtemel risk ve tehditlerin önceden belirleyerek önleyici tedbirlerle riskleri bertaraf edeceğiz.
- Yerel yönetimlerin, merkezi yönetimin taşra birimleri ile sıkı bir iş birliği ve bilgi alışverişi içinde olmalarını sağlayacak, dijital altyapı projelerini teşvik edeceğiz.
- Türkiye Yüzyılı'nın bir gereği olarak şehirlerimizi doğal afetlere ve her türlü sosyoekonomik risklere karşı dirençli kılmak için çalışmalarımızı sürdüreceğiz.
- Şehirlerimizi yerelde birer kriz dalgakıranı olarak tasarlayarak ulusal ve şehir bazlı doğal ve sosyal riskleri azaltıcı ve bertaraf edici rol üstlenmelerini sağlayacağız.

GERÇEK BELEDİYECİLİK'TE GÖÇ YÖNETİMİ

Göç bütün ülkeleri etkileyen küresel bir sorundur. İç savaşlar, iklim ve çevre sorunları, doğal afetler ve ekonomik krizler bireysel ve kitlesel göçleri tetiklemektedir. Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin tamamı düzensiz göçle mücadelenin ve düzensiz göçmen sorununu yönetmenin yollarını aramaktadır. Türkiye de sahip olduğu coğrafi konumu ve artan ekonomik-siyasi gücü sebebiyle göçmenlerin hedefi veya geçiş rotası olmuştur. Suriye başta olmak üzere sınırlarımızın yanı başında ve yakın bölgelerimizde yaşanan çatışmalar ve krizler sebebiyle Türkiye, son dönemde göç meselesini daha öncelikli bir şekilde ele almıştır.

AK Parti olarak biz, medeniyetimizin ortaya koyduğu değerlere ve ülkemizin gerçeklerine dayalı bir göç politikası uyguluyoruz. Popülist değil, insan odaklı ve rasyonel bir göç politikasının sorunun çözümünün tek yolu olduğunu düşünüyoruz. Bu politika iki ana unsura dayanmaktadır: a) düzensiz göç ile etkili mücadele ve b) geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin gönüllü, güvenli, sürdürülebilir ve onurlu geri dönüşü.

Sınırlarımızda uyguladığımız tedbirlerle düzensiz göçle mücadelede başarılı sonuçlara ulaştık. Kararlı politikamız sayesinde Türkiye'yi yasa dışı göçün mecralarından birisi olmaktan çıkarmakta büyük mesafe aldık.

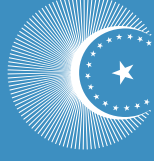
Suriye krizi kaynaklı göç meselesini insani değerleri, evrensel hukuk ilkelerini ve milli menfaatlerimizi gözeterek bir anlayışla ele aldık. Öncelikle bu kişilere geçici koruma statüsü vererek bununla ilişkili kurumsal, idari ve hukuki altyapımızı geliştirdik. Daha sonra kısa ve orta vadeli planlamalar çerçevesinde “Gönüllü, Güvenli, Sürdürülebilir ve Onurlu Geri Dönüş” politikamızı hayata geçirdik. Başarılı dört askeri operasyon ile Suriye’nin kuzeyinde kurduğumuz güvenli bölgelere Suriyelilerin geri dönüş sürecini başlattık. Bugüne kadar, 600 binden fazla Suriyelilerin bu güvenli bölgelere gönüllü geri dönüşünü sağladık. Yine güvenli bölgelerde ve ötesinde oluşturduğumuz istikrar ve güven sayesinde ülkemize yeni göç akınlarının olmasını engelledik. Böylelikle tüm dünyaya örnek bir şekilde, popülist olmayan, rasyonel, başarılı bir model ürettik. Döngüsel göç yönetimi anlayışı ile bir taraftan, göçü kaynağında engellemeye dönük güvenlik mekanizmalarına ağırlık verirken, aynı zamanda sığınmacıların geri dönüşlerini kolaylaştıracak kurumsal kapasitemizi artırmaya devam edeceğiz.

AK Partili belediyeler olarak, göç sorununda merkezi idarenin uyguladığı entegre politikaya katkı vermeye devam edeceğiz. Toplumsal huzura, kamu düzenine ve asayişin sağlanmasına bugüne kadar olduğu gibi bundan sora da azami dikkat göstereceğiz. Sığınmacılar üzerinden üretilen, ırkçı, popülist ve provokatör girişimlerle, dezenformasyonla ve algı operasyonlarıyla mücadelemizi sürdüreceğiz.

GÜVENLİ ŞEHIRLER VE SOKAKLAR

Sağlıklı, sürdürülebilir ve güvenli bir çevrede yaşama hakkının şehircilik çalışmalarımızın en önemli boyutlarından birini oluşturduğunu düşünüyoruz. Sokaklarda artan sahipsiz köpeklerin neden olduğu toplumsal ve çevresel sorunlar, özellikle büyükşehirlerde yaşamı olumsuz etkilemektedir. Bunun için yeni dönemde, bu hayvanların hem toplumsal yaşama olumsuz etkilerini azaltmak hem de diğer hayvanlara ve çevreye zarar vermesini önlemek için kapsamlı bir eylem programını hayata geçirmeye kararlıyız.

Kanuni ve idari düzenlemelerin etkinliğini artırmayı, ihtiyaç gerektiren hususlar için yasal düzenlemeleri hayata geçirmeyi hedefliyoruz. Ayrıca mali kaynakları daha etkin kullanarak yerel yönetimler tarafından hayvan bakım evlerinin sayısının ve niteliklerinin arttırılmasını sağlayacağız. İlgili bakanlıklarımız, belediyelerimiz ve sürece katkı sunacak tüm taraflarla sokaklarımızın güvenliğini daha da güçlendirecek ve çevreci yaklaşımlarımızla uyumlu kentsel politikalara yönelik çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

TÜRKİYE
YÜZYILI

AK PARTİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE YÜZYILI'NDA ŞEHİR VE ÇEVRE

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK
BELEDİYECİLİK

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE YÜZYILI'NDA ŞEHİR VE ÇEVRE

Binlerce yıldır farklı medeniyetlere ev sahipliği yapan Anadolu coğrafyamızın tarihi ve kültürel birikimi, bugünkü şehirlerimizin temelini oluşturmaktadır.

Milletimizin maziden bugüne kadar taşıdığı birikim ve değerler, bugün Türkiye Yüzyılı'na ve ülkemiz için kurduğumuz tüm hayallere hayat vermeye devam etmektedir.

Türkiye Yüzyılı hem bir asırlık kazanımlarımızı muhafaza etme hem de yeni asrın başlangıcı olma özelliği taşımaktadır. Küresel risklerin sınırları ortadan kaldırdığı, şehirleri her açıdan daha savunmasız ve kırılgan hale getirdiği bir dönemde; öncü olmak, sürdürülebilir ve kapsayıcı çözümler üretmek gibi bir sorumluluğumuz var. AK Parti olarak geçtiğimiz 22 yılda bu kırılganlıkları azaltmak, şehirlerimizin birbirleri ve dünya ile rekabet edebilirliğini artırmak yönünde çok önemli adımlar attık.

Konuttan ulaşım, altyapıdan yeşil alanlara, sanayiden enerjiye ve kültür-sanata uzanan çok yönlü gelişme hamleleri, bir asırlık işlerin çeyrek asır dolmadan gerçekleştirilebildiğinin en güçlü ispatıdır.

Ülkemizin şehircilik hikayesini göz önünde bulundurarak geleceğe dair kapsamlı reformları ve ihya faaliyetlerini **Türkiye Yüzyılı** vizyonumuza uygun şekilde hayata geçirmeye devam edeceğiz.

“Türkiye Yüzyılı'nın Şehirleri” kadimden gelen ile bugünün değerlerini buluşturan, geçmişle gelecek arasında bağlar kuran ve geleceğe uzanan şehirler olacaktır.

22 yılda çevre, şehir ve kültür alanında ülkemize kazandırdığımız eser ve hizmetleri, **“Verimliliğin ve Sürdürülebilirliğin Yüzyılı”** olacak **Türkiye Yüzyılı** vizyonumuz çerçevesinde daha da ileriye taşıyacağız.

“Kalkınmanın Yüzyılı” olacak Türkiye Yüzyılı'nda, ülkemizi ve şehirlerimizi **Yeşil Kalkınma Devrimi**'nin gerekliliklerine uygun olarak geliştirmeyi sürdüreceğiz.

“Değerlerin Yüzyılı” olacak Türkiye Yüzyılı'nda, ecdadımızdan bize miras kalan bu toprakların tüm değerlerini şehirlerimizde yaşatmaya devam edeceğiz.

AK Parti'nin hizmet ve millet odaklı siyaseti ve **“Türkiye Yüzyılı Belediyeciliği”** ile daha ileriye taşıyacağız.

Türkiye Yüzyılı Belediyeciliği ile geleceğe söz söyleyen ve iz bırakan şehirler oluşturmayı amaçlıyoruz. Bu kapsamda şehirlerimizin kimlikli, yatay mimari eksenli, değer üreten, doğal varlığına ve medeniyet mirasına sahip çıkan, tüm kesimleri kucaklayan bir vizyonla yönetilmesini önemsiyoruz.

Her şehrimizin kendine özgü bir değerler bütünüünü içerdiği düşüncesiyle **her şehre özel yaklaşımlar** ortaya koymak gerektiğine inanıyoruz. Bu kapsamda yerel yönetimlerimize önemli bir misyon yüklüyoruz.

Hayata geçirecekleri her çalışmanın bugünden geleceğe bir eser niteliğinde olması, vatandaşlarımızın şehre duyduğu aidiyeti artırmaya vesile olması, şehir ekonomisi için katma değer üretmesi, çevre hassasiyeti gözetmesi, şeffaf ve katılımcı bir anlayışı içermesini önceliyoruz.

Şehirleri yalnızca içerisinde yaşadığımız fiziki mekanlar bütünü olarak değil, **nesiller yetiştiren**, kişiliğimizin oluşmasından dünya görüşümüzün olgunlaşmasına kadar her alanda **ruhumuza tesir eden**, sunduğu imkanlarla **kabiliyetlerimizi ortaya çıkaran** ve **geliştiren** yaşam alanlarımız olarak görüyoruz. Şehre yaptığımız her dokunuşun bugünden geleceğe bir iz bırakmak olduğuna inanıyoruz.

Yeni dönemde şehircilik standartlarımızı, Türkiye Yüzyılı Belediyeciliği'nin standartlarını yükseltmeyi hedefliyoruz.

Türkiye Yüzyılı'nın şehirlerini ise şu çerçevede tanımlıyoruz:

- Benzersiz **“Kimlikli Şehirler”**
- Şehir ekonomisini merkezine alan **“Üreten Şehirler”**
- Mimarisiyle özgün **“Estetik Şehirler”**
- Çevre dostu **“Sürdürülebilir Şehirler”**
- İklim uyumlu **“Net Sıfır Emisyonlu Şehirler”**
- Yeşil kalkınmayı destekleyen **“Sıfır Atık Uyumlu Şehirler”**
- Risklerini bilen ve yönetebilen **“Dirençli Şehirler”**

KİMLİKLİ ŞEHİRLER

Tarih boyunca insanlar şehirleri imar ederken, şehirler de toplumların maneviyatını şekillendirmiştir. Anadolu coğrafyasının kadim şehirleri, bir yandan birbirleriyle ilişkiler kurarken diğer yandan benzersizliklerini muhafaza etmeyi her daim önemsemiştir.

Şehirlerin fiziki mekanlarla sınırlandırılmayacağına, ruhuyla var olduğuna ve değerleriyle yaşadığına inanan, şehircilik konusunda çok güçlü bir geleneğin temsilcileriyiz.

AK Parti olarak, tarih boyunca üzerine yeni değerler katarak bugüne gelen şehirlerimizi, bugünün modern ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde geliştirerek geleceğe taşıma sorumluluğunu üstlenen yaşam alanları olarak görüyoruz.

Şehir ve insan arasında karşılıklı ilişki, güçlü bir bağ vardır. Şehirlerimizin geleceğini planlarken bu karşılıklı ilişkiyi göz önünde bulunduruyor, şehrin sosyolojik yapısının ve kimliğinin bu süreçte birlikte değerlendirilmesini önemsiyoruz.

AK Parti olarak 22 yılda edindiğimiz tecrübe ışığında inşa ettiğimiz her yapıya geleceğe bırakılacak bir eser gözüyle bakıyoruz.

Bu hassasiyetle önümüzdeki dönemde;

- **“Eser Siyaseti”** anlayışımızı devam ettirecek, **“Eser Belediyeciliği”** olarak şehirlerimize hizmet etmeyi sürdüreceğiz.
- Şehrin tarihi, coğrafi, manevi ve kültürel birikimine hakim olan, asırlık tecrübe ve birikimden feyz alırken bugünün ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap verebilen **“Türkiye Yüzyılı Mimarisi”** ile eser bırakma iddiamızı sürdüreceğiz.

KENDİNE YETEBİLEN ŞEHİRLER

Koronavirüs salgını, olağanüstü durumlarla karşılaşıldığında ülkelerin ve şehirlerin kendi kendine yetebilmesinin önemini net bir şekilde ortaya koydu. Yine son dönemde küresel iklim değişikliğinin neden olduğu mevsimsel anormallikler, aşırı hava olaylarının neden olduğu seller, taşkınlar ve yaşanan savaşlar nedeniyle gıda ve tarım güvenliğinin önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Nitekim küresel ısınmanın doğal kaynaklar üzerinde oluşturduğu tehditler dünya genelinde yaygınlaşmaktadır.

AK Parti olarak bu anlayışla önümüzdeki dönemde;

- Yaşanan bu gelişmeler ve edindiğimiz tecrübelerle birlikte şehirlerin ihtiyaç duyduğu enerji, ham madde, su, gıda, diğer kaynak ve hizmetlerin mümkün olan biçimde kendi içerisinde karşılanmasını sağlamaya yönelik uygulama ve yatırımları hayata geçireceğiz.
- Ülkemiz için yeni bir başlangıç olan Türkiye Yüzyılı'nda, milli güvenlik meselesi olarak gördüğümüz **tarım ve gıda alanlarında** daha güçlü bir Türkiye hedefiyle yolumuza devam edeceğiz.
- Gıda arz güvenliğine ilişkin ciddi sıkıntıların küresel çapta yaşandığı bir dönemde Türkiye olarak tarımsal üretimin ve verimliliğin artırılması çalışmalarına önümüzdeki süreçte de öncelik verecek, tarım sektöründe teknoloji ve inovasyon içeren sürdürülebilir uygulamaları şehirlerimizde yaygınlaştırarak bu sürece önemli bir ivme kazandıracacağız.
- Çevreye dost, kaynakları etkin kullanan, gençler ve kadınlar başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin üretime katılımını teşvik eden modeller geliştirerek çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

GELİŞİM ODAKLI, DEĞER ÜRETEK ŞEHİRLER

Şehirlerimizi sahip olduğu tüm değer hazinesi ve birikimle birlikte bir bütün olarak görüyoruz. Önümüzdeki dönemde;

- Çevre sağlığını korumayı merkeze alan uygulamalarla orta ve uzun vadede kentsel yaşam maliyetlerini düşüren, ekolojik fayda içeren, mahalleden başlayarak yereli evrensel bir değere dönüştüren, belirli odaklar etrafında uzmanlaşan, bu uzmanlıklara göre yatırım çeken ve yatırımları yönlendiren şehirler oluşturacağız.
- Geçmişte ekonomik kalkınmanın itici gücü sanayi olarak görülürken geldiğimiz noktada sanayinin yanında tarihi kent merkezlerini de şehirlerimizin kalkınmasına öncülük edebilecek alanlara dönüştüreceğiz.
- Tarihi çarşılarda varlığını sürdüren geleneksel sanat ve zanaat temsilcilerinin teşvik edilmesiyle bu alanların kimliğini ve ruhunu yeniden canlandıracağız.
- Yerel yönetimlerimiz aracılığıyla şehirlerimizi kimliklerinin temel unsurları olan tarihi merkezleri, çarşıları, meydanları ve eserleriyle bütün olarak düşünerek kültürel odaklı değer üretmesini teşvik edeceğiz.

YÜRÜNEBİLİR ŞEHİRLER

Yürünebilir şehirler, bir yandan çevrecilik ve sürdürülebilirlik açısından faydalı olup, çevre ve iklim hedeflerine katkı sağlarken diğer yandan ise şehrin tanınması ve şehre ait olma hissinin gelişmesi açısından önemli bir rol oynar.

Önümüzdeki dönemde;

- Kamusal mekan tasarımında özel gereksinimli bireylerin, çocukların, yaşlıların, kısacası şehrin tüm sakinlerinin konforlu, kesintisiz ulaşımını sağlayacak, yaya hareketliliğini artıracak uygulamaları yaygınlaştıracacağız.
- Şehirlerimizin her birinde özellikle yoğunluğun yüksek olduğu kent merkezlerinde ve bunu destekleyecek biçimde şehrin tüm sokaklarında rahatlıkla yürünebilmesine, odaklar arasındaki erişimin yürüyerek gerçekleştirilebilmesine imkan sağlayacak mekansal planlama yaklaşımları ve kentsel tasarım çözümlerini en önemli çalışma konularımızdan biri haline getireceğiz.
- Yayaların yoğun olarak hareket halinde olduğu sokaklarda araç trafiğinin azaltılması, kaldırımların konforlu ve kısıtlama olmaksızın sürekliliğinin temin edilmesi, gece saatlerinde aydınlatma başta olmak üzere tüm tedbirlerin azami ölçüde artırılması, cep parklar, dinlenme noktaları oluşturularak yaya konforunun sağlanması gibi çözümleri belediyelerimiz aracılığıyla yaygınlaştıracacağız.
- Yürünebilirlik merkezli çalışmalarla birlikte şehirde birbirinden kopuk halde bulunan kentsel yeşil alanların şehri saran bir kuşağa, sosyal donatılarla zenginleştirilerek yaşayan mekanlara dönüşmesine, kentte yaşayanların bu alanları yürüyerek deneyimlemesine olanak sağlayacağız.
- Son yıllarda hızla yaygınlaşan **park et/devam et** gibi şehir sakinlerinin araçlarını merkezi bir lokasyonda park ederek yolculuğuna toplu taşımayla, bisikletle veya yaya olarak devam edebilmesine imkan tanıyan sistemleri büyükşehirlerimiz başta olmak üzere tüm şehirlerimizde yaygınlaştırma yönünde adımlar atacağız.

MİMARİSİYLE ÖZGÜN, ESTETİK ŞEHİRLER

Ülkemiz bir **birikim coğrafyası**dır. Bugün üzerinde barındığımız şehirlerimizin her biri bu birikimden izler taşımaktadır. Medeniyetimizin izlerini taşıyan sivil mimarisi, dini yapıları, tarihi sokakları, çarşıları ve daha birçok kadim değeri ile şehirlerimiz paha biçilemez bir hazineye sahiptir.

Şehirlerimiz, 1950'ler itibarıyla başlayan hızlı nüfus artışı, kırdan kente kontrolsüz göç, hızlı kentleşme ve plansız büyüme gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bunun sonucunda şehirlerimizin silüeti değişirken, estetik yapısı da zarar görmüştür.

AK Parti olarak, on yıllar boyunca şehirlerimizin ihmal edilen bu yönlerine odaklandık ve belediyeçilik anlayışımızın olmazsa olmaz ilkelerinden biri olarak estetik değerleri kabul ettik.

Yine önümüzdeki dönemde;

- Şehirlerimizin yüzlerce yıldır sahip olduğu estetik kaideleri yeniden kent yaşamına dahil etme noktasında özellikle yerel yönetimlerimize önemli bir misyon yükleyeceğiz.
- Belediyelerimizin her birinin kendi ölçeğinde, ilgili paydaşlardan oluşan uzman ekipler ile **kentsel tasarım rehberleri** ve **kentsel estetik rehberleri** hazırlamasını ve bunun uygulanabilirliğini temin etmesini sağlayacağız.
- Bu rehberler ışığında herhangi bir bölgede inşa edilecek yapılara bir bütünlük içerisinde yerel malzeme ve yerel mimari seçenekler sunacağız, bu seçeneklerin dışına çıkılmamasına özen göstereceğiz.
- Yapı ölçeğinin yanı sıra kentsel peyzajın oluşmasından kent mobilyalarının tercihine, kaldırım kriterlerinden tabela düzenine kadar her alanda o şehre özel seçeneklerin belirlenmesiyle şehircilik anlayışımıza yeni bir soluk getireceğiz.
- Özellikle kentsel dönüşüm çalışmalarımızla oluşan konut stokunu güvenli, sağlam, sağlıklı konutlar olmasının yanında estetik kaideleri yeniden ön plana çıkaracak bir uygulamalar serisine dönüştüreceğiz.
- Şehrin tarihinde, belleğinde yeri olmayan mimari detayların, tekniklerin kullanımının önüne geçerek kimliğe ilişkin unsurların yeniden hayat bulması için çalışacağız.
- **Türkiye Yüzyılı Mimarisinin** şekilleneceği bu yeni dönemde, geleceğe eser niteliğinde yapılar bırakmanın ötesinde **Türkiye Yüzyılı Şehirlerini** miras bırakacağız.

YATAY ŞEHİRLER

AK Parti olarak şehirleri, insanın ruhuna, gönlüne hitap eden mekanlardan oluşan bir bütün olarak görüyoruz. Bu mekanların insan üzerindeki etkisinin de onu hissedebildiği, ona dokunabildiği ölçüde olduğuna inanıyoruz. Günümüzde özellikle dikey yapılaşma nedeniyle yükselen şehirlerimizde insan-mekan etkileşiminin giderek azaldığını düşünüyoruz.

Bu doğrultuda;

- İnsanın şehirle kurduğu bağları ve aidiyet hissiyatını güçlendirmek için yatay, insan ölçeğinde, daha güvenli ve etkileşimin yüksek olduğu yaşam alanları oluşturmayı sürdüreceğiz.
- Çok katlı yapılaşmanın getirdiği dikey ve düzensiz kentleşmenin önüne geçerek afetler karşısında dirençli, komşuluk ilişkilerini güçlü kılan ve yöre halkının etkileşimini artıran, toprağa ve doğaya daha yakın yerleşim yerleri inşa edeceğiz.
- TOKİ Başkanlığımız vasıtasıyla yaygınlaşan yatay şehircilik uygulamaları önümüzdeki en başarılı uygulamalardandır. Bu uygulamaların bir yönüyle afetlere hazırlık diğer yönüyle özgün mimari anlayışımızı yansıtır biçimde tüm şehirlerimizde yaygınlaşmasını ve yerel yönetimlerimizin bu süreçlere öncülük etmesini sağlayacağız.

AKILLI VE DİJİTAL ŞEHİRLER

Şehirlerin bugün ve gelecekteki ekonomik, mekansal, sosyal, çevresel ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması, öte yandan hizmet sunumu ve rekabet edilebilirliğinin temini açısından büyük önem arz eden akıllı teknolojiler ve dijitalleşme hayatımıza da büyük oranda girmiştir. Koronavirüs salgını ile birlikte kısa sürede çok uzun mesafe kaydeden dijital altyapılar, yine küresel salgın süreciyle beraber buna olan ihtiyacı da açıkça göstermiştir.

Akıllı ve Dijital Şehirler çalışmalarımız kapsamında:

- Türkiye ulusal coğrafi bilgi sistemini kurduk ve kamu kurumları arasında veri paylaşımını kolaylaştırdık. Kamu kurumlarına ait **520 veri katmanına** ilgililerin erişebilmesine imkan tanıdık.
- **Akıllı Şehir Strateji ve Eylem Planlarını** hazırlayarak yerel yönetimlerimize rehberlik hizmeti sunmaya devam ediyoruz.

- Dünyada dördüncü olma niteliği taşıyan **Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı**'nı; "**Hayata Değer Katan Yaşanabilir ve Sürdürülebilir Şehirler**" vizyonuyla ülkemizde hayata geçirdik.

Önümüzdeki dönemde;

- Vatandaşlarımızın hayatını daha da kolaylaştırmak,
- Şehirler arası ve uluslararası veri etkileşimini güçlendirmek,
- Ulaşım başta olmak üzere kamu hizmetlerinin statik altyapısını daha esnek ve sürdürülebilir hale getirmek,
- Enerji, maliyet ve zaman açısından verimli yönetim modellerini benimsemek için şehirlerimizi daha akıllı ve dijital bir yapıya ulaştırana dek çalışmayı sürdüreceğiz.

ÇEVREYE DUYARLI ŞEHİRLER

Doğanın her bir parçasının; toprağın, suyun, havanın ve canlıların, farklılıklarıyla bir bütünü oluşturduğu bu dünyada, insanın asli vazifesi, var olan ahengi ve ölçüyü korumaktır. **Çevreyi karşısına alan, çevreye rağmen** atılan her adım insana mutlaka geri dönmektedir. Doğada hiçbir kaynak sınırsız olmadığı gibi, doğanın bize sunduğu kaynakları yerine koymanın bir formülü de yoktur.

Geçtiğimiz iki asır, üretim ve tüketimin, nüfusun ve şehirleşmenin hızla arttığı, kalkınma ve koruma dengesinin değiştiği bir dönem olmuştur. Bu dengenin bozulması ise içinde yaşadığımız dönemde yıkıcı sonuçları beraberinde getirmektedir.

İnsanlık bugün, bozulan bu dengeyi yeniden kurabilmenin yollarını aramaktadır. Mevcut tüketim alışkanlıklarını değiştirmek, şehirleri çevreyle bir bütün olarak yeniden düşünmek, akılcı, sürdürülebilir ve kimsenin geride bırakılmadığı çözümler üretmek AK Parti olarak tüm dünya ile ortak meselemizdir.

Tarihin farklı dönemlerinde çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmış olan coğrafyamız, kıtaların, kültürlerin ve iklimlerin kavşak noktasıdır. Bu emaneti korumak, geliştirmek ve bizden sonra bu topraklarda varlığını sürdüreceğiz olan gelecek nesillerimize aktarmak en önemli sorumluluğumuzdur.

"**AK Parti öncesi Türkiye**"nde, bu coğrafyanın "**hakkını vermek**" ve onu korumak bir kenara, "**hakkına giren**" bir yönetim anlayışı, şehirlerimizi

her alanda yıllarca ihmal ve tahrip etmiştir. 2002 öncesi Türkiye'sinde bu tahribatın boyutu o kadar büyüktü ki; çöp dağlarının gölgesinde, nefes almaya çalışan şehirlerimizin beklentisi yalnızca **"yaşanabilir"** olmaktı.

Ancak biz, 22 yıllık merkezi ve yerel iktidarımız boyunca, hayatın her alanında olduğu gibi çevre alanında da sessiz devrimler gerçekleştirdik.

Zira bizim çevreye bakış açımız ve çevreciliğimiz, sözde değil, özde değerlere yaslanmaktadır. AK Parti olarak inanç ve medeniyet değerlerimizden aldığımız güçlü referanslar bizim çevre hassasiyetimizin temel kaynağıdır.

Çünkü biz; doğaya, çevreye ve bütün yaratılmışlara hürmet gösteren, onların haklarına saygı duyan, her canlının hukukunu koruyan bir anlayışı temsil ediyoruz. Yeryüzünün dengesine müdahale etmeyen, **şehirlerimizi kalkındırırken sürdürülebilir ve çevreci yaklaşımları esas alan örnek şehirler** kurmaya var gücümüzle çalışıyoruz.

Bugün, en önemli önceliklerimizden biri de Türkiye Yüzyılı'nın gelecek nesillere daha yaşanabilir, korunmuş ve ihya edilmiş bir çevre bırakmaktır.

Liderimiz Recep Tayyip Erdoğan'ın önderliğinde, onun belediye başkanı olduğu dönemde başlatılan **"Çevreci Belediyecilik"** anlayışının en iyi uygulamaları bugün şehirlerimizde hayat bulmaktadır.

Bundan sonra da yerele özgü çevreci ve doğal değerleri **"korumanın ve yaşatmanın"** ötesinde, onları birer markaya dönüştürmek ve evrenselleştirmek noktasında daha fazla çalışacağız.

"İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın" şiarımız, **"Yaşatan Şehirler"**in hikayesini oluşturacak, şehirlerimiz içerisindeki tüm canlıları, doğal ve kültürel değerleri, medeniyet mirasını, Anadolu'nun kadim birikimini yaşatan mekanlar olacaktır.

Türkiye Yüzyılı Belediyeciliği'nin başlayacağı bu dönemde şehirlerimizi, çevresiyle bir bütün olarak iklim uyumlu, sıfır atık uyumlu, havası, suyu, toprağı daha temiz, **"Yeşil Kalkınma"**ya öncülük edebilecek şehirler seviyesine yükselteceğiz.

Bu noktada Türkiye Yüzyılı'nın Yeşil Şehirleri;

- Enerjisini temiz ve yenilenebilir kaynaklardan sağlayan,
- İklim değişikliği etkilerine, doğal afetlere karşı risklerini bilen ve yöneten,

- Su başta olmak üzere doğal kaynakları verimli kullanan,
- Ekosistemleri ve biyolojik çeşitliliği koruyan ve geliştiren,
- Düşük karbonlu, sürdürülebilir uygulamaları merkezine alan,
- Atıklarını dögüsel ekonomiye dahil ederek değer üreten,
- Yeşil alan miktarını, niteliğini ve erişilebilirliğini artıran,
- Yeni ve yenilikçi iş kolları ile yeşil istihdam alanları oluşturan,
- Çevre dostu ve sürdürülebilir uygulamaları merkezine alarak büyüyen, gelişen ve kalkınan,
- Kırılganlıklara karşı hazırlıklı ve dirençli olan,
- Ülkemizin Yeşil Kalkınma hedeflerine yol haritaları belirleyen,
- Tüm bunları, AK Parti'nin yerel ve geneldeki iktidar tecrübesi, hizmet odaklı siyaseti, öngören ve geleceği yöneten belediyeçilik vizyonuyla hayata geçireceğiz.

HAVASI, SUYU, TOPRAğI TEMİZ ŞEHİRLER

Şehirlerimizde, yerel ve genel iktidarımız süresince altyapıdan ulaşım, sanayiden şehirleşmeye, tarım ve hayvancılıktan enerjiye kadar her alanda geçmişle kıyaslanamayacak gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte ülkemiz ekonomik olarak kalkınırken çevre sağlığı ve halk sağlığı da her daim gözetilmiştir.

AK Parti olarak bugüne kadar;

- Şehirlerimizin doğal gaz altyapısını 20 sene öncesine kadar hayal dahi edilemeyen bir boyuta taşıdık. Bu sayede şehirlerimizin hava kirliliğini büyük oranda azalttık, hava kalitesini ise artırdık.
- Yerel yönetimlerimizi de dahil ettiğimiz bir atılım ile yerli ve yenilenebilir kaynaklardan üretilen enerji oranını artırdık.
- AK Parti öncesi yetersiz ulaşım altyapısı nedeniyle şehirlerimizde trafik durma noktasına gelmiş, hava kirliliği alarm seviyesine ulaşmıştı. Bugün ise yerel ve merkezi yönetim koordinasyonu, karayolu, demiryolu, havayolu ve denizyolu yatırımlarımızla birlikte artan nüfusa ve araç sahiplik oranına rağmen hava kirliliği sürekli olarak kontrol altında tutulmaktadır.

- Türkiye bugün yerli ve milli teknolojilerle çevre dostu, sıfır emisyonlu, elektrikli otomobilini üreten ülkeler arasındadır. Bu bağlamda **milli gururumuz Togg**, bugün milletimizin hizmetindedir.
- Tüm bu gelişmelerin yanı sıra 2053 vizyonumuzun ilk ve en kritik hedeflerinden olan **Net Sıfır Emisyon** hedefinin, şehirlerimizin sorumluluğunu daha da artırdığını biliyor ve enerji başta olmak üzere tüm sektörlerde emisyonların azaltılması yönünde uygulamaları hayata geçiriyoruz.
- Dünya genelinde orman varlığı azalırken Türkiye olarak orman varlığını artıran nadir ülkelerden biri konumundayız. 2002'den bu yana aralıksız devam eden ağaçlandırma seferberliği sayesinde **orman varlığımızı 23,1 milyon hektara** yükselttik. 81 ilimizde devam eden **Millet Bahçesi** projeleri ile kentsel yeşil alan varlığımızı her geçen gün artırıyoruz.
- AK Parti öncesi şehirlerin merkezinde çöp dağlarının neden olduğu patlamalar, vatandaşlarımızın hayatını kaybetmesine sebep oluyordu. AK Parti Belediyeciliği ile **düzenli depolamanın yaygınlaştırılmasıyla** atıkların kontrol altına alındığı ve çağ dışı görüntü ve uygulamaların terk edildiği bir dönem başlamıştır.
- Tarım sektöründe, vahşi sulama ve kimyasal gübreleme metotlarından uzaklaşarak tüm kaynaklarımızın verimli kullanılması, toprak sağlığının iyileştirilmesi, sürdürülebilir gıda üretimini teşvik edecek düzenleme ve uygulamalarla birlikte önemli bir mesafe kaydedilmiştir.

AK Parti olarak gelecek dönemlerde **Türkiye Yüzyılı Belediyeciliği** ile birlikte;

- **Sıfır Atık** kapsamında düzenli depolamaya giden atık miktarını her geçen yıl azaltacak ve 2053'te sıfırlayacağız.
- Yerel yönetimlerimiz aracılığıyla şehirlerin kendi kendine yetebilmesi açısından en önemli değerlerimizden olan kırsal alanlardaki doğal üretimin artması, **ekoturizm** gibi çevreci ve yenilikçi stratejilerin teşvik edilmesi, **iyi tarım uygulamalarına** yönelik desteklerin artırılması için çalışmalarımızı sürdüreceğiz.
- Ülkemizin geleceği için son derece kıymetli bulduğumuz **kırsal kalkınmayı desteklemeyi** sürdüreceğiz, üreticilerimizin ve çiftçilerimizin her daim yanında olmaya devam edeceğiz.

- Kırsal alanlarımızın yanı sıra sürdürülebilir kentsel gelişmenin ve yerel kalkınmanın önemli bir parçası olan **kent tarımının gelişmesine** yönelik çalışmaları artıracacağız.
- Belediyelerimiz bünyesinde yaygınlaştıracığımız **şehir bostanları** aracılığıyla yörenin iklimine, toprak yapısına uygun ürünlerin yetiştirilmesini, imkanlar dahilinde hayvancılığın yaygınlaşmasını, kentsel peyzajın gelişmesini, burada oluşan atıkların yine sistem içerisinde değerlendirilmesiyle **simbiyoz modeli örneklerinin artırılmasını** temin edeceğiz.
- İyi tarım uygulamalarının da yer alacağı bu üretim sisteminde yetiştirilen ürünlerin vatandaşlarımızla buluşmasını sağlayarak **sürdürülebilir bir üretim-tüketim modeli** oluşmasına destek olacağız.
- Türkiye olarak bir yandan ekonomik büyümemizi ve kalkınmamızı sürdüreceğiz ve bunu gerçekleştirirken çağın gerekliliklerini ve risklerini göz önünde bulundurarak çevreyi politikalarımızın merkezine almaktan taviz vermeyeceğiz.
- Ülkemizi bugün ulaştığımız müreffeh seviyenin daha ilerisine taşımak, gelecek nesillerimize havası, suyu ve toprağı bugünden daha temiz şehirleri miras bırakmak için gayretle yol yürüyeceğiz.

TÜRKİYE YÜZYILI'NIN YEŞİL ŞEHİRLERİ

Aşık Veysel'in "yurdun öz evladı" olarak betimlediği ormanlarımız, sahip olduğumuz en büyük zenginliklerden biridir. Üç farklı iklime, dört mevsime kucak açan, farklı coğrafi özelliklere ve toprak yapısına ev sahipliği yapan ülkemiz bu sayede geniş bir orman varlığıyla örtülüdür.

Karbon tutan, su depolayan, havayı temizleyen, serinleten, iklim değişikliğinin etkilerini azaltan, biyolojik çeşitliliği muhafaza eden orman varlığımızın artırılması noktasında ciddi bir ilerleme kaydettik.

Yerel ve genelde uyguladığımız politikalar ve hayata geçirdiğimiz projelerle;

- 2002'de 20,8 milyon hektar olan orman varlığımızı "**Geleceğe Nefes**" sözü vererek ve 23,1 milyon hektara yükselterek dünya genelinde orman varlığını artıran nadir ülkelerden biri olmayı başardık.
- 2019'da **Milli Ağaçlandırma Günü** olarak ilan ettiğimiz **11 Kasım'**ı geçtiğimiz dört yılda bir seferberliğe dönüştürdük ve her yıl milyonlarca fidanı toprakla buluşturduk.

- Orman varlığımızın yanı sıra kişi başına düşen kentsel yeşil alan varlığını artırma noktasında da önemli mesafe kaydettik. Şehirlerimizde karbon yutağı vazifesi gören bu alanlar aynı zamanda vatandaşlarımızın dinlenmesi, kaliteli zaman geçirmesi açısından nitelikli rekreasyon alanlarıdır.
- Korunan alan miktarını 2011'de **yüzde 6,3'e**, 2022'de ise **yüzde 12,71'e** çıkardık.
- Şehrin merkezi noktalarında, rekreatif değeri yüksek, tüm kesimleri kucaklayan millet bahçeleri hedefiyle çıktığımız yolda, 56 ilde **23 milyon 500 bin metrekare** alanda toplam **213 millet bahçesini** tamamladık. **50 milyon 540 bin metrekare** alanda **283 millet bahçesi** çalışmasına ise devam ediyoruz.

Önümüzdeki dönemde ise;

- Şehirlerimizin, millet bahçeleri başta olmak üzere çeşitli ekolojik koridorlar, mahalle ölçeğindeki parklar, mesire alanlarıyla kentsel yeşil alan varlığını artıracaktır.
- 2028'de 100 milyon metrekare büyüklüğe ulaştıracığımız millet bahçeleri projelerimizin liderliğinde, kişi başına düşen yeşil alan miktarını, OECD ortalaması olan **17 metrekarenin üzerine** çıkaracağız.
- Millet bahçelerini şehirlerin en yeşil alanları olmanın yanı sıra **Sıfır Atık** başta olmak üzere, kurakçıl peyzaj tercihleri gibi, yağmur suyu hasadı ve kendi kendini sulayabilme kabiliyeti gibi doğa tabanlı çözümlerin en fazla uygulandığı alanlara dönüştüreceğiz.
- Daha alt ölçekteki kentsel yeşil alanlar arasında ekolojik geçişler tasarlayarak bu bahçeleri şehrin bütününe tesir edecek hale getireceğiz. Ekolojik geçişlerde yeşil yaya ve bisiklet yolları başta olmak üzere, cep parkları, dinlenme parkları, yağmur bahçeleri, küçük ölçekli mahalle bostanlarının yer almasına yönelik çalışmalar yürüteceğiz.
- Vatandaşlarımızın doğayla temasını mümkün olan en fazla ölçüde artırarak, onları daha fazla yürümeye ve hareket etmeye teşvik ederek halk sağlığının iyileştirilmesi amacıyla kentsel yeşil alanlardan azami ölçüde yararlanacağız.
- Ormanlarımızın yangın başta olmak üzere iklim değişikliğinin getirdiği her türlü olumsuzluğa karşı direncini yükselteceğiz. Bunun için teknolojinin tüm imkanlarından yararlanırken bir yandan da toplumsal bilinç ve farkındalığın artırılması için eğitimlere ağırlık vereceğiz.

- **Türkiye Yüzyılı'nın Yeşil Şehirlerini**, insanı, doğayı, doğanın içerisindeki tüm canlıları, şehirlerimizin bilhassa çevre konusunda sahip olduğu kadim birikimi "**Yaşatan Şehirler**" olarak tasarlayacağız.

İKLİM UYUMLU ŞEHİRLER

Tüm insanlık bugün, iklim krizi ile mücadele noktasında bir yol ayrımında bulunmaktadır. Sürdürülebilir olmayan, kaynakları sonu yokmuş gibi tüketen ve tahrip eden kalkınma anlayışıyla devam edilemeyeceği, iklim değişikliğinin yıkıcı etkileri karşısında daha fazla müşterek çalışmaya ihtiyaç olduğu artık aşikardır.

Dolayısıyla iklim değişikliği ile mücadele, bir tercih olmanın ötesinde tüm dünya için artık bir mecburiyet haline gelmiştir. Bu doğrultuda düşük karbon ekonomisine geçiş; adil, sürdürülebilir, kapsayıcı ve küresel bir iş birliğini zorunlu kılmaktadır.

Liderimiz Recep Tayyip Erdoğan'ın her platformda dikkat çektiği adaletsiz küresel sistem, iklim değişikliği meselesinde de kendini göstermektedir. Fakat şu açık bir gerçektir ki; dünyayı en fazla kirleten gelişmiş ekonomilerin, müsebbip ve sorumlu pozisyonları gereği bu konuda da en fazla çabayı göstermesi gerekmektedir.

Bizler, insanlığın karşı karşıya kaldığı iklim krizi meselesinde tarihi mesuliyetimiz yok denecek kadar az olmasına rağmen bu hususta üzerimize düşenin en fazlasını yapma gayreti gösteriyoruz.

Çevreci ve sürdürülebilir uygulamaları kalkınmanın önünde bir engel olarak görmüyor, aksine doğayı koruyarak, kaynaklarımızı etkin ve verimli kullanarak kalkınmanın, büyümenin gelişmenin mümkün olduğunu biliyoruz.

Bu anlayışla Türkiye Yüzyılı'nı her yönüyle dünyaya örnek yaklaşımların ve uygulamaların hayata geçirileceği bir dönem olarak görüyoruz.

AK Parti olarak, 22 yıllık iktidarımız süresince Türkiye'yi,

- Enerjisini temiz ve yenilenebilir kaynaklardan üreten,
- Orman varlığını korumakla kalmayıp her geçen yıl artıran,
- Orman varlığının yanı sıra kentsel yeşil alan varlığını da geliştiren,
- Su başta olmak üzere doğal kaynaklarını bilinçli ve verimli kullanan,
- Atıklarını çöp olarak değil, değer olarak gören,

- Ulaşım altyapısını güçlendiren,
- Yerli ve milli teknolojileri kullanarak çevre dostu ulaşım araçları üreten bir ülke konumuna ulaştırdık.

Yine yakın dönemde;

- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında imzacısı olduğumuz Paris İklim Anlaşması'nı, **2021'de TBMM'de onaylayarak** sürece taraf olduk.
- Ulusal Niyet Katkı Beyanı olarak Birleşmiş Milletlere bildirdiğimiz **yüzde 21 artıştan azaltım** hedefini **2030'da yüzde 41'e varan artıştan azaltım** olarak güncelledik.
- **Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyum** konusunda gerekli hazırlıklarımızı yaptık ve Eylem Planı'nı hazırladık.

Önümüzdeki dönemde ise;

- **Yeşil Kalkınma Devrimi** hamlesiyle enerjiden endüstriye, atıktan ulaşıma, tarımdan arazi kullanımı ve ormancılığa kadar her alanda hayata geçireceğimiz çalışmalarla **"2053'te Net Sıfır Emisyon"** hedefine ulaşmak için çabalamaya devam edeceğiz.
- Azaltım hedefimizin yanı sıra iklim değişikliğine uyum kapsamında afetlere hazırlık, kuraklık ve su stresi ile başa çıkmak, kentsel altyapıyı güçlendirmek, sürdürülebilir tarımı ve turizmi desteklemek gibi çok yönlü ve entegre çalışmalar yürüteceğiz.
- Her şehrimizin **iklim hedefinin belirlenmesi** ile ulusal emisyonların azaltılması sürecine ne ölçüde katkı vereceğinin, izleyeceği yol ve yöntemlerin şeffaf bir şekilde paylaşılmasını sağlayacağız.
- Bu hedeflerin şehirdeki tüm sektörleri yönlendirecek, şehrin yeşil büyümesine olanak sağlayan stratejileri içerecek eylem planı niteliğinde olmasını önceliklerimiz haline getireceğiz.
- Kamunun, akademinin, sivil toplumun, iş camiasının, sanayinin katkılarıyla şekillenmesini arzu ettiğimiz eylem planlarımızla yerel yönetimleri bu sürecin lokomotifi ve en önemli aktörü haline getireceğiz.
- Oluşacak yeşil işlerde genç ve kadın istihdamını azami ölçüde artıracak yeni alanları yerel yönetimlerimiz aracılığı ile oluşturacağız.

- İklim değişikliğinin de etkisiyle su stresi altındaki bir ülke olarak suyu **tüketmeden kullanmak** farkındalığını artıracamız ve bir ilke olarak toplumsal yaşama dahil edeceğiz.
- Bu kapsamda yıllar içinde attığımız önemli adımlara ek olarak yeni dönemde de yerel yönetimlerimizde su kullanımını verimli hale getirecek uygulamaların yaygınlaşmasını teşvik edeceğiz.
- Kentsel peyzaj oluşturulurken su ihtiyacı az bitkilerin tercih edilmesi, sulama saatlerinin düzenlenmesi, teknolojinin imkânlarından da yararlanarak kentsel su kayıp-kaçaklarını azaltacak biçimde çalışmalar yürütülmesi, şehir altyapısında su geçirimsiz malzemenin tercih edilmesi, kamusal alanlarda yağmur suyu hasadı yapılması ve kentsel peyzaj sulamasında bu birikimden yararlanılması gibi yöntemleri tüm belediyelerimizde yaygınlaştıracamız.
- Şehirlerin iklim değişikliğine uyumlu hale getirilmesi ve dayanıklılığının artırılmasına yönelik geliştirilen **doğa tabanlı çözümler**, dünya genelinde her geçen gün daha da yaygınlaşmaktadır. Doğa tabanlı çözümler, esasen doğanın döngüsüne benzer bir biçimde kendi içerisinde sürdürülebilir, uygulanabilir, tekrarlanabilir, maliyet etkin ve toplumsal yararı yüksek çözümleri içermektedir. Doğa tabanlı çözümlerin en önemli araçlarından olan kentsel yeşil alanları bu bakış açısıyla yeniden ele alacağız.
- Kentsel yeşil alanlarımızın yağmur bahçesi görevi görmesi, su tutma kapasitesinin artırılması, kendi kendini sulayabilir hale getirilmesi, yeşil koridorlar aracılığıyla birbirine bağlanması, yaya ve bisiklet hareketliliğinin teşvik edilmesine yönelik çalışmalara ağırlık vereceğiz.
- Kentsel peyzajı daha fazla gölge oluşturan, sulama ihtiyacı az, karbon tutma kapasitesi yüksek bitki ve ağaç tercihleriyle geliştirerek asfalt ve beton malzemenin oluşturduğu **kentsel ısı adası etkisini azaltmak için** projeler geliştireceğiz.
- Daha fazla sürdürülebilir sokak ve cadde tasarımıyla, zemin geçirgenliğini artıran **“Sünger Şehir”** uygulamalarıyla şehirlerimizi iklim değişikliğine daha uyumlu hale getireceğiz.
- Atmosferin kirlenmesine ve iklim değişikliğine neden olan emisyonların önemli bir kısmından sorumlu ulaşım sektörünün emisyon yoğunluğunu azaltmak için şehirlerimizde **yaya ve toplu taşıma öncelikli** sistemleri teşvik edeceğiz. Toplu taşıma araçlarının **çevre dostu/elektrikli** olması konusunda hassasiyet göstereceğiz.

- Bu noktada dünyada hızla yaygınlaşan **“Yürünebilir Şehir”** tasarımlarına kentsel tasarım projelerimizde daha fazla öncelik vereceğiz. Böylece vatandaşlarımızın şehir içi hareketliliğini artırarak daha sağlıklı bir yaşamı da teşvik edeceğiz.
- Şehirlerimizin ulaşım altyapısının güçlendirilmesi ile mesafelerin kısaltılması, çevre dostu alternatif ulaşım araçlarının yaygınlaştırılması, toplu taşıma ağlarının genişletilmesi ve yolculukların toplu taşımaya yönlendirilmesi, bisiklet ve yaya yolculuklarının artmasına yönelik düzenlemeleri belediyelerimiz aracılığıyla yaygınlaştıracacağız.
- Haziran 2023 itibarıyla Türkiye genelinde **bin 643 kilometreye** ulaştırdığımız bisiklet yolunu, tüm il ve ilçelerimizde daha da yaygınlaştırarak **bisiklet dostu** şehirlerimizin sayısını artıracacağız.
- Şehirlerimizi, toplumun tüm kesimleri, bilhassa özel gereksinimli bireyler için **“engelsiz yaşam alanlarına** dönüştürme konusunda yeni projeler geliştirmeye devam edeceğiz.
- Yayaların yoğun olarak hareket halinde olduğu sokaklarda araç trafiğinin azaltılması, kaldırımların konforlu ve kısıtlama olmaksızın sürekliliğinin temin edilmesi, gece saatlerinde aydınlatma başta olmak üzere tüm tedbirlerin azami ölçüde artırılması, cep parklar, dinlenme noktaları oluşturarak yaya konforunun sağlanması gibi çözümleri artıracacağız.
- **“Yürünebilirlik”** merkezli çalışmalarla birlikte şehirde birbirinden kopuk halde bulunan kentsel yeşil alanların şehri saran bir kuşağa, sosyal donatılarla zenginleştirilerek yaşayan mekanlara dönüşmesine, kentte yaşayanların bu alanları yürüyerek deneyimlemesine olanak sağlayacağız.

SIFIR ATIK UYUMLU ŞEHİRLER

2017 itibarıyla başlattığımız **Sıfır Atık** projesi, her geçen gün büyüyen küresel çapta örnek alınan bir harekete dönüşmüştür. 2019’da yürürlüğe koyduğumuz Sıfır Atık Yönetmeliği’nde belirtilen takvim doğrultusunda yerel yönetimlerimiz başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, havalimanları, sanayi bölgeleri hızla kendi atık yönetim sistemlerini oluşturmaya başlamıştır.

Bizler, **Sıfır Atık** hareketini bir proje olmaktan öte bir yaşam tarzı, bir sosyal sorumluluk konusu olmaktan öte bir kalkınma modeli olarak görüyoruz. Çevre sağlığının korunması, iklim değişikliği ile mücadele,

ham madde tasarrufu, sınırlı doğal kaynakların bilinçli kullanılması, yerel ve yeşil istihdam alanlarının oluşturulması gibi birçok alanda Sıfır Atık'ın gerekliliğine inanıyoruz.

Yine **Sıfır Atık** vizyonumuzu yalnızca karasal çevremiz ile sınırlamıyoruz. **"Mavi Vatan"** olarak gördüğümüz denizlerimizi de vizyonumuza dahil ediyoruz. Çünkü biliyoruz ki denizlere karışan çöpün yüzde 80'i karasal kaynaklıdır. Bu nedenle AK Parti olarak **"Sıfır Atık Mavi"** yaklaşımını da benimsedik.

Yine yerel ve genel iktidarımız boyunca;

- Projenin başladığı yıl evsel atık geri kazanım oranı **yüzde 13** seviyesinde iken **2022'de yüzde 30** seviyesine ulaştırdık.
- **4,9 milyon ton sera gazı** salımı önlenmiş, **432 milyon** ağaç kesilmekten kurtarılmış, ülke ekonomisi **96 milyar TL** ekonomik kazanç sağlamıştır.
- Toplumsal farkındalığın artırılması yönündeki ses getiren proje ve uygulamaların hayata geçirilmesi sonucu bu başarılı sürecin bir yansıması olarak; **30 Mart** tarihi, Cumhurbaşkanımızın değerli eşi Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğünde, Türkiye'nin girişimleriyle Birleşmiş Milletler tarafından **"Uluslararası Sıfır Atık Günü"** ilan edilmiştir.
- Denizlerimiz, akarsularımız, göllerimiz ve tüm sulak alanlarımızı yeryüzünün atık bertaraf sahası olarak görme anlayışını yok ettik.
- **2002'de 145** atık su arıtma tesisi ile belediye nüfusunun **yüzde 35'ine** atık su arıtma hizmeti verilirken **2023** itibarıyla atık su arıtma tesisi sayısını **bin 209'a**, hizmet verilen belediye nüfusunu ise yüzde **89,9'a** ulaştırdık.
- Temiz denizlerin göstergesi **mavi bayraklı plajlarımızın** sayısı ülkemizde her geçen yıl artmaktadır. Yaz turizmi başta olmak üzere turizm cenneti ülkemizde **2002'de 140 olan** mavi bayraklı plaj sayısını **2023'te 551'e** yükselttik.
- Bugün gelinen noktada Sıfır Atık Mavi hareketiyle **dünyanın üçüncü en fazla mavi bayraklı plaja sahip ülkesi Türkiye** olmuştur.

Önümüzdeki dönemde ise;

- Tüm belediyelerimizin, ülkemizin Sıfır Atık hedefleri doğrultusunda kendi yönetim sistemlerini etkin kullanmalarını sağlayacağız.

- Şehrin tüm paydaşlarını, özellikle **aileyi merkeze alan bir anlayışla** atıkları kaynağında ayırma bilincinin oluşması için daha fazla çalışacağız.
- Yerel yönetimlerimizin, Sıfır Atık alışkanlıklarını toplumsal tabana yaymak, israfı önlemek, atığın azaltılması, yeniden kullanımı ve geri dönüştürülmesine yönelik projeleri, mahalleden başlayarak tüm şehri kapsayacak şekilde yaygınlaştırmalarına yönelik çabalarını desteklemeye devam edeceğiz.
- Pazar yerleri, lokantalar, işletmeler, konutlar başta olmak üzere evsel atığın önemli bir bölümünü oluşturan biyobozunur atıkların ve bitkisel atıkların kompost hale gelerek şehir peyzajında, şehir tarımında kullanılmasını sağlayacak örnek uygulamaları illerimizde hızla hayata geçireceğiz.
- İktidara geldiğimiz ilk yıllarda şehirlerimizin vahşi depolamadan uzaklaşarak düzenli depolamayı yaygınlaştırmak olan hedefini, Sıfır Atık hedefi ile güncelleyeceğiz.
- Belediyelerimizin yeni dönemde atık depolama sahalarına en az miktarda atık gönderecek şekilde uygulamalar geliştirmesine, vatandaşla el ele vererek bu süreci iş birliği içerisinde kazan-kazan modeline dönüştürmesine destek olacağız.
- Ülkemizin Sıfır Atık ve iklim hedeflerine uygun olarak kendi hedeflerini gerçekleştirme yönündeki çabalarına ivme kazandıracacağız.
- Çocuklarımızın küçük yaşlarda çevre farkındalığı kazanması, atıkların oluşturduğu çevresel tahribatın önlenmesi noktasında sorumluluk bilinciyle büyümesi amacıyla belediyelerimiz bünyesinde oluşturduğumuz çocuk atölyelerinde, eğitim merkezlerinde çevreyi merkeze alan farkındalığı artıracacağız.
- İsrafın azaltılması, enerji tasarrufu, yağmur suyunun yeniden kullanımı ve Sıfır Atık uygulamalarını yaygınlaştırarak tüm çocuklarımızın çevre farkındalığıyla büyümesine destek olacağız.
- Belediyelerimiz bünyesindeki, kadınlarımıza yönelik geri kazanım atölyelerinin yaygınlaşmasını, değerlendirilebilir atıkların bu atölyelerde kadın emeği aracılığıyla yenilikçi ürünlere dönüşmesini yaygınlaştıracacağız.
- Geleneksel el sanatlarıyla uğraşan zanaatkarlarımızın ihtiyaç duyduğu malzemeleri değerlendirilebilir atıklardan sağlamasına yönelik de çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

- **2035'e** gelindiğinde atıklardan geri kazanım oranını **yüzde 60'a** çıkaracak, **2050'ye** gelindiğinde ise düzenli depolama sahasına atık göndermeyen bir ülke olacağız.
- Dünya genelinde en fazla mavi bayraklı plaja sahip ülke oluncaya dek çalışmalarımızı aralıksız sürdüreceğiz.
- Atık yönetiminde Türkiye modelimiz, **Sıfır Atık ve Sıfır Atık Mavi** hareketlerimiz ile örnek ülke olmayı sürdüreceğiz.
- Şehirlerin içindeki, kırsal alanlardaki tüm su kaynaklarının temizliğine ihtimam göstereceğiz. Belediyelerimizin hiçbirinde su kaynaklarının temizliğini ihmal etmeyecek, denizlere ulaşan nehirlerin kirlenmemesine yönelik tedbirleri artıracak, özellikle atık suların denize doğrudan deşarj edilmesine müsaade etmeyeceğiz.
- Yaz sezonunun başlamasıyla birlikte artış gösteren ziyaretçi yoğunluğunun, kıyı şehirlerimizde ve ilçelerimizde artırdığı çevresel yükü göz önünde bulundurarak bunlara yönelik tedbirlere öncü ve yenilikçi uygulamalarla ağırlık vereceğiz.

ENERJİSİNİ DOĞADAN ALAN ŞEHİRLER

AK Parti döneminde ülkemizin attığı en önemli adımlardan biri de **"Enerjide Bağımsızlık"** ilkesi olmuştur. Küresel bir aktör olabilme yolunda Türkiye'nin enerji bakımından bağımsız olması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada **"Bağımsız Enerji, Güçlü Türkiye"** sloganıyla çıktığımız yolda çok önemli düzenlemeleri ve uygulamaları hayata geçirdik.

Enerjinin yerli ve yenilenebilir kaynaklardan üretilebilmesi konusunda atılan adımlar, devlet teşvikleri, özel sektörün desteklenmesi, yap-işlet-devret modeli gibi reformlar ise bu konudaki sessiz devrimlerin başında gelmektedir.

Yine önümüzdeki dönemde de;

- Güneş, rüzgar, hidroelektrik ve jeotermalle yüzde 55 seviyesine ulaşan yenilenebilir enerji kurulu güç kapasitemizi **2053'te yüzde 69'a** ulaştıracacağız. Yerel yönetimlerimizi bu atılımımıza dahil edecek ve teşvikler vereceğiz. Türkiye'yi bu alanda küresel bir aktör konumuna ulaştırmada kararlıyız.

- **Milli Enerji Politikası** doğrultusunda önümüzdeki 10 yıl için **10 gigawatt güneş, 16 gigawatt rüzgar** kapasitesi ekleyeceğiz. **Nükleer enerji santrallerini** de devreye aldığımızda temiz enerji üretiminde ciddi bir ivme yakalayacağız.
- İklim değişikliği ile mücadelenin en önemli parametrelerinden olan enerji alanında, ulusal ölçekteki büyük yatırımların yanı sıra şehir ve mahalle ölçeğindeki temiz enerji girişimlerini daha fazla destekleyecek, orta ve uzun vadede yenilenebilir ve sürdürülebilir enerjiyi şehirlerimizde daha yaygın hale getireceğiz.
- Ülkemizin yeni konut stokunda enerji verimli, su verimli, ısı yalıtımlı, yerli malzemelerden üretilmiş, Sıfır Atık uyumlu uygulamaların yaygınlaşması konusundaki desteğimizi sürdüreceğiz. Bu binaların enerjisinin bir bölümünün yerli ve yenilenebilir kaynaklardan karşılanmasını teşvik edeceğiz.
- Belediye binalarımızın ve bağlı ek hizmet binalarının çevre dostu uygulamalarıyla örnek binalara dönüşmesi de gündemimizde olacak. Belediyelerimizin enerji konusundaki teknik ve kurumsal kapasitesini güçlendirerek şehirlerimizi yerli ve yenilenebilir enerjinin lokomotifine haline getirmek için daha çok çalışacağız.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL REFAH ÖNCELİKLİ ŞEHİR EKONOMİLERİ

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK
BELEDİYECİLİK

BEŞİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL REFAH ÖNCELİKLİ ŞEHİR EKONOMİLERİ

Dünyadaki toplam arazinin yüzde 2'sini kaplayan şehirlerde, küresel hasılanın yaklaşık yüzde 80'i üretilmektedir. Geleneksel belediyeçilik hizmetlerinin yanı sıra küresel düzeyde ve ülkemizde yaşanan gelişmeler, şehir ekonomilerini ön plana çıkarmaktadır.

Yenilenebilir enerji yatırımlarından şehir tarımına, girişimci dostu uygulamalardan döngüsel ekonomiye, ticaret merkezlerinden sanayi odaklı altyapı ve üstyapıya kentsel dönüşümden yeşil ve dijital dönüşüme kadar birçok başlık bu kapsamda gündeme gelmektedir.

AK Parti Belediyeçiliği; **kaliteli yaşam ortamı** ile birlikte **kaliteli iş ve girişim ortamı** sağlama politikalarına ağırlık vermektedir. Bu kapsamda başta kadınlar ve gençler için yeni iş ve girişim ortamları olmak üzere, şehirlerimizin katma değeri yüksek bir ekonomik yapı oluşturması temel amacımızdır.

Bu bağlamda öncelikle şehirlerimizin ekonomik gelişim gösterecek şekilde desteklenmesi, yerel istihdam sağlayacak girişimlerin teşvik edilmesi, toplumsal gelişimi sağlayacak eğitim, kültür, sanat, spor gibi etkinliklerin **odaklı ve hedefli** olarak planlanması önceliğimizdir.

İkinci olarak şehirlerin yalnızca kendi içlerinde üretim sağlayan değil, diğer şehirlerle yarışacak ve uluslararası alanda kendini öne çıkartacak alanlara yönelik stratejiler geliştirilmesi daha çok teşvik edilecektir.

Şehirleri küresel rekabette olumlu yönde farklılaştıracak ve ayrıştıracak, onları markalaştıracak politikalarımızı sürdüreceğiz. Bu doğrultuda stratejik üretimler eliyle şehir ekonomilerine sıçrama yaptıracak alanları destekleyeceğiz.

Ayrıca şehirlerin ekonomik gelişmelerinin getirdiği çevresel ve sosyal risklerin önüne geçecek tedbirleri almaya devam edeceğiz.

Merkezi idarede olduğu gibi yerel yönetimlerde de temel perspektifimiz **yatırım-istihdam-üretim** ve **ihracat** eksenli kalkınma modelidir. Her bir şehrimiz sahip olduğu mukayeseli üstünlükler zemininde Türkiye Yüzyılı vizyonuna ve kalkınma hamlemize katkıda bulunacaktır.

Bu genel çerçeve içinde şehir ekonomileri veya ekonomik belediyecilik alanında;

- İş ve yatırım bağlantılı altyapı yatırımlarına öncelik vereceğiz. Bu kapsamda organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, teknoparklar gibi üretim merkezlerinin altyapı ihtiyaçlarını gidermeye devam edeceğiz. Aynı zamanda gerekli altyapı ve üstyapı yatırımlarını sürdüreceğiz.
- Bu merkezlerde işletmeler için rekabet gücünü artırıcı çalışmalar yapacak, çalışanların temel ihtiyaçları başta olmak üzere şehir bazlı hizmet ve kalite koşullarını iyileştireceğiz. Toplu taşıma sistemleri, sosyal konutlar ve sosyal donatılar planlanırken üretim merkezlerinin ihtiyaçlarını sistemli bir şekilde ele alacağız.
- Belediyeler tarafından hayata geçirilen önemli yatırımlarda yerli ve milli kapasiteyi geliştirme perspektifi içinde şehirlerin üretim kapasitesini artıracacağız.
- Yerel yönetim ve sanayi iş birliğini sistemli bir hale getireceğiz. Yerel yönetim başkan ve idarecilerinin iş dünyası temsilcileri ile bir araya gelme sıklığını ve ortak planlamalarını artıracacağız.
- Şehir tarımı uygulamalarını yaygınlaştıracacağız. Stratejik bir sektör olarak gördüğümüz tarım ve gıda konusunda üretim ve ulaşım maliyetlerini asgari düzeyde düşürecek projeler hayata geçireceğiz.
- Şehir tarımı uygulamaları kapsamında şehir çeperlerinde ve yakın kırsalda genç çiftçileri destekleyeceğiz. Şehir genelinde köylere ve tarımsal işletmelere yönelik destekleri artıracacağız.
- Şehirlerin su potansiyeli ve toprak yapısı gibi değişkenleri dikkate alarak merkezi idarenin **tarımda planlı üretim** politikalarını tamamlayıcı adımlar atacağız.
- Şehir tarımını yaygınlaştırarak gıda arz ve lojistiğini daha az maliyetli hale getireceğiz. Böylelikle vatandaşlarımızın ucuz gıdaya ulaşımını kolaylaştıracacağız.
- Ziraat fakültesi mezunları başta olmak üzere genç çiftçilerimizi çok boyutlu bir şekilde destekleyeceğiz. Şehir hayatı ile tarımsal üretimi bütünleştiren ortamlar geliştirecek, rehberlik hizmetleri sunacak, üretim alanı ve girdi destekleri ile belirli bir süreç içinde kendi ayakları üzerinde duran işletmeler oluşturacağız.

- Kadınların çalışma hayatına dahil olmasını kolaylaştırmak için kreşlerin, bakım merkezlerinin ve mesleki eğitim imkânlarını artıracacağız. İş hayatı ve ev hayatı arasında tercih yapma zorunluluğunu ortadan kaldıran bir anlayış ile kısmi zamanlı çalışma imkanlarını yaygınlaştıracacağız.
- Kadınların yanı sıra engelliler ve yaşlılar gibi dezavantajlı grupların üretken hale gelmesini ve kendi istekleri doğrultusunda çalışma hayatına katılımlarını desteklemeye devam edeceğiz.
- Belediye istihdam politikalarında bu gruplara özel kontenjanlar ayıracak, ayrıca mesleki eğitim ve rehberlik başta olmak üzere çeşitli kanallarla bu grupların daha aktif bir yaşam sürmelerini sağlayacağız.
- Kentsel dönüşüm ve ulaşım projeleri planlanırken enerjinin verimli kullanımı ve halkın enerji faturasını düşürme yönünde çalışmalar yapacağız. Kamu binaları başta olmak üzere **"Yeşil Bina"** uygulamaları, akıllı ulaşım sistemleri, farkındalık çalışmaları, sıfır atık ile kaynak ve enerjinin verimli kullanımı destekleyecek, karbon emisyonunu azaltacağız.
- İletim hatlarından uzak alanlarda depolamalı yenilenebilir sistemleri yaygınlaştıracacağız. Yerli ve milli aracımız Togg başta olmak üzere elektrikli araç kullanımını teşvik edeceğiz.
- Yatırım ve kalkınmanın önündeki bürokratik engelleri azaltmaya devam edeceğiz. İzin ve ruhsat süreçlerini hızlandıracak ve yatırım ortamının iyileştirilmesini destekleyeceğiz. Bu çerçevede dijital imkanları en üst düzeyde kullanacak, gereksiz gecikmeleri sistematik bir şekilde takip ederek işlemleri basitleştireceğiz.
- İşletmelerin belediye hizmetleri ile ilgili memnuniyeti, talep ve beklentileri sahadan derlenecek bilgiler aracılığı ile yakından takip edeceğiz. Tespit edilen sorunlar veya iletilen önerileri kurumsal bir yapı içinde ele alarak politikalara dönüştüreceğiz.
- AR-GE ve İş Geliştirme Merkezlerini desteklemeye, araştırmacılar ve genç girişimciler için uygun çalışma ve yaşam ortamları oluşturmaya devam edeceğiz. Katma değeri yüksek, rekabetçi bir ekonomik yapı oluşturma hedefi doğrultusunda nitelikli sermaye ve beyinleri cezbetme programlarını farklı alanlarda yaygınlaştıracacağız.
- Şehirlerin genel tanıtımının yanı sıra hedefe yönelik özel tanıtım programları ile ulusal ve uluslararası düzeyde yatırımcı kazanma anlayışı ile hareket edeceğiz. Bu kapsamda Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ve İnsan Kaynakları Ofisi'nin yanı sıra yerelde Kalkınma Ajansları ile iş birlikleri geliştireceğiz.

- Yenilikçi yöntemlerle şehir ekonomilerini güçlendirirken, şehirlerin kaliteli hizmet sunmaları ve söz konusu hizmetlerin şehir çeperlerini de kapsayacak ve geliştirecek şekilde kurgulayacağız.
- Şehirlerdeki hizmet üretimi yanında stratejik üretimler eliyle hem çeper hem ilişkili şehirlerin kalkınmasını sağlayacağız. Özellikle savunma sanayii sektöründeki gelişmelerin ülke sathında yaygınlaştırılmasına yönelik yatırımları teşvik edeceğiz.
- Şehirlerimizin nitelikli yatırım ve istihdam üsleri olabilmeleri ve bu yöndeki cazibelerini artırabilmek için kültürel, sosyal, spor ve sanat gibi alanlara yönelik yatırımları devam ettireceğiz.

AK Parti olarak, tüm bunları gerçekleştirirken insan odaklı ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımımızdan vazgeçmeyeceğiz. Bu gayeyle söz konusu alandaki ihtiyaçların karşılanması yanında çevre ve sosyoekonomik gelişme arasındaki dengeyi koruyacağız.

Öte yandan günümüz dünyasının en önemli gelişmelerinden dijitalleşme odaklı ekosistem teşvik edecek, yeşil ekonomi eliyle kaynakların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasını amaçlayacağız.

DİJİTALLEŞME VE AKILLI EKONOMİ

Dijitalleşmenin şehirlerdeki en önemli çıktılarında biri akıllı şehirlerdir. Ancak bu yaklaşımın yalnızca teknolojik bir vizyon olmadığı; **“Akıllı Yönetişim”, “Akıllı İnsan”, “Akıllı Ulaşım”, “Akıllı Yaşam”, “Akıllı Ekonomi”** ve “Akıllı Çevre” başlıklarını da kapsadığının farkındayız.

AK Parti olarak biz de bu yönde değişen şehir yönetimi anlayışını takip etmekte ve şehirlerimizin küresel rekabette öne çıkmalarını sağlamak için var gücümüzle çalışmaktayız. Önümüzdeki dönemde, bu yaklaşımımız devam edecek, “Akıllı Ekonomi” alanını önemli odak noktalarımızdan biri haline getireceğiz.

Zira etkin enerji kullanımı, tümleşik ekonomik altyapı, üretici ve tüketici etkinliği, ekonomik rekabet ve yüksek verimlilik, istikrar gibi alt bileşenleriyle akıllı ekonomi şehirlerimizin önemli potansiyel alanlarından biridir.

Akıllı ekonomiler, şehirlerin ekosistemleri içerisinde yenilikçi teknolojiler eliyle şehre uygun ve özgün çözümler üretilmesini teşvik eden bir modeldir. AK Parti olarak, 22 yıldır yenilikçi şehir yönetimlerine öncülük ettiğimiz gibi;

- Dijital araçları şehirlerimizin kalkınması ve sorunlarının çözülmesi için kullanmaya devam edeceğiz.
- Yenilikçi çözümler eliyle ve ekosistem içerisinde artan üretim ve istihdam aracılığıyla rekabetçi şehirler ve gelişen yaşam kalitesini tesis edeceğiz. Bu sayede ülkemizde akıllı uygulamaları üreten nitelikli iş gücünün ve girişimcilerin hakim olduğu ekosistemde bilgiye dayalı, teknoloji temelli yerel yenilik sistemlerinin üretimini artıracaktır.
- Akıllı ekonomi yaklaşımıyla bilgi yoğun sanayi ve hizmet üretimini sağlayacak, istihdam olanaklarını artıracak, iş gücü niteliğini yükselteceğiz.
- Yerel ve yenilikçi çözümlerin üretilmesi, şehre özgü uzmanlık alanlarının geliştirilmesi, sürdürülebilir ve bütünleşik kentsel gelişimlerin devam ettirilmesi ve şehirlerimizin sürekli bir gelişim çizgisi içerisinde daha yüksek yaşam standartları sunmasını sağlayacağız.
- Akıllı endüstriler eliyle şehirlerdeki ekonomik hareketliliği yükselten ve mevcut kaynakların daha etkili ve etkin kullanımını sağlayan yaklaşımlar yeni dönemde daha çok öne çıkaracağız. Böylece şehirlerimizin marka değerini ve rekabet gücünü artırmayı sürdüreceğiz.
- Değişen ve dönüşen dünyada, şehirlerimizi kendi sorunlarını çözen ve vatandaşlarımıza yüksek kaliteli yaşam alanları sunan bir modelle geliştirmeye devam edeceğiz.
- Şimdiye kadar kurduğumuz **yaşayan laboratuvarlar, kuluçka merkezleri, teknoloji geliştirme bölgeleri ve teknoparklar** gibi girişim ve yüksek düzeyli üretim merkezlerimizde olduğu gibi önümüzdeki dönemde de önemli katkılar sunmayı sürdüreceğiz.

Bu inançla yatırımlarımızı artıracak ve yerel yönetimler arası iş birlikleriyle ülkemizi hep birlikte daha büyük hedeflere ulaştıracaktır.

YEŞİL EKONOMİ VE YEŞİL KALKINMA

Şehirlerimizi geleceğe taşıma yolunda yatırımlarımıza ve çalışmalarımıza devam ederken, sürdürülebilirlik ve çevre hassasiyetleriyle yeşil ekonomiyi de önceliyoruz.

Yeşil ekonomi yaklaşımıyla ekosistemleri koruyan, doğal kaynaklarımıza sahip çıkan, yıkıcı değil, yapıcı yaklaşımlarla ülkemizi geleceğe taşımayı hedefliyoruz. Bu âli hedefe doğru yürürken olası riskleri göz önünde bulundurarak çevresel ve toplumsal hassasiyetleri korumaya devam ediyoruz.

Bu gayeyle ürettiğimiz Sıfır Atık projeleriyle kaynaklarımızı koruyor, yenilenebilir enerji yatırımlarıyla çevreci kalkınmayı ve sürdürülebilirliği önceliyoruz. Karbon salımını kontrol altına almış, biyoçeşitliliği koruyan, doğal kaynaklarına sahip çıkan şehirleri teşvik etmeye devam edeceğiz.

Bu amaçla bir yandan çevreyi korumaya devam ederken diğer yandan ekonomik hareketliliğin sosyal boyutlarına hassasiyetle yaklaşıyoruz. Tüm sosyal grupların, şehirlerin ekonomik refahından adil bir şekilde faydalandığı ve kapsayıcı bir kalkınma modelini öne çıkaracağız.

Ancak şunun da farkındayız; dünyada tüketilen enerjinin yüzde 70'inden oluşan emisyonların ise yaklaşık yüzde 75'inden sorumlu olan şehirler, iklim değişikliğiyle mücadelede kilit bir öneme sahiptir. Öte yandan iklim değişikliğinin getirdiği olumsuzluklardan en fazla etkilenen yerler de yine şehirlerdir.

AK Parti olarak biz de yerel yönetimlerimizin yeşil kalkınma yaklaşımıyla ülke genelinde yeni bir model üretmeyi amaçlamaktayız. Belediyeleri, Türkiye'nin yeşil kalkınmasının öncüsü haline getireceğiz.

Bu bağlamda;

- İklim değişikliği ile mücadele edebilmek ve bu sürece uyum sağlayabilmek için şehirlerimize daha fazla yeşil yatırım çekeceğiz. Bu sayede şehirlerimizi, oluşan yeşil istihdam alanlarıyla kalkınmanın lokomotifini yapacağız.
- 2053 vizyonumuzun ilk ve en kritik hedeflerinden biri olan **"Net Sıfır Emisyon"** hedefi ve bunu gerçekleştirmedeki yol haritamız olan **"Yeşil Kalkınma Devrimi"** ile şehirlerimize bu alanda daha fazla sorumluluk yükleyeceğiz.
- Şehirlerimizin de tıpkı ülkemizin küresel ölçekte yürüttüğü mücadeleye benzer bir biçimde bir yandan ekonomik gelişmişlik seviyesini artırırken diğer yandan da çevresel olarak gelişmeye devam etmesini; **"Yeşil Kalkınma"**yı bir **gelişme stratejisi** olarak politikaların merkezine yerleştirmesini temin edeceğiz.
- Şehirlerimizin tüm paydaşlarla birlikte katılımcı bir model ile sanayide, konutta, tarımda, turizmde kısacası tüm sektörlerde çevreyi kirletmeyen, atıklarını değere dönüştüren, enerjisini yenilenebilir kaynaklardan elde eden, ulaşımda alternatif, çevreci uygulamaları önceleyen, yeşil istihdam alanları oluşturan, yerel değerleri markalaştıran bir **Yeşil Kalkınma** stratejisi çerçevesinde örnek şehirler olması için çalışacağız.

- Şehirlerimizin her birinin insan merkezli, tüm canlıların yaşam hakkını gözeten, doğal kaynakları ve biyolojik çeşitliliği koruyan, sahip olduğu değerlerle özgün kimliğini ön plana çıkaran yaşam alanlarına dönüşmesine gayret edeceğiz.

YEREL VE KIRSAL KALKINMA

AK Parti'nin eser ve hizmet odaklı belediyecilik anlayışının bir diğer önceliği, sürdürülebilir, nitelikli ve adil kalkınmadır. Bu açıdan yerel ve kırsal kalkınma, söz konusu meselenin hedeflerinden biridir.

Zira şehir içi ve şehirler arası adil refah paylaşımı için öncelikle yerel kalkınmanın güçlü olması gerekmektedir. Bu açıdan yerel ve kırsal kalkınma, sürdürülebilir ve nitelikli kırsal yaşam ile mümkündür.

Dolayısıyla AK Parti olarak biz, kırsal ve yerel kalkınmayı yalnızca tarım veya hayvancılıkla sınırlı görmüyoruz. Ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel anlamda yaşam düzeyinin bütüncül bir açıdan yükseltilmesini benimsiyoruz. Ayrıca kırsal ve yerel kalkınmanın ulusal, bölgesel ve küresel kalkınmanın temelini oluşturduğunu düşünüyoruz.

AK Parti olarak gerek yerel gerekse merkezi yönetim bağlamında kalkınmanın yerelde başladığına inandık ve bu yönden yerel ve kırsal kalkınmayı destekledik. Geliştirdiğimiz projelerle şehirlerden köylere kadar daha adil bir sosyal düzen oluşturabilmek için çabaladık. Bu doğrultuda;

- Daha önce köy veya belde belediyesi iken büyükşehir belediyesi uygulaması ile mahalleye dönüşen, ancak sosyoekonomik açıdan henüz şehirleşme süreci tamamlanmamış ve kırsal niteliği devam eden yerlerde yaşayan vatandaşlarımıza emlak vergisi, inşaat ruhsat harcı, içme ve kullanma suyu ücretleri başta olmak üzere birçok vergisel muafiyet ve indirimler sağladık.
- Şehirlerin rekabetçi üstünlüğe sahip oldukları alanlarda desteklenmelerini sağlamak üzere yatırım teşvik sisteminin bölgesel ve sektörel önceliklerini daha hassas bir şekilde tanımladık.
- Şehirlerimizin gelişmişlik seviyelerine göre yardım tip ve yoğunlukları farklılaştırdık. Türkiye'deki tüm şehirleri, ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeylerine göre 6 bölgeye ayırdık ve bu doğrultuda projeler gerçekleştirdik.

- 2008'de, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Eylem Planı ile başlattığımız Sosyal Destek Programı'nı (SODES) genişleterek devam ettiriyoruz. Başlangıçta GAP illerinde uygulanan programın kapsamını, 2010'da Doğu Anadolu Projesi (DAP) illerini, 2011'de Adana, Mersin, Hatay, Osmaniye ve Kahramanmaraş illerini, 2013'te ise Aksaray, Niğde, Sivas ve Yozgat illerini de içerecek şekilde genişlettik.
- Sebze-meyve ve su ürünleri hallerini düzenli, disiplinli ve sağlıklı hale getirdik.
- Organik tarım ürünlerini üretimini destekledik. Bu ürünleri halka ulaştıracak pazarlar kurduk.
- Sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal iş gücünün istihdam edilebilirliğinin artırılmasını ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesini öncelledik.
- Yoksullukla mücadele ile kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkanlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması ve nüfusun kırsalda tutundurulması amacına yönelik hedefler belirledik.
- Kırsal yerleşimlerin sosyal ve fiziki altyapısı, iskan ve yeniden yerleşim işleri için yatırım ve hizmet ihtiyaçlarının tespiti, takibi ve bu ihtiyaçların giderilmesinin sağlanması, nitelikli altyapı ve üstyapı ihtiyaçlarının giderilmesi için büyükşehir olmayan iller için KÖYDES Projesi kapsamında; köylerin kaliteli ve erişilebilir yol ağı, içme suyu, atık su tesisi, küçük sulama tesisi yapım işleri için finansal destek sağladık.
- Belediyelerimiz vasıtasıyla kırsal kalkınmaya, tarım ve hayvancılığa desteği aynı ve nakdi yardımın ötesine taşındık. Yerinde kalkınma modelini benimseyerek kırsal kalkınmayı nitelikli ve sürdürülebilir kılmak için çabaladık.
- 5216 sayılı Kanun'a 16 Ekim 2020'de (7254 sayılı Kanun ile) eklenen maddeyle köy veya belde belediyesiyken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup;
 - Sosyoekonomik durumu,
 - Şehir merkezine uzaklığı,
 - Belediye hizmetlerine erişebilirliği,

- Mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususları dikkate alarak kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahallelerin, kırsal mahalle statüsüne kavuşmalarına imkan sağladık
- Şehirlerimize has özelliklere göre kalkınma projelerini önceledik. Örneğin;
 - Malatya Büyükşehir Belediyesi olarak 7 milyar 500 milyon TL bütçe ile Dünya Kayısı Ticaret Merkezi'ni kurduk. Şehrin en önemli ticari ürün ve markasını küreselleştirdik.
 - Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak Balıkesir Çiftçi Eğitim Merkezi (BAÇEM) ve Bal Ormanı projesini hayata geçirdik. Proje ile kırsal alanda ekonomik hareketliliğin sağlanabilmesi için mevcut ve alternatif tarım ürünlerinin tespiti, yaygınlaştırılması ve değerlendirilmesi aşamasında çiftçilerin bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılmasına yönelik tarımsal eğitim ve yayım çalışmaları yaptık.
 - Eğitim merkezinde Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Biyoteknoloji Laboratuvarı, Tıbbi Aromatik Bitki Üretim Sahaları, Herbarium ve Tohum Gen Bankası ile Distilasyon Ünitesi kurduk. BAÇEM AR-GE çalışmaları kapsamında; Zeytin Sineği Mücadelesinde Kaolin Kili Uygulaması Projesi, Kara Mürver Yetiştiriciliği Projesi, Yer Bademi-Susam-Yer Fıstığı-Guar Bitkileri AR-GE Çalışması Projesi ve Yulaf Yetiştiriciliği faaliyetlerini hayata geçirdik.

Bundan sonrasında ise;

- Kırsal alanlarda beşeri ve doğal kaynak potansiyeli, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ile ele alacağız.
- Tarımsal ve sosyal altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi, kırsal nüfusun iş ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve kentsel alanlar düzeyine çıkarılmasına yönelik projeler geliştireceğiz.
- Tarımsal geliri artıran; arazi toplulaştırması, sulama, tesviye, teraslama, ıslah ve drenaj gibi tarla içi geliştirme çalışmalarına ağırlık vereceğiz.
- Özellikle mevcut tarımsal sulama şebekelerinin damla ve yağmurlama gibi modern sulama sistemlerine dönüşümünü hızlandıracağız.
- Yerelde en uygun ürün desenine göre bitkisel ve hayvansal üretimin geliştirilmesini sağlayacağız.
- Özellikle genç girişimcilerin bir araya gelerek tarımsal üretim ve yatırım yapmalarına imkan tanıyacak örgütlenme altyapısını güçlendireceğiz.

- Tarımsal üretimde; yöresinde katma değeri ve istihdamı artırmaya yönelik projeler geliştireceğiz.
- İşleme, depolama ve paketlemeye yönelik yatırımları destekleyecek ve pazarlama zincirlerinin geliştirilmesine vesile olacağız.
- Yerel potansiyel harekete geçirilerek yatırıma dönüştürülmesi amacıyla tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinin kurulmasını destekleyeceğiz.
- Tarımsal üretim ve su kaynaklarını tehdit eden kirletici unsurları izleyecek ve risk durumuna göre önleyici tedbirler alacağız.
- Sahip olduğumuz biyolojik çeşitliliğin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasına yönelik faaliyetler yürüteceğiz.
- Kırsal alanlarda yeşil ekonomi ve teknoloji odaklı yenilikçi mekanizmalarının planlı ve sistemli olarak kullanılmasını sağlayacağız.
- Kentsel tüketim-kırsal üretim dengesini sağlayacağız.
- Köydeki yaşam kalitesini yükseltmek için yeterli sosyal donatıları inşa etmeye devam edeceğiz.
- Yerel ve kırsal anlamda konut, altyapı ve ulaşım gibi temel hizmet alanlarının kalitesini yükseltecek projeleri sürdüreceğiz.
- Katılımcı mekanizmalar ile kırsal kalkınmada ihtiyaç duyulan tarım ve hayvancılığı geliştirecek/iyileştirecek yasal düzenlemeler hazırlayacağız.
- Yenilenebilir enerji kooperatifleri kuracak ve yaygınlaştıracacağız.
- İhracat potansiyeli olan yöresel ürünlerin satış ve pazarlamasını destekleyecek, bu doğrultuda ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile iş birlikleri geliştirmeye devam edeceğiz.
- Yerelde farklı kurumlarca yürütülen projelerin (il müdürlükleri, belediyeler, STK'ler) birbiriyle koordine edecek, bir projenin sonuçlarının diğer projede girdi olarak kullanılması sağlayacağız. Bütünleşik projeleri yaygınlaştıracacağız.

ALTINCI BÖLÜM

DUYARLI VE KAPSAYICI SOSYAL BELEDİYECİLİK

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK
BELEDİYECİLİK

ALTINCI BÖLÜM

DUYARLI VE KAPSAYICI SOSYAL BELEDİYESİLİK

Sosyal politikalarımızı yerelde sosyal belediyeçilik yaklaşımlarıyla uyguluyoruz. Amacımız toplumun sosyalleşmesi ve sosyal dokunun rehabilite edilmesi yanında tüm kesimlere rehberlik ve danışmanlık yapmak, ihtiyaç duyanlara yardım elini uzatabilmektir. Kökleri 1994'te Liderimiz Recep Tayyip Erdoğan'ın **hizmet odaklı belediyeçiliğine** dayanan 22 yıllık AK Parti sosyal belediyeçiliğini, "**Şefkat, Adalet ve Doğruluk**" ilkeleri altında "**Gerçek Belediyeçilik**" anlayışıyla uyguluyoruz.

Şefkate dayalı Gerçek Belediyeçilik anlayışımızla önce insan vurgusu ile sıfır ayrımcılıktan şaşmıyor, uygulamalarda hakkı ölçüt olarak istismara fırsat vermiyoruz. Sosyal yardım ve hizmet verirken insanın mahremiyetini muhafaza ediyoruz.

Adaletle dayalı gerçek belediyeçilik anlayışımızla; sosyal sorunları oluşmadan önlemeye yönelik politikaları ihmal etmedik, etmiyoruz. Ortaya çıkan sorunlara gerekli müdahaleyi yaparak sosyal yardım ve hizmetlere maksimum erişimi temin ediyoruz. Karar alma mekanizmalarında ve uygulamada sürat esası ile hareket ediyoruz. "**Gerçek Belediyeçilik**" anlayışımızın ve uygulamalarımızın önündeki muhtemel engelleri yasal düzenlemeler ile aştığımız gibi belediyelerimize bütçe destekleri veriyoruz ve kurumsal standartlar geliştirerek yolumuzda emin adımlarla ilerliyoruz.

Doğruluk temelindeki Gerçek Belediyeçilik anlayışımızla sosyal yardım ve hizmet uygulamalarının yüksek kalitede devamı için çalışıyor; bunun için sıkı denetim, şeffaflık ve hesap verilebilirlik mantığı ile sosyal belediyeçilikte sürdürülebilirliği merkeze almaya devam ediyoruz.

Güçlü belediyeçilik ile ailelerimizi koruyor, **üretken belediyeçilik** ile kadınlarımızın istihdamını güçlendiriyoruz. **Yenilikçi belediyeçilik** ile çocuklarımıza ve gençlerimize öncü oluyoruz. **Dinamik ve aktif belediyeçilik** ile yaşlılarımızı yaşamın içinde tutuyoruz. **Erişilebilir belediyeçilik** ile engellilerimizi sosyalleştiriyoruz. **Kalkınmacı belediyeçilik** ile işsizlerimizin ve dar gelirlilarımızın kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlayan adımlarımıza her gün yenisini ekliyoruz.

Bu çerçevede Türkiye Yüzyılı'nda sosyal belediyeçilik vizyonumuz:

- Değerlerimizin ihmal edilmeyip yaygınlaştırıldığı,
- Tüm bireylerin ve toplumsal kesimlerin kazanımlarının garantiye alınıp geliştirildiği,
- Ailenin korunup bireylerin güçlendirilerek desteklendiği,
- Kadınlarımızla, çocuklarımızla, gençlerimizle, yaşlılarımızla, engellilerimizle, afetzedelerimizle, şehit yakınlarımızla ve gazilerimizle,

Türkiye'nin huzurlu toplum yapısını daha da güçlendirmek, buna yerel yönetim politika ve uygulamalarıyla destek vermektir.

Sosyal belediyeçiliği, sosyal yardımların ötesinde yerel yönetimlerin toplumun her kesimine elinin uzandığı, ailenin, kadınların ve gençlerin tüm ihtiyaçlarının gözetildiği bir bilinçle ele alıyoruz.

HUZURLU TOPLUMSAL YAPI

Duyarlılık temelinde toplumun tüm kesimlerine yönelik Gerçek Belediyeçilik anlayışımız ve uygulamalarımız yeni değildir. 22 yıllık iktidarımız boyunca sosyal belediyeçilik anlayışımızı ortaya koyan birçok yasal düzenleme, kurumsal dönüşüm ve sayısız iyi uygulama örneği bulunmaktadır.

Örneğin, 2004 yılındaki **5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu** ile sosyal belediyeçilik hizmetlerine yönelik hükümler getirerek büyükşehir belediyelerine birtakım sosyal belediyeçilik görevleri yükledik. 2005 yılındaki **5393 sayılı Belediye Kanunu** ile de sosyal belediyeçilik alanında belediyelere geniş yetkiler tanımakla kalmadık, sosyal belediyeçilik görevlerini zorunlu hale getirdik.

Yine 2005 yılındaki **5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun** ile başta erişilebilirlik alanında olmak üzere engellilere yönelik belediyelere sorumluluklar yükleyerek engellilerin mesleki gelişim ve rehabilitasyon hizmetlerini yerel yönetimlerin de yerine getirebilmesine imkan sağladık.

Yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik alanında daha aktif, güçlü ve hızlı olması için yapmış olduğumuz yasal düzenlemeler dışında 22 yıllık dönemimizde tüm toplumsal kesimlere yönelik koruyucu, iyileştirici ve müdahaleci sayısız politikalar geliştirdik, hizmetler uyguladık.

Ailelerimiz, kadınlarımız ve çocuklarımız söz konusu olduğunda;

- Aile değerlerimizi ihmal etmeyecek ve koruyacak şekilde kadınlarımızı yerelde güçlendirdik. Yerel yönetimlerde kadın başkanlarımızın, yöneticilerimizin ve meclis üyelerimizin sayısını artırdık. Belediye idari yapılanmalarında kadınlarla ilgili birimler kurduk.
- Aile bütünlüğünü güçlendirmek için aile üyelerinin hepsinin dahil olduğu, sportif, sosyal ve kültürel etkinliklerle dolu doğayla iç içe kampları standart hale getirdik. Ailelerle çocuklarımıza uygun sinema, tiyatro gibi kültürel etkinliklerin olduğu ortamları ve festivalleri yaygınlaştırdık.
- Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 binin üzerindeki belediyelere **konukevleri** açmayı zorunlu kılarak bu husustaki yatırımlar konusunda belediyelerimizin imkanlarını güçlendirdik.
- Ailenin sağlığı, kadınlarımızın ve çocuklarımızın bünyelerinin güçlü kalması adına, kadın ve aile sağlığına yönelik kurumsal yapılanmalar geliştirdik. Sağlık hizmeti almak için hastaneye gelen hastaların tedavi sürecinde onlara refakat eden aile bireylerine konaklama imkanı sunmak için **hasta konukevleri ve misafirhaneler** kurduk.
- Ailelerimize ve üyelerine dönük evlilik öncesinde ve sırasında eğitim, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştiriyor, aile içinde sağlıklı bir iletişimin sürdürülerek iç huzurun temin edilmesi ve aile bütünlüğünün korunması amacıyla **aileye yönelik akademiler** tesis ediyoruz.
- Aile bireylerinin beraber zaman geçirebildikleri atölyeleri, çocuk oyun alanları, kreşleri, havuzları, spor salonları, toplantı salonları, kafeteryaları ve diğer birimleriyle tüm ihtiyaçlara cevap verecek şekilde sosyal, kültürel, sportif etkinlikler ile eğitim alabildikleri **aile yaşam merkezleri** kurduk. Ev kadınları ve çalışan kadınlar arasında sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi adına **lokaller** tesis ettik.
- Kadınlara yönelik meslek ve el sanatları kursları açmanın yanında, destek ve iş kurmak isteyen girişimci kadınlara eğitimler vererek iş dünyasına kazandırmak için imkanlar sağlıyoruz.
- Yaygın ve mesleki eğitimde ilk kurslarımızı Ankara Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 1994'te ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde 1995'te açtıktan sonra, **İSMEK** ile bu alanda çığır açıp öncü olduk. Bu birimlerde başta kadınlarımız olmak üzere tüm kesimlerin mesleki eğitim almalarını sağlayıp istihdam süreçlerine dahil ettik.

- Çocuklarımız için kreş hizmetleri, çocuk yuvaları, çocuk kulüpleri, çocuk bahçeleri, yaz okulları gibi faaliyetler sunarak geleceğimizin teminatı yavrularımız için **özel parklar, çocuk sokakları, çocuk köyleri konseptlerini** geliştiriyoruz.

Gençlerimiz söz konusu olduğunda;

- Yerel yönetimlerde gençlerin temsilini güçlendirmek amacıyla yöneticilerimizin içinde gençlerimizin sayısını ve gençlik meclislerimizin işlevlerini artırıyor belediyelerimizin idari yapılanmalarında gençlik birimlerini oluşturup güçlendiriyoruz.
- Gençlerimizin çok yönlü yetişmeleri ve kötü alışkanlıklardan uzak durmalarına katkı sağlamak amacıyla farklı sportif, sosyal, kültürel, sanatsal ve eğitsel etkinliklerin gerçekleştirilebileceği nezih mekanlar kurduk. Okuma ve kütüphane kültürünün yaygınlaştırılması için **bilgi merkezlerimizi ve kütüphanelerimizin sayısını artırdık, millet kiraathaneleri** açtık.
- Gençlerimizin günümüz teknolojisiyle buluşacağı, gelişimlerine katkı sağlayabilecekleri, nitelikli vakit geçirebilecekleri, dijital dünyayı daha doğru tanıyacakları **gençlik merkezleri ve gençlik kampları** tesis ettik. Burada yalnızca eğitim almalarını değil, sosyalleşmelerini, ilgi alanlarını tanımalarını, birbirleriyle fikir alışverişi yapmalarını, birlikte çalışmalarını ve ekip olabilmelerini amaç ediniyoruz.
- Gençlerimizin e-spor, e-yayıncılık, inovasyon, kodlama gibi eğitim ihtiyaçları için **dijital gençlik yapılanmaları** oluşturduk. Yenilikçi ve yetenekli gençlere sahip çıkmayı ve **TEKNOFEST** gibi etkinliklerle geleceğe ümitle bakmalarını sağlamayı hedefliyoruz.
- Lise, lisans ve lisansüstü eğitimdeki gençlerimize idealleri ve kariyerleri için farklı alanlarda eğitimler, okumalar, seminerler ve saha çalışmalarlarıyla akademiler geliştiriyor, üniversiteli gençlerimize maddi ve psikososyal destekler, kapsamlı burslar ve imkanlar sunuyoruz.
- İlkokul, ortaokul ve lise öğrencilerimiz için eğitim destekleri sunuyor ve yaz okulları düzenliyoruz. Engelli öğrencilerimize eğitim destek araçları veriyor, ücretsiz lise ve üniversite hazırlık eğitimi veriyoruz. Ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerimize maddi destekler sağlıyoruz.
- Okul binalarımızın inşaatına, bakımlarına ve onarımlarına destek veriyoruz. Okullarımızın bahçelerinin düzenliyor, ihtiyaç duyulan her türlü eğitim materyalini temin ediyoruz.

- Her daim spor kulüplerimizin gençlerimiz ve vatandaşlarımız için ne kadar önemli olduğunun bilincindeyiz. Bu bilinçle **spor kulüplerimizi** desteklerken tüm vatandaşlarımızın spor yapabileceği çok amaçlı spor salonları, yüzme havuzları, koşu parkurları, yürüyüş yolları ve açık spor alanları inşa ederek sporu teşvik etmek için başarılı sporcularımıza ödülleri verdik.

Engellilerimiz ve yaşlılarımız söz konusu olduğunda;

- **5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun**'daki düzenlemeler ile belediyelerimizin engellilerimize ve yaşlılarımıza yönelik faaliyetlerini güvence altına aldık.
- Engellilerimizin ve yaşlılarımızın yerel yönetimlerdeki temsiliyetlerini güçlendirerek **engelli meclislerini ve yaşlı meclislerini** işlevsel kıldık. Belediye idari yapılanmalarında engellilerimiz ve yaşlılarımız ile ilgili birimleri geliştiriyor, dezavantajlı gruplara yönelik hizmetlerde STK'ler ile iş birliğine önem veriyoruz. STK'lerimizle binlerce proje geliştiriyoruz.
- Engellilerimiz, yaşlılarımız ve hastalarımız için evde sağlık ve bakım hizmetlerinde çığır açtık. Sağlık sorunu yaşayan vatandaşlarımızın her türlü ihtiyacını bizzat evlerinde gideriyoruz.
- Engellilerimizin ve yaşlılarımızın bakım ve rehabilitasyonları için **gündüz ve yatılı bakım modelleri** geliştirdik. Kurum bakım hizmetlerini sunarken ailelere de bakım ve danışmanlık hizmetleri sağlayarak psikososyal destek sistemleri oluşturduk.
- Amansız hastalıklara yakalanan ve evde bakımı zorlaşan hastalarımızın bakımları ve hem hastaya hem de yakınlarına hizmet sunacak bir ortam sağlanması için Türkiye'de ilk olma özelliği taşıyan "**son dönem hastalar için uzun süreli bakım hizmetleri**" hizmetini devreye soktuk.
- Engellilerimizin sosyal entegrasyonunu sağlamak, yaşam kalitelerini artırmak ve ihtiyaçlarını gidermek için **engelsiz yaşam merkezleri** kurduk.
- Danışmanlık ve rehberlik hizmetleri yanında, eğitim ve öğretime ihtiyaç duyan engellilerimizin zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak ve toplumla entegre olabilmelerini sağlamak, ayrıca sosyal hayata katılımlarını artırmak için **özel eğitim merkezlerini** hizmete sunduk.

- Engellilerimizin istihdamını artırmak için merkezi yönetim ve özel sektör iş birliğiyle projeler geliştiriyor, **korumalı iş yeri modellerine** destek oluyoruz.
- Yaşlılarımızın korunması, desteklenmesi, rutin sosyal, psikolojik ve sağlık ihtiyaçlarının giderilmesi ve sosyal hayata katılımlarının devamı için **aktif yaşam merkezlerini** geliştirerek yaşlılarımızın sosyalleşmelerini güçlendirmek için kendilerine has mekanlar ihdas ediyoruz.
- Engellilerimiz ve yaşlılarımız için şehirde her türlü fiziki düzenlemeleri zorunlu kılıp şehirlerin her alanında bağımsız hareket edebilmeleri için yasal düzenlemeler yaparak standartlar belirledik.
- Engellilerimizin şehirlerimizde ulaşımını rahatlıkla yapabilmelerine yardımcı olmak adına belediyelerimizi daha erişebilir ulaşım araçları için teşvik ediyoruz. Bunun yanında engellilerimizin hareket imkanlarını artıracak mobil uygulamalar geliştirdik ve ücretsiz servis araçları tesis ettik. Ayrıca toplu taşımada engellilerimiz ve yaşlılarımız için **ücretsiz seyahat imkanlarını** genişletiyoruz.

Sosyal yardımlar söz konusu olduğunda;

- İhtiyaç duyan aile ve üyelerine yönelik **aynı ve nakdi sosyal yardımları** güçlendirmenin yanında, elektronik olarak koordinasyon ve takibinin yapılabilmesi için **sosyal yardım takip sistemlerini içeren modüller** geliştirdik,
- Aynı yardımların tek elden ve çok yönlü sağlanması adına kart sistemi ile alışveriş yapılan **sosyal marketlerin (gıda bankaları)** sayısını artırıyoruz,
- Tüm bu hizmetleri ve nicelerini yaparken merkezi yönetimle koordinasyonu esas aldık. STK'lerle iş birliğini ihmal etmeden ve bilimsel çalışmalarla yapmış olduğumuz hizmetlerin etkisini ve niteliğini geliştirmenin yollarını arıyoruz.

TÜRKİYE YÜZYILI'NDA GERÇEK SOSYAL BELEDİYECİLİK

AK Parti olarak hizmet odaklı siyaset anlayışımızla 22 yıllık sosyal belediyecilik uygulamaları ile yetinmeyeceğiz. Yaptıklarımızı daha da güçlendirip güzelleştireceğiz ve AK Parti ile özdeşleşen sosyal belediyecilikte yeni bir dönem başlatacağız.

Aile, Kadınlar ve Çocuklarımız için;

Türkiye Yüzyılı'nda aileyi güçlendirme ve koruma hedefinden taviz vermeden **kadın haklarına ve çocuğun üstün yararına duyarlı belediyecilik** hizmetleri kapsamında;

- Girişimcilik, finansal okuryazarlık, dil, pazarlama, teknoloji becerileri, e-ticaret gibi uygulamalı eğitimlerin verilip sonrasında iş hayatına yönlendirileceği **"Kadın Girişimcilik Akademisi"**nin (KAGA) kurulup yaygınlaştırılması ve belediyeler bünyesinde **"Girişimci Kadınlar Ağı"**nin oluşturulmasını teşvik edeceğiz.
- Aile akademilerinde aile içi şiddeti önlemeye yönelik eğitimleri yaygınlaştırarak şiddetin tespiti halinde anında müdahale edecek mekanizmaları daha da geliştireceğiz.
- Çocuklarımızın daha güvenli ortamlarda ve daha fazla oyun odaklı sosyalleşmelerini sağlamak için **"Çocuk Sokağı"** ve **"Çocuk Köyü"** modellerini geliştirilip yaygınlaştıracacağız.
- Çocuklarımıza meslekleri oyunlaştırarak öğreteceğimiz **"Hayata Hazırlık Atölyeleri"**nin geliştirilmesi ve çocukluklarımıza yönelik **sağlıklı beslenme programlarının** yürütülmesini sağlayacağız.
- Çocuklarımızın okuma alışkanlıklarının gelişmesine katkı sağlamak, kendilerine has bir ortam sunmak için **çocuk kütüphanelerinin** sayısını artırıp içerik ve materyallerini zenginleştireceğiz.
- **Çocuk bilim merkezleri**, dijital teknoloji ve kodlama eğitim programlarının sayısını artıracacağız.
- Görsel medyada aile ve çocuk dostu yapım ve dizilere destekler sağlayacağız.
- Ailelere ve çocuklarına yönelik sosyal, kültür, spor etkinliklerinin birlikte verildiği **"Aile Yaşam Merkezi"** modelimizi yaygınlaştırarak mahalle bazlı uygulamalar yapacağız.
- Evlilik öncesi ve sürecinde anne, baba ve çocuklara yönelik her türlü eğitim, psikolojik ve danışmanlık hizmetlerinin verildiği **"Evlilik ve Aile Okulu"** modelini yaygınlaştıracacağız.
- Aile atölyeleri, oyunlar, hobiler gibi içeriklerin olduğu, tematik günleri esas alan **"Aile Haftaları"**nın düzenlenmesini sağlayacağız.

- Aileler ve çocuklara özel **“Spor Yaşam Merkezleri”**nin sayılarını artıracacağız.
- Kadın dayanışma ve sosyalleşme mekanlarını mahalle düzeyinde ve çocukları da dikkate alacak şekilde tasarlayıp yaygınlaştıracacağız.
- İş-yaşam dengesini dikkate alarak **çocuk kreşlerinin, gündüz bakımevlerinin ve mola evlerinin** sayısını artıracacağız.
- Belediye bünyesinde çalışan kadınlara ve ihtiyacı olan erkeklere daha fazla esnek çalışma imkanlarının sunulmasını sağlayacağız.
- Başta kültür odaklı olmak üzere çocukların ve gençlerin tarih, gelenek, örf ve adetleri tanınması amacıyla belediyelerin tanıtıcı ve öğretici tur etkinliklerine ağırlık vereceğiz.
- Çocuklarımızın sosyalleşmesi ve gelişimlerine katkıda bulunması dijital yeteneklere odaklanan **yaz kamplarını** yaygınlaştıracacağız.
- Yerel yönetimlerde çocukların temsiliyetinin güçlendirilmesi ve katılımlarının sağlanması amacıyla **çocuk meclislerini** teşvik edip yaygınlaştıracacağız.
- Şehit yakınlarımıza ve gazilerimize yönelik tüm iş ve işlemleri takip edecek özel birimlerin kurulmasını sağlayacağız.

Gençlerimiz için;

Ülkemizin aydınlık geleceği, güçlü, etkili ve yetkin, çok yönlü ve donanımlı, diri ve derinlikli gençlerimizin her zaman geleceğe dair ümitlerini muhafaza etmelerini sağlayacak anlayışa sahip olarak;

- Siyasette her zaman gençlerimizi öncelediğimiz gibi yerel düzeyde de onların yerel politikalara katılımını teşvik edecek, kendi taleplerini iletebilecekleri mekanizmaları güçlendireceğiz.
- Gençlerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek amacıyla dijital eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve robotik kodlama, yapay zekâ, siber güvenlik, veri analitiği, yazılım gibi alanlarda eğitim veren **“Mahalle Gençlik Atölyeleri”**ni geliştirip yaygınlaştıracacağız.
- Eğitimde veya istihdamda olmayan (NEET) gençlere özel mesleki eğitim faaliyetlerinin ve sertifikalandırmaların artırılmasını ve çalışan/çalışacak gençlere mesleki eğitim ve kurs programlarının yaygınlaştırılmasını sağlayacağız.

- Gençlere yönelik olarak girişimcilik eğitim programları, kariyer danışmanlığı programları ve meslek seçimlerinde yüz yüze ve çevrim içi koçluk hizmetlerini yaygınlaştıracamız.
- Genç girişimciler için kurduğumuz **kuluçka merkezlerinde** finansman, teknoloji, işletme ve pazarlama gibi konularda destekler sunacağız.
- “**Genç Kooperatifleri**” eliyle girişimci gençlerimizin bir araya gelmesini teşvik edecek, yerel kalkınma için iş birlikleri kuracağız.
- Üniversite-sanayi iş birliklerine verdiğimiz ulusal destekleri yerel yönetimler eliyle de teşvik ederek üniversite öğrencileri için staj programları ve istihdam imkanlarını yerel düzeyde de yaygınlaştıracamız.
- Gençlerimizin çokça faydalandığı kütüphanelerimizi yeni bir formatla geliştireceğiz. **Yenilikçi, kapsayıcı ve yaşayan kütüphane** yaklaşımıyla cep sineması, çocuk oyun alanları, bireysel ve grup çalışma alanları, internet erişimi, kafeterya, görsel-işitsel sunum alanları bulunan günün her saati açık kütüphanelerin sayısını ve kapasitelerini artıracamız.
- Gençlere yönelik butik ve kültürel etkileşim mekanları olarak **kitap kafe, kiraathane** gibi çalışma ve eğitim mekanlarının sayısını artırmaya devam edeceğiz.
- Gençlerin içinde buldukları toplumun tarihini ve değerlerini öğretecek, toplumsal hafızasını koruyacak ve gelecek dönüşümler öngörebilecek etkileşim ortamları sağlayarak akademik ve sosyal istişare geleneğini canlandıracağız.
- Gençlere sunduğumuz sınav kaygısından madde bağımlılığına kadar çeşitli alanlarda psikososyal destekleri yaygınlaştırarak eğitim ve danışmanlık imkanlarının süreçlerini interaktif modellerle zenginleştireceğiz.
- Eğitim çağındaki öğrencilere yönelik sosyal yardımların kapsamını genişleterek üniversite öğrencileri için sunduğumuz sosyal destek ve hizmetleri zenginleştireceğiz.
- Gençlerimizin bütün spor dallarında ve özellikle okçuluk ve binicilik gibi geleneksel sporlarda kendilerini geliştirmelerini desteklemeye devam edeceğiz.

Yaşlılarımız için;

Toplumumuz çınarlarının özel ve sosyal hayatın içinde güçlü ve aktif bir şekilde var olabilmelerinin teminatını esas alarak;

- Geleneksel el sanatları gibi el emeği isteyen değerlerimizin korunması için belediyelerin öncülüğünde yaşlılarımızı gençlerle buluşturacak platformlar geliştireceğiz. **Kaybolmaya yüz tutan meslek ve zanaatların** ustadan çırağa ve genç nesillere aktarılması için gerekli destekleri sağlayacağız.
- **“Tecrübe Konuşuyor”** projelerimizle kuşaklar arası dayanışma adına mahallelerde yaşlıların tecrübelerini paylaşabilecekleri platformlar/ mekanlar oluşturarak tecrübe aktarımını sağlayacak mekanizmalar geliştireceğiz.
- Üniversitelerimizle iş birliği içerisinde tazelenme üniversitelerinin sayısını artırıp belediyelerin bu oluşumlara desteklerini sistematik hale getireceğiz.
- Sanayi ve ticari olarak gelişmiş olan illerde **“Yaşlı Yaşam Şehirleri”** kurarak hem çalışma hayatının aksamasının önüne geçilmesi hem de yaşlı bireylerinin sosyal hayatlarının devam etmesini sağlayacağız.
- İş yaşamında aktif olmayı tercih eden yaşlıların talepleri doğrultusunda, belediyeler tarafından çalışabilecekleri alanların belirlenmesi ve gerekli yönlendirmelerin yapılması için çalışmalar yapacağız.
- Dijital araçları kullanmakta zorlanan yaşlılarımız için destek merkezleri oluşturacağız. Bu merkezlerde hem lojistik hem eğitim destekleri sunacağız.
- Mevcut sağlık hizmetlerine erişilebilirliği geliştirmenin yanında yaşlılarımızın sağlık okuryazarlığı düzeylerinin artırılması için çalışmalar yürüteceğiz.
- Bakım ve rehabilitasyon merkezleri, gündüz yaşam merkezleri ile huzurevleri sayılarının, kapasitelerinin ve niteliklerinin artırılmasına yönelik kolaylaştırıcı teşvikler sağlayacağız.
- Sosyal mekanların, kültür ve sanat ortamlarının tasarlanmasında yaşlıları dikkate alarak onların kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımını destekleyici tedbirlerin alınmasını sağlamaya devam edeceğiz.
- **Yaşlılarımızın sosyalleşme mekanlarını (yaşlı lokalleri)** geliştirip mahalleler bazında yaygınlaştıracacağız.

- Yaşlılarımızın ikamet ettikleri konutların dış ve iç mekanının yaşlı ihtiyaçlarına uygun dönüşümünü destekleyeceğiz.
- Yaşlılarımızın şehir hayatında aktif yaşlanma sürecini desteklemek için yaşlı duyarlı parklar ve sosyal tesisler oluşturmaya devam edeceğiz.
- Yaşlı ayrımcılığı, ihmal ve istismarı ile ilgili eğitimler, seminerler, toplumsal kampanyalar, iletişim materyalleri, ihbar hatları gibi araçlar yardımıyla koruyucu-önleyici çalışmalarını artıracacağız.
- Aktif yaşlanmanın desteklenmesi adına yaşlılara yönelik mevcut tüm sportif ve sağlık imkanlarını daha da geliştireceğiz.
- **Evde sağlık hizmetine** yönelik hizmet aracı kapasitesini artıracacağız.
- Yalnız yaşayan yaşlılarımız başta olmak üzere ihtiyaç duyan yaşlılarımıza ev temizliği ve onarım hizmetlerinin niteliklerini artırarak yaygınlaştıracacağız.
- Tüm ihtiyaç duyan yaşlılarımıza yönelik ayni ve nakdi yardımların arz odaklı olarak sunulmasına devam edeceğiz.

Engellilerimiz için;

Türkiye Yüzyılı'nda "**Engelsiz Türkiye**" amacı çerçevesinde engelli haklarının bilincinde, engellilerin kendi başlarına var oluşlarının tüm imkanlarını sağlama gayretini merkeze alarak;

- Belediye yönetiminde ve meclisinde engellilerin temsilinin artırılması için daha güçlü adımlar atacağız. Daha önce kurduğumuz engellilere yönelik müstakil birimlerin belediyelerimizin idari yapılanmalarında yaygınlaştırılmasını sağlayacağız.
- Engellilerin şehrin tüm alanlarında hareket kapasitesini artıracak tedbirleri almaya devam edeceğiz. Geliştirdiğimiz erişilebilirlik standartlarını güncelleyerek tüm şehirlerimizi daha erişilebilir hale getireceğiz.
- "**Engelsiz Yaşam Merkezleri**"ni yeni bir modelle dönüştürüp engel türlerine göre branşlaşmaya gidilerek **özel ihtiyaçların karşılandığı mekanlar** haline getirip sayılarını artıracacağız.
- Hem engelli vatandaşlarımızın hem engelli yakınlarının taleplerini dikkate alan, ihtiyaca uygun, modern ve konforlu **gündüzlü ve yatılı bakım merkezlerini** yaygınlaştıracacağız.

- Engelli duyarlılığını artırmak için topluma yönelik farkındalık eğitimlerinin içeriklerinin zenginleştirilmesi ve çoğaltılması için çabalayacağız. Belediyelerimizin bu yöndeki faaliyetlerini teşvik edeceğiz. Sosyal hayatın içinde ve dijital alanlarda farkındalığı sağlayacak uygulamaları yaygınlaştıracacağız.
- Engellilerin bilgi ve birikimlerini artırıcı her türlü eğitimi engellilere uyarlayarak yaygınlaştıracacağız.
- Engellilerin bilgiye erişimini artırmak için **“Engelsiz Kütüphaneler”**in daha fazla şehirde açılması ve dijital sistemlerin geliştirilmesi için çalışacağız.
- Engelliler için parkları ve engelli çocuklar için oyun alanlarını evrensel standartlara göre geliştirmeye devam edeceğiz.
- Engellilikle ilgili film, dizi, çizgi film, kısa film gibi farkındalığı sağlayacak yapımlara destek verilmesine ve mevcut yapımlarda engellilerle ilgili farkındalıkların artmasına katkı sağlayacağız.
- Engellilerin ürettikleri ürünleri sergilemeleri ve pazarlamalarına destek olmak için **“Engelsiz Satış Merkezleri”** ve **“Çevrim İçi Pazaryeri”** uygulamaları geliştireceğiz.
- Özellikle iş yerlerinde kanuni zorunluluk olarak engelli istihdamına yönelik bilgilendirme ve yönlendirme çalışmalarının yapılması amacıyla belediye kariyer merkezlerinde engellilere yönelik özel bir birimin kurulmasını teşvik edeceğiz.
- Engelli istihdamını artırmak için korumalı iş yerlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik verdiğimiz destekleri artıracacağız.
- Tarihi, kültürel ve turistik bölgeleri **engelli dostu** hale getireceğiz.
- Evde bakım hizmeti verilen ailelere yönelik psikososyal/manevi destekleri artıracacağız. Evden ayrılamayan engelli yakınları için özel programlar düzenlenmesini, engelliyle birlikte evden alınıp eve bırakılmasını sağlayacak modeller geliştirip yaygınlaştıracacağız.
- Alzheimer, otizm ve serebral palsi teşhisli özel bireylerin sosyal hayata katılımı, ailelerinden bağımsız gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin geliştirilmesi için daha fazla imkan sağlayacağız.
- İhtiyaç sahibi engellilere tekerlekli sandalye, işitme cihazı, beyaz baston, ortez-protez gibi destekleri artırmaya devam edeceğiz.

Sosyal Yardımlar ve Hizmetler için;

Hak temelli sosyal politikalar çerçevesinde muhtaçların ihtiyaçlarını gidermede arz odaklı sosyal yardım anlayışını merkeze alarak;

- İhtiyaç sahiplerinin talep odaklı değil, arz odaklı belirlenmesini sağlamak amacıyla saha çalışmaları, coğrafi bilgi sistemleri ve yapay zekâ uygulamalarını kullanarak **"Sosyal Doku Haritaları"** oluşturacağız.
- Yardım ve destek hizmetlerinde değerlendirme, başvuru ve uygulama aşamalarındaki muhtemel riskleri bertaraf etmek için gerekli birimlerle iletişim ve bilgi koordinasyonunu sağlayacak dijital araçlardan yararlanacağız.
- Belediyeler tarafından teşvik edilecek **"Vefa Ekibi"** gibi oluşumlar ile her hanedeki dezavantajlı bireylerin düzenli takibi yapılarak karşılaşılabilecek olumsuzluklara erken müdahale edilmesini sağlayacağız.
- Yardım ve destek hizmetleri konusunda önyargıları ve uygulama hatalarını önlemek amacıyla öncelikli olarak personele yönelik ayrımcılık, iletişim ve yaklaşım konusundaki eğitimlerin sayısını artıracacağız.
- Sosyal market uygulamalarını yeni nesil ihtiyaçları gözeterek şekilde güncelleyecek, vatandaşlarımızın her türlü ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alacağız.
- Hastalık veya tedavi amacıyla başka bir şehirde uzun dönem refakatçilerin kaldığı konukevlerinin koşullarını iyileştirerek tüm ihtiyaçları karşılayacak **yeni konukevleri açılmasını** teşvik edeceğiz.
- Şehit yakınlarına ve gazilerimize verilen evde sağlık ve bakım hizmetlerinin kalitesini yükselterek, emanetlerimize sahip çıkacak ve tüm ihtiyaçlarının karşılanmasına öncelik vermeye devam edeceğiz.

TÜRKİYE
YÜZYILI

AK PARTİ

YEDİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR ÜRETEEN ŞEHİRLER

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK
BELEDİYECİLİK

YEDİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR ÜRETEK ŞEHİRLER

“Medeniyet” kavramı, toplumun maddi ve manevi tüm unsurlarını, varlıklarını, düşüncelerini, bilimini, sanatını ve ürünlerini içeren birikimin bir sonucu olarak ortaya çıkar.

Ecdadımız, bin yıllık tarihimiz boyunca nizam-ı alem fikriyle yeryüzünü adalete, merhamete ve iyiliğe açmak amacıyla adım attığı her coğrafyaya bu anlayışla medeniyetimizi nakşetmiş ve bir kimlik olarak mensup olduğumuz medeniyetin geleceğe taşınmasına büyük bir önem vermiştir.

AK Parti kültür ve sanatı, yaslandığımız bu büyük medeniyetin birikimini yaşatmak, korumak ve gelecek kuşaklara aktarmanın en önemli aracı olarak görmektedir. 1071’den bugüne Anadolu coğrafyasını bize ve medeniyetimize yurt kılan, kimliğimizi, değerlerimizi, farklılıklarla birlikte yaşama tecrübemizi oluşturan her kültür ve sanat unsuru, medeniyetimizin mütemmim cüzlerini teşkil etmektedir.

AK Parti olarak medeniyet tasavvurumuzu üç ana eksen üzerinde tanımlıyoruz: insan, kültür, şehir. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” bakış açısıyla insana; insanın karakterini, şahsiyetini, iyilik ve yardımlaşma duygusunu şekillendiren mekan unsuru olarak şehre ve insanı insan yapan değer boyutu olarak da kültüre bakıyoruz. Türkiye Yüzyılı’nın şehirlerini kurarken bu üç ana eksenini esas alacağız.

Kültür alanını belirleyen tek tip, ideolojik, vesayetçi ve zorlayıcı sınırlamalar olmaksızın, Türkiye’nin sahip olduğu zengin mirasın imkanlarından beslenen, tarihiyle ve birikimiyle barışık, toplumun tüm kesimlerine açık, kapsayıcı ve kuşatıcı kültür politikaları geliştirilmesini hayati derecede önemli görüyoruz.

AK Parti olarak bizler, bu topraklara has tüm değerleri bir zenginlik, bu topraklardan neşet eden tüm güzellikleri Anadolu’nun hazinesi olarak benimsiyor, kültür ve sanatın milli bağımsızlığın önemli bir ögesi olduğuna inanıyoruz. Son 22 yılda kültür ve sanat alanında elde ettiğimiz başarıların çok yönlü olmasını sağlayan anlayış budur.

Kültür ve sanat alanına dair önemli altyapı yatırımları tamamlanmış, tarihi ve kültürel değerlerin, sanat eserlerinin korunmasına yönelik girişimler başarıyla sonuçlandırılmıştır. Şehirlerimizin kimliğini belirleyen tarihi dokunun ihyasına özel bir önem verilmiştir. Hem merkezi yönetimde hem de yerel yönetimlerde kültür ve sanat hizmetlerine ayrılan mali kaynaklar artırılmıştır. Özgür ve rahat bir ortamda kültür ve sanat üretiminin temini, uluslararası başarılar, sanat dallarının yerelde güçlendirilmesi ve kurumsallaştırılması gibi pek çok yeni atılım bu anlayışla hayata geçirilmiştir.

Bu kapsamda, AK Parti olarak geride bıraktığımız 22 yıl boyunca;

- Cumhuriyetimizin 100. yılında başkentimize bir ilki yaşatarak Gordion Antik Kenti ile Ankara'yı UNESCO Dünya Miras Listesine kaydettirdik.
- **"Anadolu'nun Orta Çağ Dönemi Ahşap Hipostil Camileri"**ni, camiler bağlamında dünyanın ilk seri varlığı olarak Dünya Miras Listesi'ndeki yerini almasını sağladık.
- Kültürel varlıklarımızı gün yüzüne çıkarabilmek adına 2023 yılı sonu itibarıyla yerli, yabancı, kurtarma ve sualtı kazısı, yüzey araştırmaları gibi çeşitli alanlarda **720 arkeolojik çalışma** gerçekleştirdik.
- **Arkeoloji ve Kültürel Miras Enstitümüzü** kurduk.
- **"Anadolu'nun Kaya Anıtları ve Yazıtları Projesi"**ni hayata geçirdik. Bu kapsamda söz konusu eserlerin kataloglaması, 3 boyutlu taramalarının yapılması ve kayıt altına alınarak belgelenmesi yönündeki çalışmalarımızı önemli ölçüde tamamladık.
- **Ulusal Envanter Projesi**'ni planlamasını bitirdik. Amacımız, Türk-İslam dönemi eserlerinin envanterinin çıkarılarak öncelikle ülkemizdeki, sonrasında ise yurt dışındaki mirasımızın veri tabanının oluşturulmasıdır.
- **"Geleceğe Miras Projesi"**ni hayata geçirdik. Bu proje ile arkeolojik kazı çalışmalarımızın hem bütçelerini hem de lojistik kabiliyetlerini tarihinde görülmemiş bir oranda artırarak ekiplerimizin tüm ihtiyaçlarını karışılmaya başladık. Bu sayede arkeolojik alanlarımızdaki yapıları bilimsel veriler ışığında çok kısa sürelerde ayağa kaldırarak antik kentlerimize ve buldukları bölgenin kültür ve turizm potansiyeline katma değer kazandıracaktır. Hedefimiz, son 60 yılda Türkiye'de arkeolojiyle ilgili yapılanlara eş değer çalışmaları önümüzdeki 4 yılda tamamlamak. Bu dönem **"Türk Arkeolojisinin Altın Çağı"** olacaktır.

- Durağan müzecilikten uzak, birden fazla duyuya hitap eden, son teknolojinin kullanıldığı ve artırılmış gerçeklik ile ziyaretçilerine tarihsel süreci yeniden yaşatan **“Dijital Deneyim Müzeleri Projesi”**ni başlattık.
- Müzelerde bulunan eserlerin belgelenmesi ve takibi gibi önemli iş süreçlerinin dijital ortamda yürütülebilmesi amacıyla **“Müze Ulusal Envanter Sistemi”** projesi geliştirdik. UNESCO tarafından diğer ülkelere örnek gösterilen ve bilimsel araştırmalara veri sağlayan proje kapsamında şu ana kadar **729 bin eserimizi** dijital ortama aktardık. 2024 yılı sonunda **919 bin eseri**, 4 yıl içinde ise eserlerimizin tamamını dijital ortama aktarmış olacağız.
- Eserlerimizin güvenliği kapsamında dünyaya örnek olacak **“Tarihi Eserlerin Güvenliği için Kimliklendirme Projesi”**ni uygulamaya geçirdik. Müzelerde yer alan tarihi eserleri, görünmez DNA ile kimliklendirmeye başladık.
- Kültür varlıklarımıza yönelik proje, restorasyon, teşhir, tanzim ve çevre düzenleme çalışmalarının sayısı 1992-2002 döneminde yaklaşık **250** iken, biz bu rakamı 2003-2023 arasındaki dönemde **2 bin 270’e** çıkardık. Bu bağlamda geçtiğimiz yıl benzer çalışmalar için **2,4 milyar TL**, 2023’te ise bu miktarı **3,7 milyar TL**’ye yükselttik.
- Endüstri mirasımızın önemli değerlerinden biri olan 137 yıllık İzmir Alsancak Tekel Fabrikasını restore ederek 20 bin metrekarelik kapalı alana sahip yeni bir kültür ve sanat kompleksine dönüştürdük ve **İzmir Kültür Sanat Fabrikası** adıyla Nisan 2023’te hizmete açtık. Müzeleri, ihtisas kütüphaneleri, sanat ve eğitim atölyeleri, açık hava sineması, sergi alanları, sosyal donatıları ve geniş peyzaj alanları ile bu muazzam eseri 7’den 70’e tüm şehrin yeni buluşma noktası haline getirdik.
- Kültür ve sanat noktasında özel bir eseri de Nisan 2023’te Adana’ya kazandırdık. **62 bin metrekarelik alan** üzerine kurulan **Adana Müzesi ve Kültür Kompleksi**, bünyesindeki müzeleri, açık hava sineması, sergi, kütüphane ve konferans salonlarıyla birlikte şehrin 24 saat yaşayan bir yeni cazibe merkezi haline geldi.
- **“Defter-i Hâkani Nezaretî”** binasını, çağdaş müzeciliği de temsil eden yeni bir yapıya dönüştürerek **“Ayasofya Tarih Müzesi”** adıyla Temmuz 2023’te hizmete açtık. Dünya mimarlık tarihinin günümüze kadar ayakta kalmış en önemli yapılarından ve Osmanlı Devlet teşkilatının mühim bir parçası olan bu eserde titiz bir restorasyon ve teşhir tanzim çalışması yaparak adeta dün bugüne taşıdık.

- Bir diğer marka projemiz, “**İstanbul Rami Kütüphanesi**” olmuştur. Eyüp Sultan’da bulunan **250 yıllık Rami Kışlası** bugün artık hem bir sanat merkezi hem Millet Bahçesi hem de herkese hitap edebilecek özellikleri olan bir kütüphanedir. Ocak 2023’te liderimiz Recep Tayyip Erdoğan tarafından açılışı gerçekleştirilen bu saygın eser, **36 bin metrekare kapalı alanı ve 51 bin metrekarelik Millet Bahçesi ile 7 gün 24 saat** hizmet vermektedir.
- Örnek gösterilecek bir başka restorasyon çalışmasını da İstanbul’un en önemli simgelerinden Kız Kulesi’nde gerçekleştirdik. 2021’de başlayan, uluslararası restorasyon ilkeleri ve Bilim Kurulu rehberliğinde yürütülen çalışmalar 2023’te tamamlanarak Mayıs’ta açılışı yapıldı. Bu çalışma ile **İstanbul’a Kız Kulesi’nden panoramik bir pencere** açmış olduk.
- Vakıf eserlerine yönelik ihya çalışmalarının sayısı 1992-2002 arasında sadece **46** idi. Biz ise bu konuda ciddi bir fark oluşturarak 2003-2022 arasında bu kapsamdaki çalışmaların sayısını **5 bin 800’e** çıkardık.
- 2023 yılı içerisinde **Konya Cihanbeyli Kültür Merkezi** proje çalışmalarını tamamladık, **Zonguldak Alaplı Kültür Merkezi**’ni yatırım programına aldık. **Van Kültür Merkezi** projesi de yıl sonuna kadar tamamlanacaktır. **Ardahan Kültür Merkezi**’nin ve **Ordu Ünye Kültür Merkezi**’nin yapımı devam etmekte olup, her iki kültür merkezinin de 2024’te tamamlanmasını hedefliyoruz. “**Kamu Eliyle Yapılan Kültür Yatırımlarına Destek Projesi**” kapsamında da kamu kurum ve kuruluşlarınca yaptırılan **231 kültür evi ve kültür merkezi** yapımına destek sağladık.
- Halk kütüphanelerinin sayısını **bin 285’e** çıkardık. Son 5 yılda kütüphanelerimizin oturma kapasitesini **97 bin** kişiden **135 bin** kişiye, üye sayısını **2,8 milyon** kişiden **5,6 milyon** kişiye ve kitap sayısını da **19 milyon** adetten **24 milyon** adede yükselttik. Kütüphaneleri sosyal bir yaşam alanı olarak yeniden biçimlendirdik.
- “**Cumhuriyetimizin 100. Yılında 100 Yeni Kütüphane**” hedefimiz doğrultusunda bugüne kadar 85 kütüphanemizi hizmete açtık. 2024’te hedefimiz “**Türkiye Yüzyılı’nda Yapay Zekâ Temelli 100 Akıllı Kütüphane**” açmak ve gelecek dönemde ülkemizi akıllı kütüphaneler ile donatmaktır. Bu kütüphanelerimiz akıllı otomasyon sistemleri, e-kitap, sesli kitap, VR kitap ve video kitap platformları, dijital kütüphaneler, dijital kitap ve süreli yayın veri tabanları, akıllı rezervasyon sistemleri ve uzaktan belge sağlama sistemleri gibi birçok yenilikçi özelliği içinde barındırarak.

- Kütüphanelerin toplumsal odak noktalarına konumlandırılması düşüncesinden hareketle Türkiye'nin ilk Havalimanı ve Gar Kütüphaneleri ile Bebek Kütüphanelerini açtık.
- Bu yaklaşımla, ülkemiz için bir ilki daha gerçekleştirip, dünyada da sayılı birkaç örneği bulunan **Side Turizm ve Seyahat Kütüphanesi**'ni hizmete sunduk.
- Yeni kütüphaneleri hizmete açmak üzere yerel yönetimlerimizle birlikte sürdürdüğümüz yapım çalışması sayısı **55**'tir. Yerleşik kütüphane hizmetlerinden yararlanamayan kullanıcılara hizmet götüren **Gezici Kütüphaneler**imizin sayısı ise **85**'e ulaşmıştır.

Kültür ve sanat yatırımlarında AK Parti öncü bir rol oynamış, çok sayıda eseri kültür meraklıları ve sanatseverler ile buluşturmuştur. Ancak biz bunlarla yetinmiyoruz. Merkezi idarenin yanında yerel yönetimlerin de çok önemli bir rol oynayacağı yeni bir kültürel kalkınma modelini şehirlerimize uyarlıyoruz.

"Şehirde Kültürel Kalkınma Modeli" ile Türkiye Yüzyılı şehirlerinin inşasında geçmişin değerlerini geleceğin gücüne dönüştürecek bir anlayışı ortaya koymayı amaçlıyoruz.

ŞEHİRDE KÜLTÜREL KALKINMA

Türkiye, Cumhuriyetin ilk yıllarında başlayan kültürel kalkınma hedefini muasır medeniyetler seviyesine ulaşma olarak belirlemiş, fakat geçen süre zarfında bu hedef kesintilere uğramış, birçok yönden eksik kalmış, sürekliliği olan ve bütüncül bir yaklaşım içinde ele alınamamıştır.

Ancak 2002'de partimizin iktidara gelmesiyle her alanda olduğu gibi kültürel alanda da ciddi altyapı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. AK Parti, medeniyet ilkelerimizi, günümüz ihtiyaçları ve gelecek tasavvuru ile yeniden hayata yansıtılmış, gelenekten geleceğe misyonu ile şehirlerimizi ihya ve inşa etmek için büyük çaba göstermiştir. Bu çerçevede, geçmişimizden tevarüs eden **"insani değerlerimiz ve kültürel hafızamız"** şehir ve medeniyet ilişkisi üzerinden yeniden canlandırılmıştır.

2004 yılında daha çok kentsel altyapı, konut arzı, çevre düzenlemeleri, ulaşım ve temiz su gibi şehirlerin temel meseleleri öncelikli olarak çözüme kavuşturulmuştur. 2009 yerel seçimleriyle beraber her alanda markalaşmış, refah düzeyi yüksek yaşanabilir şehirlerin inşa süreci başlatılmıştır. 2014 yılı sonrasında kimlikli şehirler, yatay ve tabiata uygun

mimari, kültürel değerlerle yoğrulmuş şehircilik anlayışı bir vizyon olarak ortaya konulmuştur. 2019 yerel seçimlerinde akıllı, çevreye saygılı, değer üreten şehirler Türkiye'nin yerel yönetimler yolculuğunun ana hatlarını oluşturmuş, nihayetinde, AK Parti ile başlayan yerel kalkınma hamlelerinin asli hedefi kültür ve sanatını koruyan ve yeniden üreten şehirler inşa etmektir.

Şehirlerimizde kültür ve sanatı, maddi ve manevi unsurlarıyla birlikte değerlendiriyor, kültürün ekonomik çevresi içinde kültür ekonomisini, sanatın çeşitli sektörlerini ve kültürel mirası ele alıyoruz. Kültürün toplumsal çevresi içine aile ve çocuğu, gençliği ve sosyal ilişkileri yerleştirerek bu iki eksen ve üç boyut üzerinden medeniyet tasavvurumuz çizgisinde insan-kültür-şehir ilişkisini yeniden inşa edeceğiz.

Şehirlerde Kültürel Kalkınma Modelimizi, temelinde “medeniyet” tasavvurunun yer aldığı üç ana eksen üzerinden tanımlıyoruz: “**İnsan-Kültür-Şehir**”.

Bu bağlamda kültürel kalkınmanın değer boyutunda;

- 1. Miras** ile toplumsal varoluşumuzdan bu yana biriktirdiğimiz ve bu topraklarda yer alan medeniyetlerin yarattığı kültürel ve sanatsal değerleri önceliyoruz. Bu miras bir yatırım olarak ele alınarak işlendiğinde geri dönüşü hızlı ve yaşam döngüsü sınırsız olacaktır.
- 2. Sanat**, mirası oluşturan, estetik unsur taşıyan tüm geçmiş ve çağdaş, edebi ve görsel, üstün veya popüler edebiyat, resim, heykel, fotoğrafçılık, sahne sanatları, müzik, geleneksel el sanatları gibi yaratıcı tüm kültürel ürünler ve performanslardır.
- 3. Kültür ekonomisi** ise geniş anlamda sanat alanında üretilen tüm değerlerin ürün, performans ve ilişkili hizmetler üretimi ve arzıdır.

Kültürel kalkınmanın insan boyutunda;

Aileyi, çocukları, gençleri ve sosyal ilişkileri önceliyoruz. Bu çerçevede amacımız, bireylerin kültür ve sanata üreten ya da yararlanıcı olarak katılmaları, böylece kendilerini geliştirmeleri ve doğru ifade edebilmelerine katkıda bulunmaktır. Aile, çocuklar ve gençlerin toplum değerlerine sahip çıkarak kültürel gelişimi sağlaması ve kültürel yaşamı belirleyen sosyal ilişkiler bu minvalde önem kazanmaktadır.

- 1. Gençlik** boyutu ile geleceği kuracak gençlerimizin kendilerini tanımladıkları değerler ile geleneksel kültürümüzü buluşturan böylelikle özgün yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlayan yapılar özendirilecektir.

2. **Aile ve Çocuk**, gelenekten tevarüs eden değerler üzerinden, sonraki kuşaklarla iletişim ve etkileşimi devam ettiren ana kurumdur. Kültürümüzde bu yapı ana, baba ve çocuklarla beraber aile büyükleri ve yakın akrabadan teşekkül eder.
3. **Sosyal İlişkiler**, toplumumuzda her unsurunun bir diğeri ile kendi değerleri ve inanışları üzerinden özgür ve karşılıklı bir etkileşim içinde olmasını ifade eder. Bu etkileşimde birinin diğesine baskınlığı ve dayatması olmaksızın birlikte var olmak ve zenginleşmek esastır.

Kültürel kalkınmanın şehir boyutunda;

Şehrin “**Hafızası, Kültürü ve Kimliği**” üç katman olarak ele alınacaktır.

Bu kavramlar, partimiz tarafından da “**Kültürel Kalkınmanın Temel Güçleri**” olarak kabul edilmiş ve çalışmalarımıza zemin olması bakımından, “**şehirler**” üzerinden yükseltilerek hayata geçirilmesi, desteklenmesi ve geliştirilmesine odaklanılmıştır.

Şehirlerde geçmişini simgeleyen hafızanın yeniden kazanılması ile kültürün yeniden canlanması sağlanacak, şehir kimliği geçmiş değerleri de ihtiva edecek şekilde yenilenmiş olacaktır.

Bizi vizyonumuza taşıyacak öncü misyonumuz “**Kültür ve Sanat Üreten Yaşanabilir ve Sürdürülebilir Şehirler Oluşturmak**”tır.

Böylelikle kültür ve sanatın korunduğu, üretilebildiği ve aktarılabildiği şehirleri mümkün kılmayı amaçlıyoruz.

Bu misyonun altyapısını oluşturmak için;

- Şehirlerin tarihi dokuları ihya edilecek,
- Şehirlerin kültür ve sanat hayatının zenginleştirilmesine yönelik yatırımlara ağırlık verilecek,
- Anadolu'nun geçmiş medeniyetlerinin gün yüzüne çıkarılması ile ortak mirasımıza katılması sağlanacak,
- Toplumsal varoluşumuzdan bu yana biriktirdiğimiz kültürel değerlerimizin gençlerimize aktarılması hedeflenecek,
- Kültür ve sanat alanında, geleneksel ya da modern, bizi geleceğe taşıyacak yaratıcı tasarımlar, etkinlikler, girişimler daha çok desteklenecektir.

Bu çerçevede geçmişten geleceğe estetik değeri olan sanat ürünleri ve kültür varlıkları şehir kimliği içinde korunacaktır.

Bir yandan şehirlerimizin tarihi dokusu korunurken, öte yandan milli değerlerimizin geleceğe doğru aktarılmasını güvence altına alacağız.

Kültürel mirasımız, insanımızı ve sosyal ilişkilerimizi zenginleştirmiş, şehirlerimizi ihya etmiş ve medeniyetimizi insanlık tarihine nakşetmiştir. Bu mirası evrensel medeniyet içinde hak ettiği yere taşımak AK Parti'nin temel amaçlarından olmuştur.

Yeni dönemde medeniyetin üç ana eksenini ele alınarak işlenecek, şehrin kültürü ihya edilerek sanat ile şehirlere canlılık ve renk kazandırılacak, aile ve sosyal ilişkilerimizin zenginleşmesi sağlanacaktır.

KÜLTÜR BELEDİYECİLİĞİ

Belediyelerimiz, sahip olduğu olanaklar itibarıyla şehirlerde kültür ve sanat hizmetlerinin sunulmasında öne çıkmaktadır. İnsanlarımızı kültür ve sanat hizmetlerinde de Gerçek Belediyecilik ile tanıştırmaya kararlıyız. Bu amaçla AK Parti belediyeciliğinde önümüzdeki dönemde kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin şu hizmet ve politikaları önceliklendireceğiz:

- Kültür ekonomisini canlandıracak, kültürel mirasımızın yeniden üretimi ve kültür endüstrisine dönüşmesini sağlayacağız.
- Günümüzde kültür, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarından sonra dördüncü boyutu olarak kabul edilmektedir. AK Parti belediyeleri, bu dört faktörü bir arada düşünerek kültürel planlama yapacaktır.
- Sanatın her dalı ayırım gözetmeksizin desteklenecek, geleneksel ve modern sanatları ihya ederek evrensel kültüre katkılarımızı artıracacağız.
- Bu çalışmalar neticesinde belediyelerimiz tarafından sanatımız ve sanatçılarımız desteklenerek şehrin geçmiş ve bugüne ait tüm eserleri ulusal ve uluslararası kültür ve sanat pazarına açılacaktır.
- Şehirlerdeki tarihi dokunun tespiti ve ihyası kültürel kalkınmamızın temel gücü olarak belirlenmiştir. Bu alanda proaktif tedbirler olarak tarihi dokuyu koruyan ve merkeze alan bir planlama yapacağız.
- Kadim kültürün yeniden ortaya çıkartılması ile **şehir hafızasının güncellenmesi** sağlanacaktır. **Şehirlerin gerçek kimliklerini** korumaya devam ederken, şehirlerde yapılacak mekansal düzenlemelerde, eski

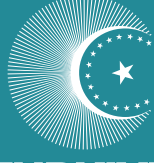
şehir-yeni şehir geçiş alanları standarda bağlanarak şehrin gemişı ve geleceğinin bütüncül bir yapıda korunması ve yaşatılmasını mümkün hale getireceğiz.

- Şehirlerimizde başta aile, çocuklar ve gençler olmak üzere tüm sosyal çevrelerde milli değerlerimizin yeniden hayat bulması ve yaşatılmasını sağlayacağız. Eski mahalleleri yeniden canlandırarak yaşanan mekanlar haline getireceğiz. Böylelikle mahallede eski alışkanlıkları sürdüren tarihi mekanlar, meydanlar, kiraathaneler, geleneksel üretim yapan atölyeler şehrin yeni çekim ve odak noktaları haline gelecektir.
- Şehirlerimizin planlama süreçlerini ve mekan tasarımlarını şehirde yaşayanların, çevreleriyle nasıl bir ilişki kurduklarını, geçmişlerinden gelen değer, inanç ve alışkanlıklarının gündelik hayatlarına etkisini; şehrin tarihi, sembolik özellikleri ile toplumsal hafızadaki yerini göz önünde bulundurarak yapacağız.
- Bugüne kadar yaptığımız gibi bundan sonra da şehrin belleğinde önemli bir yere sahip fakat atıl durumda bulunan tarihi fabrika, hangar, gar gibi nitelikli yapılar dönüştürülerek sanat galerileri, sergi salonları, kültür merkezleri gibi yeni işlevlerle şehir hayatına katacağiz.
- Yerel olanı evrensel bir marka değere dönüştürecek “her şehre özel” **kültürel yol haritaları** oluşturacağız.
- Şehirlerde **sürdürülebilir kültürel kalkınma** için mahalleler, semtler, ilçeler ve illerin sahip oldukları kültürel kaynaklarla uyumlu şekilde ve bütüncül bir bakışla planlanmasını sağlayacağız. Farklı kültürlerin bir arada yaşadığı şehirlerimizin kültürel kaynaklarını, yerel yönetimlerimizin planlama çalışmalarının odağına alacak ve onları kültüre dayalı sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çerçevesinde geliştireceğiz.
- Şehirlerimizde yapılacak planlama sürecinde kamu ve özel sektör yetkilileri, planlanan bölgelerde yaşayan vatandaşlar, STK’ler ve yerel yönetimlerle birlikte hareket edeceklerdir.
- Şehrin somut kültürel mirası olan mimari dokunun, yerel malzemelerin ve mimari detaylarının taklit edilerek değil, kadim birikimimiz rehberliğinde geliştirilerek gelecek nesillere taşınabilmesi amacıyla her şehre özgü tarihi dokuyu içeren “**Kentsel Tasarım Rehberleri**” hazırlayacağız.
- Şehirlerimizin hafızası ve ahilik geleneğinin taşıyıcısı konumundaki “**Tarihi Çarşıların Yaşatılması Projesi**”ni hayata geçirecek, restorasyon çalışmalarının yanında geleneksel yöntemler kullanarak üreten zanaatkar ve ustalarımızı destekleyeceğiz.

- Geleneksel sanatları icra eden ustalar ile genç tasarımcıları bir araya getirecek programları teşvik edeceğiz.
- Mahalli seviyede faaliyet gösteren sanatçılar için **“Sanat Atölyesi”** imkanlarını geliştirerek sanatın mahalle ölçeğinde erişilebilirliğini kolaylaştıracağız.
- Kültürel kalkınmaya, sadece geçmiş değerlerin yeniden ihyası olarak değil, bugünün güncel değerlerine de sahip çıkmak ve onlara gelişecekleri verimli alanları oluşturmak çerçevesinde yaklaşıyoruz. Buna göre hem düşünce hem ürün bazında tüm alanlarda fikri ve endüstriyel tasarımlar, yenilikler, bilgi ve veri yönetimleri, yeni yönetim ve pazarlama sistemleri, sosyal ve kültürel girişimler, yeni örgüt modelleri, ağ yönetimleri ve bütün bu alanlardaki her türlü yenilikçi düşünce ve üretimi koruyacak ve destekleyeceğiz. Bu kapsamda özellikle gençlere ve kadınlara yönelik desteklerimizi sürdüreceğiz.
- Yerelde kâr amacı gütmeyen, bireysel, özel ve/veya sivil girişimlere (kooperatifler gibi) yönelik karma (özel sektör, kamu, yerel ve uluslararası fonlarla desteklenen) finansman modelleri için yeni mekanizmalar oluşturacağız.
- Türkiye, stratejik vizyonunu **“kadim kültür mirası ve zengin kültür üretimi ile evrensel medeniyete katkıda bulunan, bölgesinde ve dünyada güçlü bir ülke olmak”** şeklinde belirlemiştir. Bu yaklaşımla oluşturduğumuz kültürel kalkınma modeliyle şehirlerde kültürel miras canlandırılarak **Şehir Hafızası** güncellenecek, **Şehir Kültürü** zenginleştirilecek ve böylelikle **Şehir Kimliği** yenilenecektir.
- Belediyelerimizde kültür alanındaki planlama ve hizmet alım süreçlerinde iyileştirmeleri hızlı bir şekilde hayata geçireceğiz. Şehirlerimizde kültür ve sanata stratejik bir konu olarak yaklaşım uzun vadeli planlamalar yapacağız.
- Kültür ve Turizm Bakanlığının uzun vadeli kültür politika ve planlarını oluştururken belediyeleri de birer paydaş olarak dikkate almasını sağlayarak üst düzeyde koordineli ve uyumlu çalışmayı temin edeceğiz.
- AK Parti belediyelerinin marka değeri olan gençler, çocuklar ve kadınlar gibi toplumun farklı kesimlerini kucaklayan yenilikçi prestij projelerin sayısını artıracacağız.
- Şehirlerimizde kültür planlamasında kullanılmak üzere kültürel faaliyetlerin elektronik arşivlemesinin yapılmasını, kültür veri tabanlarının oluşturulmasını destekleyeceğiz.

- Belediyelerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız ve diğer paydaşlarımızın katılımıyla **Milli Kültür Stratejisi ve Eylem Planı** hazırlayacağız.
- AK Parti belediyeleri olarak çocuklar, gençler ve kadınlar gibi hedef toplumsal gruplara yönelik, sürekliliği olan nitelikli projeler geliştireceğiz.
- Şehrin farklı muhitine, mahalline, mekanına uygun kültür ve sanat etkinliği planlayacağız. Yerel etkinlik taleplerini karşılarken belediyelerin kültür politikasını, toplumsal değerleri ve kaliteyi ön planda tutmasını sağlayacağız.
- Kültür alanındaki idari yapılanmayı daha müstakil bir çerçeveye konumlandıracağız. Belediyelerimizde kültür ve sanat hizmetlerini diğer görevlerden arındırarak **"Kültür Müdürlüğü"** çatısı altında yapılandırıp, kültür müdürlüklerinin görev tanımlarını sadece kültür ve sanat faaliyetleri ile çerçevlendireceğiz.
- **Misyon ve vizyona dayalı bir kültür belediyeciliğini** öne çıkaracağız. Bu kapsamda ulusal ve yerel mahiyetteki kültür ve sanat planlamasını dikkate alacak, kültür hizmetlerinde bu plana bağlı bir ortak vizyon hayata geçireceğiz.
- Belediye kültür vizyonu ve misyonlarında mahalle kültürünün canlandırılması, kent kültürü ve kentlilik bilincinin güçlendirilmesi, maddi ve tüketim odaklı kültür programlarının yerine milli ve manevi değerlere, ahlaki düsturlara ve medeniyet tasavvuruna odaklanan bir kültür vizyonunun ortaya konulması, içinde çocuk ve gençlerin de olduğu aile merkezli kültür misyonlarının öne çıkarılmasını sağlayacağız.
- Kültür ve sanatın farklı dallarında sanat akademisi, kütüphane, yayıncılık gibi stratejik alanlar belirleyerek o alanlarda ihtisaslaşmayı önceleyeceğiz.
- Şehre özgü geleneksel değerlerin, kültürel etkinliklerin ve festivallerin yeniden canlandırılmasına önem vereceğiz.
- Yemek kültürü, gündelik hayat, edebiyat, şehir tarihi gibi bilim, tarih ve kültürün farklı alanlarında şehre özgü olarak yapılacak monografi çalışmaları, sözlü tarih araştırmaları, arşiv ve çeviri faaliyetlerini destekleyeceğiz.
- Üniversitelerin ilgili birimleriyle yapılacak protokoller ile bilgi evi, sanat akademisi ve kültür merkezi gibi yerlerde ihtiyaç duyulan nitelikli insan kaynağının temin edilmesini sağlayacağız.

- Kültür-sanat alanındaki bütçe ve finansmanı artırarak büyük ölçekli projeleri birkaç belediyenin birlikte finanse etmesi için iş birlikleri geliştirilmesini temin edeceğiz.
- Belediyelerimizin çocuklara ve gençlere yönelik kültürel etkinlik ve programlarının katılımcılara değer katan, geçmiş ve gelecek bilinci aşılayan, vizyon kazandırıcı ve ufuk açıcı özellikler taşımasına özen göstereceğiz.
- Gençlik merkezi, millet kıraathanesi, kütüphane, kitap-kafe, bilgi evi gibi mekanlarda gençler ve çocuklara belirli ahlaki değerlerin, tarih bilincinin, entelektüel, sanatsal ve estetik bakışın, medeniyet tasavvurunun ve Anadolu'yu merkeze alan gelecek ufkunun aktarılması için çalışacağız.
- Çocuklar ve gençleri dijital çağın hastalıklarından kurtarmak, zararlı yönlerine dikkat çekmek ve dijital teknolojileri doğru kullanmayı öğretmek için projeler geliştireceğiz.
- Gençlerin katılımını artırmak, sorunlarını dinlemek, kültür başta olmak üzere farklı alanlarda görüş ve önerilerini almak için belediyelerin gençlere özel bir **"Dijital Platform"** oluşturmasını teşvik edeceğiz.
- Kültürel etkinliklerin duyurulması ve tanıtımında yenilikçi yöntemlerin kullanılmasını, kültürel dijitalleşme ve yeni medyanın gündeme alınmasını sağlayacağız.
- Aynı şehirde yer alan AK Parti belediyelerinin kültürel etkinliklerini ve sanat programlarını içeren ortak bir dijital platform kuracağız. **Şehirlere özgü ortak kültür ve sanat portalı** oluşturularak buna uygun dijital uygulamalar geliştirilmesini teşvik edeceğiz.
- Aynı şehirde yer alan tüm AK Partili belediyelerin dahil olduğu şehre özgü **kültür ve sanat veri tabanları** oluşturacağız.
- Türkiye Yüzyılı'nda ortaya koyacağımız kültür ve sanat perspektifiyle musikiden şiiire, sinemadan tiyatroya, şehirden mimariye, kütüphaneden müzeciliğe ve yayıncılığa kadar hayatı her alanda daha da güzelleştirecek, insanı yüceltecek bir kültür iklimi oluşturacağız.

TÜRKİYE
YÜZYILI

AK PARTİ

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HİZMET VE ESER BELEDİYECİLİĞİ

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK
BELEDİYECİLİK

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HİZMET VE ESER BELEDİYESİCİLİĞİ

Yerel yönetimler, halka en yakın birimler olmaları ve ihtiyaçları yerinde tespit edebilmeleri sebebiyle hizmet üretiminde özel bir yere sahiptir. Günümüzde yerel yönetimler, yalnızca kamusal hizmetlerin etkin bir biçimde üretim ve dağıtımını sağlayan yapılar olmayıp, aynı zamanda demokratik yönetimin vazgeçilmez unsurlarıdır.

Yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetler, vatandaşlarımızın günlük yaşantısını ve hayat kalitesini doğrudan etkilemektedir. Günümüzde ulaşım, altyapı ve üstyapı, temizlik gibi geleneksel belediye hizmetlerinin yanında iklim değişikliğine uyum, afetlerle mücadele, kentsel dönüşüm, imar planları, çevre yatırımları, sosyal hizmet, kültür ve sanat gibi pek çok alanda yerel yönetimler öncü rolededir.

Öte yandan bugün Türkiye'nin nüfusunun neredeyse tamamı, belediyelerin hizmet sınırları içerisinde yaşamaktadır.

Yine bugün itibarıyla ülkemizde;

- 30'u büyükşehir,
- 519'u büyükşehir ilçe,
- 51'i il,
- 403'ü ilçe,
- 388'i belde

olmak üzere toplam **bin 391** belediye bulunmaktadır.

AK Parti olarak belediyecilik anlayışımız, her alanda kalıcı eserler üretmek ve beldesinden büyükşehrine kadar tüm idarelerimizce vatandaşlarımıza ayırım yapmaksızın, adil bir hizmet sunmaktır.

Hizmet anlayışımızın temeli "**İnsana hizmet, Hakk'a hizmettir**" ilkesidir. Bize yönetim yetkisi ve sorumluluğu veren milletimize müreffeh, sağlıklı, huzurlu bir hayat sunmak için bugüne kadar gecemizi gündüzümüze kattık, katmaya da devam edeceğiz.

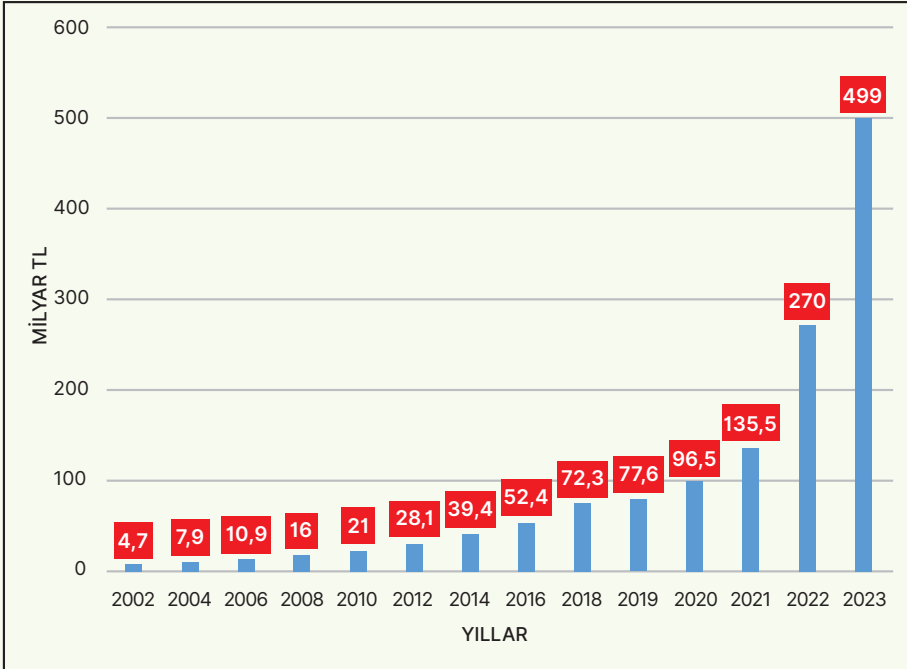
AK Parti olarak siyaset anlayışımızın odağında; milletimize hizmet etmek, ülkemize eserler kazandırmak bulunmaktadır.

Liderimiz Recep Tayyip Erdoğan'ın 1994'te başlattığı ve artık bir ekol haline gelmiş "eser ve hizmet" belediyeciliği, belediyecilik anlayışımızın temelidir.

Bu doğrultuda AK Parti olarak, geçtiğimiz 22 yılda hayata uyguladığımız reformlarla yerel yönetimlerin görev ve yetki alanları genişleterek kurumsal ve mali kapasitelerini arttırdık, vesayeti ortadan kaldırarak demokratik ilkeleri güçlendirdik. Bunları yaparken yapısal ve kurumsal açıdan yerel yönetimlerimizi daha katılımcı, daha şeffaf ve daha hesap verebilir kıldık.

Belediyelerimize, 2002'de 4,7 milyar TL kaynak aktarılırken, 2022'de bu rakamı 270 milyar TL'ye, 2023'te ise 499 milyar liraya ulaştırdık. Merkezi bütçeden aktardığımız bu payları; parti ayrımı veya büyük-küçük, merkez-taşra gibi ayrımlar yapmadan objektif ve adil kriterlerle yerel yönetimlerimize dağıttık.

Grafik 1. Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Aktarılan Paylar (2002-2023)

22 yıllık yerel yönetimlerdeki iktidarımızın yalnızca son 5 yıllık döneminde;

- Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı hazırlayarak tüm Türkiye’de yerel ve merkezi idare iş birliğiyle Akıllı Şehir dönüşüm ve inşa sürecini başlattık.
- Tüm dünyada örnek olarak gösterilen, takip edilen ve kopyalanan “Sıfır Atık” projemizi yerel yönetimlerde yaygınlaştırıyoruz.
- Gelecek kuşaklara yine geleceğin şehirlerini daha sağlıklı ve sürdürülebilir inşa edebilmeleri için çevreci ve yeşil dostu politikalar geliştirerek yerel yönetimlerde yeşil dönüşüm başlattık.
- İktidara geldiğimiz günden bu yana gerek TOKİ gerekse belediye işbirliği şirketlerimiz aracılığıyla sürdürdüğümüz konut üretim ve dönüştürme çalışmalarımıza hız kazandırdık.
- Özellikle 6 Şubat depremlerinin ardından Türkiye genelinde “Dirençli Şehir” ve “Kentsel Risk Kalkanı” atılımı başlattık.
- Kanun değişiklikleriyle iş yapma kolaylığı sağlayacak reformları hayata geçirerek inşaat izni prosedürlerini birleştirip bunlara bağlı harç, bedel ve ücretlerin tek seferde ödenebilmesini sağladık.
- Belediyelerin emlak vergi değerlerinin tapu müdürlükleri ile elektronik ortamda paylaşılmasını sağladık. Belediye ve tapu müdürlükleri arasındaki yaşanan prosedürü ortadan kaldırılarak vatandaşlarımıza kolaylık sağlıyoruz.
- Bürokrasinin azaltılması çalışmaları kapsamında su abonelik işlemlerini e-Devlet sistemine entegre ettik. Büyükşehir belediyelerimizin tamamında bu uygulamayı hayata geçirdik.
- Su ve atık su aboneliklerinde alınan güvence bedeliyle ilgili düzenleme yaparak farklı uygulama ve hesaplama yöntemleri nedeniyle vatandaşlarımızın bu konuda yaşadığı sorunları ortadan kaldırdık.
- Belediyelerin, toplu taşıma hizmeti yürüten gerçek ve tüzel kişilere; toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlananlara ilişkin gelir desteği ödemesi yapılmasını sağlıyoruz.
- Cemevlerinin yapım, bakım ve onarımlarının belediyelerce yapılmasına, içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının indirimli veya ücretsiz olarak karşılanmasına imkan sağladık.

- Yerel yönetimlerin nitelikli personel ihtiyacını karşılamak ve kurumsal kapasiteyi geliştirmek amacıyla belediyelerimize sınav yoluyla personel alınmasını sağladık.
- Belediyelerde sözleşmeli personel olarak çalışanların 26/1/2023 tarihi itibarıyla memur kadrolarına geçişini düzenleyerek belediyelerdeki iş barışını sağladık.
- İklim değişikliğine uyum ve sürdürülebilir çevre yaklaşımlarımıza uygun olarak belediyelerimizde İklim Değişikliği ve Sıfır Atık birimlerinin kurulmasını sağlayarak bu çalışmaları sürdürecektir çevre mühendisi veya çevre görevlisi bulundurma şartını zorunlu hale getirdik.
- Belediye itfaiye ve zabıta yönetmeliklerinde günün şartlarına göre değişiklikler yaparak ilgili teşkilatların görevde yükselme esaslarını yeniden düzenledik. Böylelikle daha adil bir sınav yöntemi geliştirdik. İtfaiye ve zabıta personeline verilecek araç, gereç ve teçhizatları uluslararası standartlara göre güncelledik.
- Belediyelerde genç istihdamına önem veriyoruz. Bu kapsamda çıkardığımız genelge ile yerel yönetimlerin yapım işlerinde istihdam edilecek teknik personelin yüzde 20'sinin yeni mezun veya mezuniyetinin üzerinden en fazla üç yıl geçmiş olan mimar, mühendis, şehir plancısı, peyzaj mimarı, iç mimar ve tekniker ünvanına sahip olma şartını getirdik.

Önümüzdeki dönemde ise AK Parti olarak **eser ve hizmet belediyciliği** anlayışımızı sürdüreceğiz.

Bu bağlamda;

- Planlı şehirleşme ve güvenli konut üretimi meselesi, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla milli bir sorun olarak değerlendirilerek dirençli şehirler inşa edecek, mevcut şehirlerimizi ise kapsamlı bir dönüşümle dirençli kılacak adımlar atacağız.
- Afet sorununun ülkemizin ilgili tüm kurum ve kuruluşlarının, STK'lerin, üniversitelerin ve vatandaşların iş birliğiyle aşılması sağlanacaktır.
- AK Parti, konutu sadece barınak olarak görmeyen, şehir kültürü ve insan odaklı bir anlayışla hareket etmeye devam edecektir.
- Diğer bir öncelik alanımız, komşu şehirler arasındaki bağlantıların güçlendirilmesidir. Her şehir, ekonomik potansiyeli olan alanlarıyla coğrafi, ekonomik ve sosyal açıdan bütünleşik olduğu komşu iller

ile değerlendirilecek, bir Şehirde önde olan ekonomik sektörlerin komşu Şehirlerde tekrarlanması yerine, birbirini bütünleyecek Şekilde kümelenmesi sağlanacaktır.

- Önümüzdeki dönemde “Türkiye Yüzyılı Őehircilięi” vizyonumuz ile Şehirlerimizi ticaretin, sanayinin ve turizmin en iyi Şekilde değerlendirildiği bir vizyonla geliştireceğiz.
- Kalkınma ajansları ve belediyelerin ortak çalıŐacağı sosyal girişimcilik projelerini yaygınlaŐtıracakız.
- Ev kadınlarının belediyelerimiz tarafından düzenlenen kurslara katılımını teşvik ederek ev kadınlarımızın geleneksel-yöresel ürün üretiminde rol almalarını sağlayacağız. Bu sayede turizm, ticaret, insanımız ve Şehirlerimiz kazanacaktır.
- Belediyelerimizin öz gelirlerini artıracakız.
- Belediyelerin hizmetlerini daha etkin ve verimli hale getirecek çalışmalar başta olmak üzere Türkiye Yüzyılına yakıŐır reformları hayata geçirmeye devam edeceğiz.
- AK Parti, ülke yönetiminde olduğu gibi yerel yönetimlerde de daha önce benzeri görülmemiş düzeyde ve kalitede hizmetler başlatmıŐ ve sunmuŐtur. Toplumun her kesimine yönelik hizmetlerimizi çeŐitlendirerek sürdüreceğiz.
- Kalkınma yerelden başlar anlayışı ile ülkenin kalkınmasına, toplumun refahına, sağlıklı kentleŐmeye, çevre yatırımlarına ve demokratik değerlerin güçlenmesine katkı sağlamaya daha güçlü bir Şekilde devam edeceğiz.
- Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve hizmet kalitesinin daha da iyiye gitmesi için çalışmaya devam edeceğiz.
- Bu hedeflere yönelik olarak Şehirlerimizin marka değerini ortaya çıkaracak özel projeler hazırlayacağız.

Netice itibarıyla AK Parti olarak eser ve hizmet odaklı belediyeçilik anlayışımızı dününden bugüne kadar:

- Altyapı ve üstyapı,
- İmar ve planlama,
- Sosyal konut ve kentsel dönüşüm,

- Coğrafi bilgi sistemleri,
- Ulaşım,
- Afet ve kriz yönetimi

alanlarında eser ve hizmet belediyeçiliğimizi gösterdik, göstermeye de devam edeceğiz.

ALTYAPI VE ÜSTYAPI

AK Parti olarak, merkezi hükümette ve yerel yönetimlerde iktidara geldiğimiz ilk günden itibaren en büyük önceliğimiz, on yıllarca ihmal edilmiş şehirlerimiz ve yine milletimiz için en temel hak olan kaliteli altyapı ve üstyapı inşa etmek olmuştur.

Bozulanı düzeltirken, yanlışları doğrulturken, eksiği tamamlarken vizyoner hizmet anlayışımızla bundan sonrasını doğru bir zeminde planlayıp uygulamak için çabaladık.

Bu bağlamda projelerimizi hızlı bir biçimde hayata geçirdik. Öte yandan yerel yönetimlerde uyguladığımız kapsamlı yasal ve kurumsal reformlarla kapasite artırımını ve güçlendirmesini gerçekleştirdik. Yine benzer şekilde eser ve hizmet belediyeçiliği anlayışımızla;

- Belediyelerimizin bütçeden aldıkları payları artırdık, gelirlerini çoğalttık ve personel giderlerini azaltacak tedbirler aldık. Ayrıca borçlarını yeniden yapılandırdık. Böylelikle altyapı ve üstyapı kalkınma seferberliğinde belediyelerimizin işlerini kolaylaştırdık.
- 2002-2023 arasında içme suyundan atık suya, katı atıktan yenilenebilir enerjiye, şehircilikten diğer altyapılara kadar güncel değerlerle 466 milyar TL tutarında 11 bin 190 projeyi hayata geçirdik.
- Yalnızca 2023'te belediyelere 20,1 milyar TL destek sağladık. Yatırım bedeli 21,1 milyar TL olan 687 projede ise çalışmalar devam etmektedir.
- Su Kanalizasyon ve Altyapı Projeleri (SUKAP) kapsamında bugüne kadar yerel yönetimlerimizin bin 511 projesi için 19 milyar TL kaynak sağladık. Söz konusu projelerin bin 366'sını tamamladık. 145'i ise devam etmektedir.
- Ülkemizin önemli kırsal kalkınma projelerinden biri olan KÖYDES Projesi ile 2005 yılından bugüne kadar yaklaşık 24 milyar TL bütçe ile kırsal bölgelerde yol ve içme suyu gibi en temel altyapı hizmetlerinin karşılanmasını sağladık.

- KÖYDES Projesi kapsamında;
 - Yalnızca 2023'te 3,8 milyar TL ödenek ayırdık ve kullanılmasını sağladık.
 - 131 bin 621 kilometre asfalt yol,
 - 89 bin 407 kilometre stabilize yol,
 - 5 bin 667 kilometre beton yol,
 - 67 bin 359 kilometre onarım,
 - 5 bin 945 kilometre tesviye,
 - 47 milyon 866 bin 367 metrekare parke taşı,
 - 39 bin 81 adet menfez,
 - Bin 537 adet köprü yapımını tamamladık. Ayrıca;
 - İçme suyu bulunmayan 5 bin 668 yerleşim yerine şebekeli içme suyu tesisi inşa ettik.
 - İçme suyu yetersiz olan 77 bin 348 yerleşim yerinin içme suyu tesislerini yeniledik.
- İklim duyarlı çevresel altyapı, sürdürülebilir kentsel hareketlilik, yenilenebilir enerji, kentsel dirençlilik, afet riskleri ile mücadele başta olmak üzere farklı sektörlerdeki projelere 122 milyar TL üzerinde uluslararası finansman desteği sağladık.
- Yalnızca 6 Şubat depremleri sonrasında ise;
 - İlk etapta İLBANK aracılığı ile altyapıları hasar gören yerel yönetimlerin acil ihtiyaçları için yaklaşık 5 milyar TL hibe tahsis edilmiştir.
 - Dört farklı uluslararası finans kuruluşundan temin edilen yaklaşık 51 milyar TL finansman ile bölgedeki yerel yönetimlerin altyapı yatırımları hibelerle destekledik.
- Şehir parkları, rekreasyon alanları, aktif yeşil alanlar, çocuk oyun, dinlenme ve gezinti alanlarını büyük oranda artırdık. Ayrıca büyük ölçekli Millet Bahçeleri ve kent meydanları inşa ettik.

Gelecek dönemde ise AK Parti olarak öncelikle;

- Yeşil alan büyüklüklerini ve sosyal donatı alanlarımızın sayılarını artırmaya devam edeceğiz.
- AK Parti Belediyeciliği sayesinde şehirlerimiz, gelişen teknolojiye hızla ayak uydurabilmiştir. Bundan sonraki süreçte de şehirlerimizin bilişim ve iletişim altyapılarını kesintisiz hizmet sunacak şekilde tamamlayacağız.
- Belediyelerimizce teknik altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesine yeni finansman kaynakları sağlayacağız, krediler ve hibeler için uygun projeler geliştireceğiz.
- Altyapı ve üstyapı projelerinde afetlerle ilgili mevzuata uyumluluğun takibine etkin şekilde devam edeceğiz.
- Yerel üretim ile enerji verimliliğinin ve yenilenebilir enerji kullanımının artırılmasına katkı vermeyi sürdüreceğiz.
- Üstyapı projelerinde; enerji verimliliği ilkelerine uygun, küresel ısınma etkilerini en aza indireyen, yapılaşmanın doğal yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini azaltan, çabuk yenilenebilir malzeme kullanan, atıkların geri dönüşümünün sağlandığı yeşil bina uygulamalarını desteklenmeye devam edeceğiz.
- AR-GE çalışmalarına önem verilerek ilk yatırım ve işletme maliyeti düşük, işletmesi kolay, gelişen teknolojilerin kullanıldığı projelerin üretilmesine yönelik çalışmalarımızı artıracacağız.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının (güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, jeotermal enerji, biokütle vb.) kullanılmasına ve üretimine yönelik kurduğumuz santrallerin sayısını artıracacağız.
- Deniz suyunun arıtılarak içme-kullanma suyu temini yapılan ters-ozmos arıtma tesislerinde kullanılabilmesi, evsel arıtılmış suyun geri kullanımı ve enerji tasarrufu sağlanabilmesine yönelik projelerimizi sürdüreceğiz.
- Ayrıca kentlerimizde farklı kurumlarca yürütülen altyapı inşaatlarında birliktelik yapacak, zaman ve kaynak israfı ile görsel kirliliğin önlenmesi için AYKOME biriminin daha verimli çalışmasını sağlayacağız.

İMAR VE PLANLAMA

AK Parti olarak geçtiğimiz 22 yılda, on yıllarca ihmal edilmiş bir diğer alan olan imar ve planlama konusunda da kapsamlı bir performans ortaya koyduk. Şehirlerimizin başıboş bırakılmış, kaderine terk edilmiş imar alanlarının planlamasına özel ihtimam gösterdik.

Bugün yerel yönetimlerimiz, özel şehir planlama birimlerini kurup, güncel ve yenilikçi yöntemler kullanmakta, şehirlerin geleceğinin nasıl olması gerektiği üzerine bilim insanları, toplum temsilcileri ve şehir sakinleri ile katılımcı bir süreç yönetmektedir.

Yine vatandaşlarımızın on yıllardır mağdur olduğu mülkiyet sorunlarını çözmeye devam ediyoruz. Şehirlerde plansız alan bırakmamak üzere imar planlarını sürekli olarak geliştiriyoruz.

Bu bağlamda yaptığımız yasal ve kurumsal düzenlemeler ile;

- Mekansal plan kademelenmesini netleştirdik ve yerel yönetimlerin alt ölçeklerde hazırlayacağı planların üst ölçekte hangi planlara uygun olarak yapılacağını belirledik.
- Yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi işlemlerini basitleştirdik. Talep edilen belge sayısını azaltarak ruhsat ve iskan sürecini kolaylaştırdık.
- Gelişen ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda, Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nde değişiklik yaptık.
- Toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılamak üzere **3194 sayılı İmar Kanunu, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda** değişiklik yapılmasına ilişkin çalışmalar yaptık.
- Otopark Yönetmeliği ve Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik'te de değişiklik çalışmaları gerçekleştirdik.
- Yürüttüğümüz çalışmalarla yapılarda enerji verimliliğini artırdık. Bu kapsamda 2011'de Enerji Kimlik Belgesi (EKB) uygulamasını başlattık. Bu bakımdan 1 Ocak 2011'den sonra yapı ruhsatı alınan yeni binalar için yapı kullanma izin belgesi alınması aşamasında Enerji Kimlik Belgesi'nin yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi verme yetkisine sahip ilgili idarelere (İl Özel İdareleri, Belediye Başkanlıkları ve Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri) sunulması ve Enerji Kimlik Belgesi düzenlenmeyen binalara ilgili idarelerce yapı kullanma izin belgesi verilmemesi gerekmektedir.

- Yerel yönetimlerin uygulamada karşılaştıkları ve onaylanan planların askıya çıkması ve kesinleşmesi ile ilgili olarak yaşanan karmaşıklıkları çözdük.
- Planlarda umumi hizmet alanlarında kalan, ancak kamulaştırılmayan alanlarda mülk sahiplerinin süresiz olarak taşınmazlarındaki kısıtlamaları kaldırdık ve kullanım hakkı verdik.
- Kat mülkiyetini değiştiren tadilatlar ile statik projeleri değiştiren tadilatların ruhsatı düzenlenerek diğer tadilatların müellif ve teknik müşavirlik kuruluşunun yazılı izni ile yapılmasını sağladık ve inşaat süreçlerinde hem denetimi hem de uygulanabilirliği artırdık.
- 2019'da yayınlanan 15. madde ile imar planlarında belediyelerin öncelikle parselizasyon yapması şartı getirdik. Ayrıca ek olarak, yapılaşmaya elverişli olmayan imar parsellerinde ilgili idarenin sorumluluk alarak alanın imar niteliğini değiştirebilmesine olanak sağladık.
- Tarım ve hayvancılığı korumak adına, köylerde köy yerleşik alan sınırları dışında ruhsatı olmayan yapıların, ruhsat alınarak inşa edilmesinin önünü açtık.
- Ruhsat işlemlerinin takibi görevi teknik müşavirlik kuruluşuna vererek bu sürecin profesyoneller tarafından yürütülmesini sağladık.
- Uygulama imar planında sonradan değişiklik yapılırsa dahi, yapı ruhsatı alınarak inşasına başlanmış yapıların inşaatının tamamlanması sağlanarak yapıların müktesep hakları korunur hale getirdik.
- İmar Kanunu ile iklim duyarlı enerji verimli ve ekolojik yerleşme ve binaların teşvik edilmesine dair kolaylıklar sağladık. Bu tür uygulamalara ilişkin vergi ve harçlarda yapının durumuna göre muafiyete varan destekler verdik.
- Vatandaşlarımızın taşınmazlarına ilişkin mülkiyet bilgilerini devlet güvencesi altında muhafaza etmek, güncellemek ve hizmete sunmak için kurulmuş olan Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü ile yerel yönetimlerin uygulama ve bilgi bazlı koordinasyonunu artırdık.
- 2023 sonu itibarıyla ülke kadastrounun yüzde 99,48'ini tamamladık.

Bu alanda gelecekteki önceliklerimiz doğrultusunda;

- Şehir planları konusunda uzun vadeli ihtiyaçları gözeten, katılımcı ve hakkaniyete uygun yöntemleri takip edeceğiz.

- İstismara açık parsel bazlı plan değışikliklerine kesinlikle geçit vermeyecek, ada bazlı plan değışikliklerinin yapılmasını sağlayacağız.
- Şehir planlarını ve imar uygulamalarını şeffaf bir şekilde hazırlamayı sürdüreceğiz.
- Zorunlu hallerde yapılması gereken plan değışiklikleriyle ilgili süreçleri de aynı şekilde vatandaşlarımızın gözetiminde yürüteceğiz.
- Muhtarlık binalarında ilan edilecek plan değışikliklerini milletimizin görüşü ve onayı alındıktan sonra daha etkin bir şekilde uygulamaya koyacağız.
- Yapılan çalışmalar konusunda tüm kamu, özel sektör ve sivil toplum temsilcilerinin fikirlerine başvuracağız.
- Yapılan çalışmalar ile ilgili alınacak kararları, demokratik katılım mekanizmalarını işleterek en geniş uzlaşma ile alacağız.
- Tapu ve kadastro işlemlerinde dijital altyapıyı kullanmaya devam edecek ve süreçlerin hızlı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacağız.

SOSYAL KONUT VE KENTSEL DÖNÜŞÜM

2002’de iktidara gelmemizle birlikte Türkiye’nin en acil sorunlarına öncelik verdik. Bu bağlamda başta dar gelirli vatandaşlarımıza yönelik olarak sosyal konutlar üretirken, gecekondulaşma ve çarpık kentleşme sorununu çözmek amacıyla ilgili bölgelerde kentsel dönüşüm çalışmaları başlattık. Ayrıca yine dar ve orta gelir gruplarına yönelik konut arzi ihtiyacını karşıladık. Buna ek olarak sorunlu yapı stokunu depreme dayanıklı şekilde dönüştürmek için kapsamlı projeler ürettik. Tüm bunları TOKİ ve belediyelerimizin iştirak şirketleri aracılığıyla gerçekleştirdik. Dolayısıyla AK Parti olarak eser ve hizmet siyasetimizi sosyal konut üretimi ve kentsel dönüşüm alanında da gösterdik.

Bu noktada 1984’ten 2002’e kadar 19 yıllık süre içerisinde TOKİ, esas odağı olan Toplu Konut Fonu’nun imkanlarıyla kredi kullandıran ve toplamda yalnızca 43 bin konut üretebilen bir kurumdu. Biz ise 2002’den bugüne;

- 1 milyon 319 bin konut rakamına ulaşarak yaklaşık 5 milyon vatandaşımıza sağlıklı barınma imkanı sunduk.

- Ayrıca kamu kuruluşlarımızın ihtiyaç duyduğu, eğitim, sağlık, güvenlik, spor gibi hizmet binaları inşa ederek ülkemizin gelişmesine ve kalkınmasına katkı sağladık. Bu kapsamda 30 bin 134 derslikli bin 424 okul, 270 hastane, 26 üniversite binası, 21 stadyum, 996 cami gibi toplamda 39 bin 34 sosyal donatı alanı inşa ettik.
- Özellikle konutu olmayan vatandaşlarımızın düşük oranlı peşinat, düşük taksit ödemeleri ve uzun vadelerle konut sahibi olmaları yönündeki çalışmalarımıza hız verdik.
- Sosyal konut kampanyalarını başarı ile gerçekleştirdik. 50 bin konut kampanyası ile 56 bin, 100 bin sosyal konut kampanyası ile de 96 bin konutu ülkemize kazandırdık. 13 Eylül 2022'de vatandaşlarımız tarafından büyük ilgi gören Cumhuriyet tarihinin en büyük ve kapsamlı sosyal konut hamlesini başlattık. Bu proje ile 2023-2028 arasında 500 bin sosyal konutun inşa edilmesini hedefliyoruz.
- Son 5 yıl içerisinde yürüttüğümüz konut kampanyaları, millet bahçeleri, kentsel yenileme ve dönüşüm projeleriyle ülkemizin kalkınmasına katkı sunduk.
- Elazığ, İzmir ve 6 Şubat depremleri başta olmak üzere doğal afetlerin yol açtığı yaraları sarmak için yapımına başladığımız ve kısa sürede büyük bir kısmını tamamlayarak teslim ettiğimiz konut projeleri ile ülkemizin barınma, şehircilik ve kalkınmasına büyük bir destek verdik.
- Bu kapsamda Elazığ, Malatya, İzmir, Giresun, Rize, Sinop, Bartın, Antalya ve Muğla'da toplamda 42 bin konut ve köy evi, bin 900 iş yeri, 2 bin 200 ahır ve birçok sosyal donatı inşa ettik.
- Afet riskinin ve çarpık kentleşmenin yoğun olduğu alanlara öncelik vererek kentsel dönüşüm projeleri üreterek bugüne kadar yaklaşık 221 bin 897 kentsel dönüşüm konutunu inşa ettik. Vatandaşlarımızın sağlıklı ve güvenli ortamlarda yaşamasına destek verdik.
- Şehirlerimizin tarihi mirasını ortaya çıkaran, kadim şehirlerimize değer katacak, tarihi alanları ve binaları yaşatacak projeler geliştirmeye devam ediyoruz.
- Şehir içinde kalmış sanayi sitelerini şehir dışına çıkararak esnafımızın önünü açacak, üretime katkı sağlayacak sanayi sitelerinin yapımına devam etmekteyiz.

- Şehirlerimizi daha yeşil hale getirmek için başlatılan Millet Bahçeleri projesi, şehircilik ve yeşil kalkınma adına son yıllarda atılmış en önemli adımlardan biri olup 81 ilde Millet Bahçesi yapımına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının koordinasyonunda hızla devam etmekteyiz. TOKİ tarafından 73 Millet Bahçesi tamamlanarak vatandaşlarımızın kullanımına açılmış, 109 millet bahçesinin inşaatı ise devam etmektedir.
- TOKİ ülkemizin güvenli ve kaliteli konut ihtiyacının karşılanması için çalışmalarını hızla sürdürmekte olup, 2023'te 154 bin 980 konut ile diğer sosyal donatıların ihalesini yapmıştır. 2024 yılı içinde de başta deprem konutlarının tamamlanması ve sosyal konutların vatandaşlarımıza teslim sürecini gerçekleştirecektir.
- Halihazırda TOKİ'nin ülke genelindeki 897 şantiyesinde 240 bin 634 konut ve sosyal donatıların yapımı hızla devam etmekte, yaklaşık 70 bin kişiye istihdam sağlanmaktadır.
- Dünyanın birçok gelişmiş ülkesinde ipotekli konut kredisine dayalı sistemler çökerken, TOKİ kamu bütçesinden kaynak kullanmadan, dünyaya örnek olacak başarılı uygulamalara devam etmektedir.

AK Parti olarak Türkiye'yi kentsel dönüşüm ve yenileme ile biz tanıştırdık. Bu süreçte mülk sahipleri ile anlaşma esaslı uygulamalara başladık. Tüm belediyelerimizde kentsel dönüşüm ve gelişimiyle halkımızın sağlıklı ve müreffeh konut ihtiyacını sağlamaya devam etmekteyiz.

Yine AK Partili belediyeler olarak birçok yerde planlı şehirler ve deprem odaklı kentsel dönüşüm çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Halkımızı depreme karşı dayanıksız ve sağlıksız mekanlardan kurtararak onlara yeni ve kaliteli konutlar ve iş yerleri inşa ediyoruz. Bu bağlamda yerel yönetimlerimiz, sosyal konut ve kentsel dönüşüm çalışmalarımızda aktif rol almaya devam etmektedir.

Nitekim bugün itibarıyla Türkiye'nin en büyük sorunu, dayanıksız yapı stokunun dönüştürülmesi ve depreme dirençli şehirler inşa etmek veya mevcut şehirlere bu direnci kazandırmaktır. Diğer bir ifadeyle Türkiye olarak konut stokunun seferberlik halinde ve zaman geçirmeksizin yenilenmesi önem arz etmektedir.

AK Parti olarak, gelecek dönemde eser ve hizmet belediyeciliği anlayışımızın odağı da bu konu olacaktır. Bunun için AK Parti hem merkezi yönetim hem de yerel yönetim düzeyinde söz konusu çalışmaları yoğunlaştıracaktır. Bu doğrultuda hali hazırda;

- “**Alo 181 Çağrı Merkezi**” uygulaması ile vatandaşlarımızın dönüşümle ilgili tüm sorularına süratle cevap verilmektedir.
- Yürütmekte olduğumuz çalışmalarla vatandaşlarımızın mağdur olmaması için hak sahiplerine mali destek sağlamaya devam ediyoruz.
- Binası dönüştürülen vatandaşlarımızı başta KDV olmak üzere, birçok vergi ve harçtan muaf tutuyoruz.
- Kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında ekonomik ömrünü tamamlamış, afet riski taşıyan binaların yıkılarak yerlerine, güvenli, sağlıklı ve yaşanabilir yapılar oluşturuyoruz.

AK Parti olarak eser ve hizmet anlayışımız, “**yıkan değil yapan**” bir anlayıştır. Biz gerek sıfırdan gerekse dönüşüm anlamında yaptığımız konutlar ile dirençli, sağlıklı, güvenli yuvalar ve şehirler inşa etmek derindeyiz. Bu bağlamda AK Parti olarak;

- Can ve mal emniyeti bakımından riskli yapıları ortadan kaldırıp yerine yenilerini inşa etmeye devam edeceğiz.
- Kentsel dönüşüm yaparken estetiği ihmal etmeden, daha estetik yapılar inşa ederek halkımızın ulaşım, altyapı ve sosyal donatı sorunları çözülmüş planlı alanlarda, daha güvenli ve sağlıklı yapılarda yaşamasını temin edeceğiz.
- Yerli ve yenilikçi üretimi destekleyeceğiz.
- Şehirlerimizin iş ve hayat şartları açısından cazibesini artıracacağız.
- Tarihi ve kültürel değer taşıyan şehir merkezlerini canlandıracağız.
- Uygun imkanlar oluşturarak konut sahipliğinin oranını artıracacağız.
- Vatandaşların daha güzel, daha temiz ve daha sağlıklı yuvalar edinebilmesini kolaylaştıracacağız.
- Bugüne kadar olduğu gibi, önümüzdeki dönemde de çevre düzenlemesi yapılmış, kişi başına düşen yeşil alan oranı yüksek, sosyal donatıları tam ve estetik sosyal konut üretimini artırarak devam edeceğiz.
- Şehirlerin acil bölgeleri haricinde konut, kültür, turizm, ticaret ve rekreasyon alanlarını adil bir paylaşım ile inşa edeceğiz.
- Sanayi alanlarını, çağımızın ihtiyacı olan bilişim teknolojisi merkezlerine dönüştürme uygulamalarını yaygınlaştıracacağız.

COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından kurulan Coğrafi Bilgi Sistemleri yerel yönetimlerimiz açısından imar ve planlama faaliyetleri için hayati önem arz etmektedir.

Bu bağlamda bakanlık ve yerel yönetimler bünyesinde gerekli koordinasyonu sağlayacak üstyapı olan Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Teknik anlamda koordinasyonu sağlayacak olan Ulusal Coğrafi Veri Portalı hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmalardan özellikle;

- **“Kent Bilgi Sistemleri Standartları”,**
- **“Kentsel Alanlarda Üretilcek Yüksek Çözünürlüklü Ortofoto Harita Üretimi”,**
- **“3 Boyutlu Kent Modellerinin Üretilmesi”,**
- **“Kent Bilgi Sistemlerinin Yaygınlaştırılması”,**
- **“İdari Sınırların Kesinleştirilmesi”,**
- **“Planların Tek Bir Ortamdan Yönetilmesi”,**
- **“Konumsal Verilerin Üretilmesi, Depolanması ve Ücretsiz Olarak Paylaşılması”** çalışmaları yerel yönetimler için çok büyük katkılar sağlamaktadır.

Böylelikle;

- Tüm belediyelerin hazırladığı mekansal planların dijital olarak üretilmesini, yönetilmesini, arşivlenmesini ve şeffaflığın artırılmasını sağlayan e-Plan Otomasyon Sistemleri’ni geliştirdik.
- Vatandaşların e-plan süreçlerini şeffaf bir şekilde izlemeleri sağlanarak yönetime katılımcı bir yapı oluşturduk.
- Tüm belediyelerin parselasyon planı askı işlemlerini yapacağı Parselasyon Planları İzleme Sistemi’ni geliştirdik.
- İl ve ilçe belediyelerinin yerleşim ve gelişim alanlarına ait ortofoto altlıklarını oluşturduk ve belediyelerle bedelsiz olarak paylaştık.
- Belediyelerin planlara altlık olarak halihazır harita yapımı projelerine destek vermek amacı ile ortofoto verilerinin üretildiği hava fotoğraflarını belediyelerle bedelsiz olarak paylaşarak iş süreçlerinin maliyeti ve süresini düşürdük.

- Tüm Türkiye'nin arazi kullanım verilerini üreterek belediyelerin kullanımına sunduk.
- 81 İilde coğrafi bilgi sistemi entegrasyon çalışmaları yürüttük.
- Büyükşehir ve il belediyelerin Kent Bilgi Sistemi altyapılarını inceleyerek raporlar hazırladık ve eksikliklerin giderilmesi amacı ile projeler geliştirip hayata geçirdik.
- Kent Bilgi Sistemleri kapsamında üretilecek veriler için ulusal standartlar ve veri sözlükleri oluşturduk.
- Belediyelerin Kent Bilgi Sistemleri altyapısının kurulması amacı ile birebir rehberlik faaliyetleri düzenledik, e-belediye kapsamında Kent Bilgi Sistemi altyapısını geliştirdik ve belediyelerin ilgili sistemleriyle entegre ettik.
- Ulusal Kent Rehberi ile bütünleşmiş bir yapıda, tüm belediyelerin harita tabanlı Kent Rehberi yazılımına sahip olmasını sağladık.
- Kent İçi Hareketliliği artırmak için tüm belediyelerde analiz kabiliyetleri geliştirdik ve analiz eğitimleri verdik.
- Trafik Güvenliği Analiz Platformu ile kaza kara noktaları ve kaza yoğun olan bölgelerin tüm Türkiye'de tespit edilebilmesini sağladık ve belediyelerin kullanımına sunduk.
- Trafik Yoğunluğu Analiz Platformu'nu geliştirdik. Tüm belediyelerde trafiğin yoğun olduğu zaman dilimlerinin, trafik zirve saatlerinin ve trafik sıklığı olan bölgelerin gerçek zamanlı olarak analiz edilebilme altyapısını oluşturduk.
- Kent İçi Hareketlilik Analiz ve Simülasyon Yazılımını geliştirerek tüm belediyelerin kullanımına sunduk.
- Yapay zekâdan faydalanarak araç ve insan sayım uygulamasını geliştirdik.
- Mekansal Adres Kayıt Sistemi (MAKS) verilerini Tapu ve Kadastro Verileri ile entegre ettik. Belediyelerin kullanımına ücretsiz olarak açtık.
- İl ve ilçe belediyelerinin şehir ve hizmet envanterleri oluşturulması amacı ile 3 boyutlu "Dijital Şehir İkizleri" pilot projesini gerçekleştirdik.
- Belediyelerin tüm altyapı bilgilerinin tek bir merkezde birleştirilmesi için çalışmalar yürüttük, güncelleme çalışmalarına ise devam ediyoruz.

- Belediyelerdeki Kent Bilgi Sistemi ve Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamında yapılacak çalışmalarda istihdam edilmesi için insan kaynakları yetkinlik programları oluşturarak özel sektör ve belediyelere Mesleki Yeterlilik Kurumundan akredite belgeye sahip personel kazandırdık.
- Önümüzdeki dönemde eser ve hizmet odaklı belediyecilik anlayışımızla;
 - Kaçak yapılaşmaları takip ederek ve kaçak yapılaşmanın önlenmesi çalışmalarına hız kazandıracacağız.
 - Afet yönetimi için gerekli tüm verileri inceleyerek, gerekli önlemleri alacağız.
 - Yeni finansman kaynaklarından yararlanacağız.
 - Kentsel gelişme alanlarını daha kolay ve hızlı, gerçekçi yaklaşımlarla belirlemeye devam edeceğiz.
 - Kent yönetiminde ve planlamasında katılımcı mekanizmaların kapsamını genişleterek sürdüreceğiz.
 - Tüm il ve ilçe belediyelerine, üretilen güncel coğrafi verilerle, daha hızlı plan ve proje üreteceğiz.

ULAŞIM

AK Parti olarak, genel ve yerel yönetimlerde iktidara geldiğimiz 2000'li yılların başında ülkemizin ve şehirlerimizin sahip olduğu ulaşım; özellikle de yol, köprü, kavşaklar, toplu taşıma, metro ve raylı sistemler gibi birçok alanda oldukça ihmal edilmişti.

Ancak biz ulaşımı gerek şehirlerimizin yaşam kalitesi gerekse ülkemizin kalkınması ve güvenliği için en stratejik alanlarının biri olarak kabul ediyoruz.

Bu doğrultuda ulaşım sistemlerini, ülkemizin özellikle muasır medeniyetler seviyesine ulaşma ve onu aşma hedefi için eser ve hizmet odaklı siyasetimizin merkezine koyduk.

Şehirlerimizin birçoğunu ilk kez metroyla ve raylı sistemlerle, köprülÜ kavşaklarla, alt geçitlerle tanıştırdık. Türkiye genelinde ise kara, hava ve demiryolları bağlamında cumhuriyetin 80 yıllık performansını yalnızca 22 yılda aştık.

Geçtiğimiz 22 yıllık dönemde gerçekleştirdiğimiz otoyol ve bölünmüş yollar, havalimanları, hızlı tren hatları, limanlar ve tersaneler, akıllı iletişim sistemleri gibi yatırımlarımızla devasa ulaşım projelerini hayata geçirdik. Oluşturduğumuz ulaşım akslarıyla kuzey ile güneyi, doğu ile batıyı birleştirdik. Ulaştırma sektörüne yapılan yatırımlar sonucu ülkemizin büyümesine, üretimine, istihdama, kamu gelirlerine, ihracata, akaryakıt tasarrufuna ve karbon salınımının azaltılmasına önemli katkılarda bulunduk.

Bu bağlamda AK Parti olarak;

- 2002 yılı sonu itibarıyla bin 714 kilometre olan “Otoyol (km)” ağıımızı 2023 yılı sonu itibarıyla 3 bin 726 kilometreye ulaştırdık.
- 2002 yılı sonu itibarıyla uzunluğu 6 bin 101 kilometre olan “Bölünmüş Yol (BY) Toplamı” 2023 yılı sonu itibarıyla 29 bin 373 kilometreye çıkardık.
- 2002 yılı sonu itibarıyla 50 kilometre olan “Karayolu Tünel” uzunluğunu 2023 yılı sonu itibarıyla 753 kilometreye yükselttik.
- 2002 yılı sonu itibarıyla 311 kilometre olan Karayolu Köprü ve Viyadük uzunluğunu 2023 sonu itibarıyla 774 kilometreye çıkardık.
- 2002 yılı sonu itibarıyla 8 bin 591 kilometre olan Karayolları Genel Müdürlüğü sorumluluğundaki BSK uzunluğunu 2023 yılı sonu itibarıyla 30 bin 867 kilometreye yükselttik.
- Yap İşlet Devret Modeli ile yapımını tamamladığımız Kuzey Marmara Otoyolu’nu, Yavuz Sultan Selim Köprüsü’nü, Osmangazi Köprüsü’nü, İstanbul İzmir Otoyolu’nu, Ankara Niğde Otoyolu’nu, 1915 Çanakkale Köprüsü’nü ve Avrasya Tüneli’ni hizmete açtık.
- AK Parti iktidara gelmeden önce, karayollarımız yalnızca doğudan batıya uzanmaktaydı. Biz kuzeyden güneye uzanan yollar da inşa ettik, bu amaçla sarp dağları oldukça detaylı planlanmış tünellerle deldik.
- Karayollarında niceliğin yanında niteliği de artırdık. Bu sayede ölümlü trafik kaza sayılarını ve oranlarını düşürdük.
- Demiryolu ulaştırma sistemlerinin yaklaşık 50 yıl boyunca göz ardı edildiğini görerek bu ulaştırma sisteminin stratejik açıdan önceledik. Hem şehirler arası hem de şehir içi raylı sistemler geliştirdik.
- Kitle ve kombine taşımacılığındaki avantajlarını göz önüne almış ve yatırım politikalarını buna göre belirledik.

- Türkiye'yi Yüksek Hızlı Tren ve geliştirilmiş şehir içi banliyö hatları ile tanıştırdık.
- 2002 yılı sonu itibarıyla 2 bin 505 kilometre olan “Sinyalli Hat” uzunluğunu 2023 yılı sonu itibarıyla 8 bin 46 kilometreye ulaştırdık.
- 2002 yılı sonu itibarıyla 2 bin 122 kilometre olan “Elektrikli Hat” uzunluğunu 2023 yılı sonu itibarıyla 7 bin 142 kilometreye yükselttik.
- 2002 yılı sonu itibarıyla 10 bin 948 kilometre olan “Demiryolu Ağı” uzunluğunu 2023 yılı sonu itibarıyla 13 bin 919 kilometreye çıkardık.
- Demiryollarımızın 11 bin 668 kilometresini yeniledik.
- Sıfırdan 2 bin 251 kilometre “Hızlı Tren Hattı” inşa ettik.
- Yüksek Hızlı Tren (YHT) ile taşınan toplam yolcu sayımızı 2023 yılı sonu itibarıyla yaklaşık 81,6 milyon kişiye çıkardık.
- Yerel yönetimlerimiz ile merkezi hükümetin iş birliği sayesinde, halkımıza kent içi ulaşımında metro standardında konforlu bir ulaşım imkanı sağladık.
- Bu bağlamda yerel yönetimlerin metro yatırımlarına destek verdik.
- Ulaşımın çevre üzerindeki egzoz emisyonu ve karbon salınımı gibi olumsuz etkilerini azaltarak çevresel değerlerin korunmasını sağladık.
- Birçok ilimizi çevre yollarıyla kuşattık.

AFET VE KRİZ YÖNETİMİ

Özellikle son 5 yıllık süreçte yaşadığımız koronavirüs salgını ve asrın felaketi 6 Şubat depremleri, yerel yönetimlerin afet ve kriz yönetimindeki kurumsal kapasitesinin önemini bize gösterdi. Her ne kadar afet ve kriz yönetimleri, yerel yönetimlerin yanında merkezi yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının koordinasyonunda başarılı bir şekilde yürütülse de belediyeler, bu iş birliğinde önemli bir role sahiptir.

Bu çerçevede, yaşanan olumsuzlukların en hafif şekilde atlatılabilmesi amacıyla yerel yönetimler seviyesinde birtakım tedbirlerin alınması ve kararlılıkla hayata geçirilmesi gerekmektedir. AK Partili belediyeler olarak da yalnızca son 5 yılda değil, 22 yıllık iktidarımız süresince afet ve kriz anlarında;

- Kamuoyu bilgilendirme faaliyetleri yaptık.
 - Sosyal yardım hizmetlerini yaygınlaştırdık.
 - Eğitim ve öğretim hizmetlerini önceledik.
 - Kültürel, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerini artırdık.
 - Sağlık hizmetlerinde merkezi yönetime destek olduk.
 - İhtiyaç duyan ailelere sosyal yardımlarımızı yoğunlaştırdık.
 - Elektrik, su ve internet desteği sağladık.
 - Afet veya çeşitli kriz anlarında, hızlı karar alınması gerekli durumlarda ihtiyaç duyulan koordinasyonun sağlanması ve doğru, güvenilir ve güncel veriye sahip olunarak bürokrasinin azaltılması için “YERELBİLGİ” sistemi kurduk ve bütün yerel yönetimlerimizin kullanımına açılmış olup aktif olarak kullanabilmesini sağladık.
 - “YERELBİLGİ” sistemini, bin 391 belediye, 187 mahalli idare birliği, 33 belediye bağlı idaresinin istatistiki her türlü verisini toplamaya yarayan ve bunu anlık olarak raporlayabilen bir sistem haline getirdik.
- 6 Şubat depremlerinde ise yerel yönetimler olarak;
- Afet bölgesinde merkezi hükümet kurumlarının görevlendirmesi ve koordinasyonu ile il, ilçe, belde ve köylerde olağanüstü bir gayretle ilk günden itibaren kapsamlı çalışmalar yürüttük.
 - Arama ve kurtarma çalışmaları gerçekleştirdik.
 - Enkaz kaldırma çalışmalarına katıldık.
 - Gıda ve su temini sağladık.
 - Seyyar yemekhane ve seyyar fırınlar kurduk.
 - Geçici barınma alanları (Çadır kent ve konteyner kent kurma çalışmaları) oluşturduk.
 - Altyapı çalışmaları (su ve kanalizasyon) ile afetzedeki vatandaşlarımızın yaşam kalitelerini geri kazanmasını sağladık.
 - Hasar tespit çalışmalarına destek verdik.
 - Yol ve kaldırım çalışmaları yaptık.

- Temizlik çalışmalarına katıldık.
- Depremzede çocuklar için oyun alanları, tiyatro ve oyun parkları inşa ettik.
- Depremin ekonomik ve sosyal etkilerinin en az hissedilmesi için sosyal ve psikolojik destek birimlerimizi görevlendirdik.

Ayrıca; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı aracılığıyla 6 Şubat depremlerinden etkilenen 11 ilde hiçbir vatandaşımızın mağdur olmaması için kalıcı konutların inşa çalışmalarını hemen başlattık ve bugüne kadar aralıksız sürdürdük.

Depremden 850 bin ev, konut ve iş yeri hasar gördü. Hasar gören alanların hemen hemen hepsinin altyapısıyla birlikte yeniden yapılması gerekmektedir. Bunların hepsinin maddi zararı 100 milyar doları aşmaktadır.

Depremden 11 il ve 14 milyon insanımız etkilendi. Ayrıca yüz kadar ilçe ve bine yakın köyde yıkım gerçekleşti.

Bu çerçevede 680 bin konut, 170 bin iş yeri, depo, ahır, tek katlı köy evi yıkıldı.

İlgili bakanlığımız 300 binden fazla konutu bir yıl içinde tamamlanması, 1,5 ve 2 yıla kalmadan diğer tüm konutları bitirip herkesi evlerine kavuşturma planını yaptı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, bünyesindeki TOKİ ve Emlak Konut Genel Müdürlüğü eliyle deprem bölgesindeki 11 ilin her birinde toplam yapılacak konut sayısı, 456 bin 770'tir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, bünyesindeki Yapı İşleri Genel Müdürlüğü eliyle deprem bölgesindeki 10 ilin her birinde toplam yapılacak köy evi sayısı ise 143 bin 271'dir.

Asrın afeti olan 6 Şubat depreminin vatandaş üzerinde bırakmış olduğu maddi ve manevi yaraları, güçlü lider, güçlü iktidar, güçlü yerel yönetimler aracılığıyla çok hızlı bir şekilde sarmayı sürdürüyoruz.

Şehirlerimizi eksiksiz şekilde yeniden ihya ve inşa etmenin sözünü yeniden veriyoruz.

TÜRKİYE
YÜZYILI

AK PARTİ

TÜRKİYE YÜZYILI ŞEHİRLERİ İÇİN

GERÇEK BELEDİYESİ

İLKELER

- ÜRETKEN BELEDİYESİ
- ADİL BELEDİYESİ
- ERİŞİLEBİLİR BELEDİYESİ
- VİZYONER BELEDİYESİ
- ŞEFKATLİ BELEDİYESİ
- SÜRDÜRÜLEBİLİR BELEDİYESİ
- YENİLİKÇİ BELEDİYESİ
- KALKINMACI BELEDİYESİ
- ÇAĞDAŞ BELEDİYESİ
- GÜÇLÜ BELEDİYESİ
- KAPSAYICI BELEDİYESİ
- DİNAMİK BELEDİYESİ
- VATANSEVER BELEDİYESİ

ÜRETKEN BELEDİYESİLİK

Gerçek belediyecilik üretken, gerçek belediyeci çalışkandır.

Şehir halkına fayda sağlayarak hayatı kolaylaştırmayı hedefleyen projeler üretir. Şehrin sadece bugünü için değil, geleceği için de durmadan çalışır. Sadece yapması gerekenleri değil, gerekliliklerin ötesine geçerek proaktif çalışma yaklaşımıyla şehrini ileriye taşır.

ADİL BELEDİYESİLİK

Gerçek belediyecilik adil, gerçek belediyeci eşitlikçidir.

Şehirdeki bireye dil, din, mezhep, cinsiyet, siyasi görüş gibi farklılıklarından ötürü ayrımcılık yapılmasına yönelik eylemlerin önüne geçer. Şehir halkının her bireyine aynı tutum ve davranışı sergiler.

ERİŞİLEBİLİR BELEDİYESİLİK

Gerçek belediyecilik erişilebilir, gerçek belediyeci halkıyla iç içedir.

Şehir halkının ihtiyaçlarını, geri bildirimlerini, şikayetlerini ve önerilerini ifade edebilmesi için kolay, ulaşılabilir ve pratik yeni nesil kentsel iletişim ağları kurar ve kullanımının sürekliliğini sağlar. Halkla iletişimde güler yüzlü ve samimi bir tavır benimser, halkın daima yanında olduğunu hissettirir.

VİZYONER BELEDİYESİLİK

Gerçek belediyecilik vizyoner, gerçek belediyeci ileri görüşlüdür.

Şehrin olası ihtiyaçlarını öngörerek önceden çözüm bulmaya çalışır. Şehri ileriye taşımak amacıyla geleceğe yönelik stratejiler üretir, daha iyisi için bugünden adım atar. Kamu yararını gözetir ve şehre değer kazandıran geleceğe dair hedefleri her zaman vardır.

ŞEFKATLİ BELEDİYESİLİK

Gerçek belediyecilik şefkatli, gerçek belediyeci yardımseverdir.

Şehirdeki her canlının kendi sorumluluğu altında olduğunu bilir. Planladığı faaliyetlerde sosyal yardım hizmetleri öncelikleri arasındadır. Siyasi çıkar gözetmeksizin şehirdeki

her bireyin hayatını kolaylaştırmak için gönülden çalışır. Sosyal yardım hizmetlerini insan onurunu koruyan şartlarda gerçekleştirir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR BELEDİYEÇİLİK

Gerçek belediyeçilik sürdürülebilir, gerçek belediyeçi çevre dostudur.

Daima dünyaya ve insan sağlığına karşı sorumluluğunu bilerek hareket eder. Geleceğin kaynaklarını koruyarak doğaya sahip çıkma amacına yönelik projeler geliştirir.

Şehrin altyapı projelerini iklim krizini göz önünde bulundurarak sürdürülebilir çözümlerle gerçekleştirir.

YENİLİKÇİ BELEDİYEÇİLİK

Gerçek belediyeçilik yenilikçi, gerçek belediyeçi değişime açıktır.

“Hep yeni, hep ileri” anlayışını benimser, gerçekleştirdiği faaliyetlerinde gelişen ve değişen dünyanın imkanlarından yararlanır. Önyargılardan uzak, bilimin ışığında hareket eder. Yeniliklere açık ve geniş bir dünya görüşüne sahiptir.

KALKINMACI BELEDİYEÇİLİK

Gerçek belediyeçilik kalkınmacı, gerçek belediyeçi fırsatları görendir.

Mevcut ekonomik kaynaklara destek vererek ve yeni kaynaklar üreterek istihdamı artırmayı hedefler. Şehrin potansiyel alanlarını ortaya çıkartarak yeni finansal kapılar açar. Şehrin kültürüne sahip çıkarak tanıtım faaliyetleriyle ülkedeki bilinirliğini artırır.

ÇAĞDAŞ BELEDİYEÇİLİK

Gerçek belediyeçilik çağdaş, gerçek belediyeçi gelişimi destekleyendir.

İlerlemenin ancak eğitimle mümkün olduğunu bilir. Bireyin mesleki, kişisel, kültürel vb. gelişimini destekleyen eğitim merkezi projelerini hayata geçirir. Bireyin gelişimini sağlayan imkanlar sunarak topluma fayda sağlamak için çalışır.

GÜÇLÜ BELEDİYEÇİLİK

Gerçek belediyeçilik güçlü, gerçek belediyeçi daima hazırır.

Sosyal, çevresel, ekonomik ve kurumsal sorunlarla tek başına mücadele edebilme yetisine sahiptir. Stratejik davranarak bu muhtemel problemlere karşı önceden hazırlıklarını yapar. Şehrin olası afetlerini göz önünde bulundurarak hazırladığı etkin bir kriz ve afet yönetimi planına sahiptir.

KAPSAYICI BELEDİYESİ

Gerçek belediyecilik kapsayıcı, gerçek belediye hayatı kolaylaştırıcıdır.

Başta engelliler olmak üzere tüm dezavantajlı grupların eğitim, sağlık, istihdam, ulaşım gibi imkanlardan kolayca faydalanabilmelerine yönelik etkili çözümler üretir.

Toplum içinde aktif rol alabilmeleri için önlerindeki engelleri kaldırmayı sorumluluğu bilir.

DİNAMİK BELEDİYESİ

Gerçek belediyecilik dinamik, gerçek belediye gençlerin dostudur.

Gençlerin kendilerini geliştirebilmeleri ve potansiyellerini keşfedebilmeleri için imkanlar sunar. Eğitim ve gelişim konusunda engellerini kaldırır ve sunduğu fırsatlarla önlerini açar.

VATANSEVER BELEDİYESİ

Gerçek belediyecilik vatansever, gerçek belediye değerlerine sahip çıkandır.

Milli ve manevi değerleri benimseyen ve koruyan bir şehir kültürü benimser. Geçmişten bugüne hayatımızda var olan değerleri, Türkiye Yüzyılı vizyonu ile geleceğe taşımak için adımlar atar.

GERÇEK BELEDİYECİ

Kendini değil, kentini düşünür. Laf değil, proje üretir.

Bakarız değil, yaparız der.

Adamını değil, insanını düşünür. Hayatını değil, hayatı kolaylaştırır.
Geleceğini değil, geleceği düşünür.

GERÇEK BELEDİYECİ

Hesap yapmaz, hesap verir. Şöhretini değil, şehrini düşünür. Gücünü değil, aklını kullanır.

Söyleyene değil, söylenene bakar. Kin tutmaz, sözünü tutar.

GERÇEK BELEDİYECİ

Gerekenleri değil, fazlasını yapar. Koltuğuna değil, halkına bağlıdır. Bahane değil, çözüm bulur.

Arkasında kriz değil, iz bırakır.

2024 YEREL SEÇİMLERİ BEYANNAMESİ

AK PARTi